

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZ SZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: 150-597. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 146-500.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBOL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETÉNEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. FORSTER KÁROLY M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:
RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK

A mozgópostai utasítás.

Irta: Dr. KOVÁCS JÓZSEF m. kir. postaigazgató.

Le manuel des prescriptions pour les postes ambulantes.

Par M. le Dr. József Kovács, Directeur de poste.

C'est le 1-er octobre 1937 que les dispositions du nouveau règlement intitulé „Prescriptions pour les postes ambulantes“ sont entrées en vigueur. A cette occasion, l'auteur fait connaître les antécédants historiques de la rédaction des Prescriptions pour les postes ambulantes et les innovations que ce règlement introduit dans le service des ambulants hongrois.

A Mozgópostai Utasítás, mint a M. kir. Posta Szabályzatai című gyűjtemény postai („A“ betűvel jelzett) csoportjának 7. kötete, 1937. év június hó folyamán jelent meg és határozatai 1937. évi október hó 1-ével léptek életbe. Ennek az Utasításnak kiadása és megjelenése nemcsak a mozgópostai szolgálatban közvetlenül foglalkoztatott tiszti és aliszti munkaerőket, az ú. n. utazó személyzetet, hanem közvetve a m. kir. posta valamennyi alkalmazottját közletről érintő, jelentőség-teljes esemény.

Jelentősége abban áll, hogy végre egységes rendszerbe foglalta és könnyen hozzáférhetővé tette a mozgópostai szolgálatnak szabályait, amelyek eddig a Szabályrendeletek Gyűjteménye és a P. R. T. útvesztőiben alig voltak hozzáférhetőek. E szabályzatnak megjelenése véget vetett a jórészt hagyományokban gyökerező és éppen ezért bizonytalan és kissé mindig romantikus ízű kezelési rendnek, ahol jobbra írott szabályok nélkül oly tág tere nyílott a házi szokások kivirágzásának.

A mozgópostai szolgálatot mindenkor jogosan számíthatták az elismerten nehéz és megkülönböztetett értékű postai szolgálatok közé. Ez a szolgálat ugyanis az utazó személyzettől a biztosan alapozott szakismereteken kívül jelentékeny földrajzi tudást, nagy munkabírást, gyorsaságot, feltalálóképességet, nem csekély kézügyességet, rendsze-

retetet, óraművel vetekedő pontosságot, fáradtságot nem ismerő testi adottságot és az egészséges szervezetet egyformán megköveteli.

A szolgálatát nehéz viszonyok között végző mozgópostaszemélyzet már régóta szükségét érezte az egységes szolgálati utasításnak. Azért már a múltban is történtek kísérletek a mozgópostai szolgálattal kapcsolatos szabályok és kezelési rendelkezések összegyűjtésére. E kísérletek közül itt a budapesti postaigazgatóság által 1904. év júliusában „Kezelési Szabályok és Tudnivalók a mozgó- és kalauzposták részére” című gyűjteményt kell elsősorban megemlíteni. Ez a gyűjtemény 126 nyomtatott oldalt tartalmazó, negyedív alakú füzet alakjában jelent meg és két részre osztva a belföldi és külföldi mozgópostai szolgálattal kapcsolatos lényegesebb szabályokat dióhéjban ismertette. A külföldi rovatoló és kicserélő szolgálat megkönnyítése és egységessé tétele céljából e füzet függelékeként a továbbfrankó és a díjtáblázaton kívül külföldi rovatlapmintákat is közölt.

1908. év szeptember havában a budapesti igazgatóság két részben, részenként különálló füzetbe foglalva, e munkának második kiadását azonos címmel, de valamivel bővebb szövegezéssel adta ki. E kiadás első füzete a belföldi, a második füzete a külföldi rovatoló szolgálattal kapcsolatos szabályokat tartalmazta, feldolgozva a P. R. T. 1908. évi 39. számú megjelent rendeleteknek a mozgópostai szolgálattal kapcsolatos lényegesebb rendelkezéseit.

Bár a magyar posta vezetőségének állandó munkaprogramjában szerepelt a hivatalos mozgópostai utasítás kiadása, maga a munka hosszú időn át még sem készült el; de a budapesti igazgatóság által kiadott gyűjtemény sem kapta meg a hivatalos elismerést és a II. kiadás füzeteinek fogytáig az abban foglalt rendelkezéseknek tulajdonképpen csak a budapesti kerületi igazgatóság mozgó- és kalauzpostáinak személyzetére volt kötelező erejük.

Az 1927-ben megjelent Postakezelési Utasítás éppen úgy, mint annak 1933. évi második kiadása a mozgópostai szolgálattal kapcsolatos kezelési eljárásokat csak a legszükségesebb keretek között oly korlátozott részletezésben ismertette, amennyire a szállító és közvetítő szolgálati teendők ellátásának zavartalansága azt megkövetelte. E szabályzat megjelenése tehát nemhogy feleslegessé tette, de talán még inkább érezte a szakkörökkel az önálló Mozgópostai Utasítás kiadásának szükségességét.

A Postakezelési Utasítás I. kiadásának megjelenése után dr. Hollós József főigazgató megbízatást kapott a Mozgópostai Utasítás összeállítására. Nevezett e megbízatásnak eleget is tett és 1929-ben összeállította ennek az utasításnak első tervezetét, amelyet a kerületi igazgatóságok még abban az évben hozzászólásra meg is kaptak. Az akkori körülmények azonban a tervezetnek szabályzattá emelését nem engedték meg.

Főként a Hollós-féle tervezet szövegének felhasználásával, a Szolnok 2. sz. hivatal akkori vezetője, Balaton János főfelügyelő „Tudnivalók az altiszti mozgóposták kezelői számára” címmel 1933-ban saját kiadásában útmutatót bocsátott közre, amely elsősorban a vidéki altiszti mozgóposták utazó személyzetének szükségleteivel számolva, fő-

ként gazdag mintatárával jó szolgálatot tett: a szolgálat egyöntetűségének biztosításával s legalább vidéken igyekezett pótolni a hivatalos segédkönyv hiányát.

A Postakezelési Utasítás II. kiadásának megjelenése után, 1933-ban e cikk szerzője kapott újabb megbízatást a Mozgóposta Utasítás végleges tervezetének összeállítására. E munkánál a mozgópostai szolgálat kérdéseinek gyakorlati megoldására és arra kellett a fősúlyt fektetni, hogy e szolgálatban jelentkező nehézségek kiküszöböltessenek s a mozgóposták kezelési eljárása a jónak mutatózó újítások és változások bevezetésével egységessé tétessék és addig a fokig egyszerűsítették, amíg a biztonság és az e szolgálatban megkívánt gyorsaság szempontjai azt megengedik.

E szempontok figyelembevételével újonnan összeállított tervezetet a kerületi postaigazgatóságok 1935. évi július hóban kapták meg bírálatra. Bírálati megjegyzéseiknek feldolgozása és az Utasítás végleges szövegének megállapítása főként amiatt késett, mert az Utasításba felveendő anyag terjedelme állandóan változott. Az eredeti terv szerint ugyanis a Mozgópostai Utasítás tartalmazta volna a külföldi rovatoló és kicserélő szolgálatra vonatkozó szabályokat is, s e miatt a tervezet anyaga erősen megduzzadt. Később azonban az a meggyőződés kerekedett felül, hogy a külföldi mozgópostai szolgálattal kapcsolatos rendelkezéseknek inkább az előkészület alatt álló Kicserélőszolgálati Utasításban van helyük; a külföldi rovatolással kapcsolatos rendelkezéseket tehát a Mozgópostai Utasítás készen álló tervezetéből ki kellett hagyni és ez okból azt újból és újból át kellett dolgozni. Ezért az Utasítás meglehetősen késéssel, csak 1937. év június havában jelenhetett meg.

A Mozgópostai Utasítás végleges szövege tehát csak a *belföldi* mozgópostai kezelési szolgálattal kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza s öt részben 49. §-ban foglalja össze a mozgópostai szolgálattal kapcsolatos szabályokat, éspedig nemcsak a kezelésre vonatkozókat, hanem a szervezeti fontosabb rendelkezéseket is. Az egyes részek felosztása és a bennük feldolgozott anyag tárgyalása nagyban és egészben követi a Kezelési Utasításnak a személyzet előtt már jól ismert és megszokott beosztását.

A Mozgópostai Utasítás szövegének gyakorlati használhatóságát bizonyára jelentékeny mértékben megkönnyíti az az újítás, hogy V. részként Függelék címen gazdag adattárt is talál a postaszemélyzet. Ebből az adattárból különösen a 7. és 8. sz. függelékek adatgyűjteménye érdemel különös figyelmet.

A 7. sz. függelék a belföldi mozgópostaszolgálatban előforduló szabálytalanságok és rendellenességek átnézetét hozza és az a célja, hogy az utazó-személyzetnek gyorsütemű munkája közben megkönnyítse és lehetővé tegye a megállapított szabálytalanságok biztos és helyes elintézését. Ezt azzal igyekszik elérni, hogy nem elégszik meg az előfordulható szabálytalanságok rendszerbe foglalásával és azok orvoslási módjának rövid, könnyen áttekinthető alakban való felsorolásával, hanem megmondja azt is, hogy a részletes eljárási szabályt különösebb keresgélés nélkül, az Utasítás melyik részében, hol találja meg a kezelő. Ez az átnézet tehát a mozgópostaszemélyzetnek akkor, amikor arra

leginkább szükség van, a rendellenességek elhárításánál igyekeznek gyors segínyt nyújtani s ezzel bizonyára emeli a személyzet biztonságérzését.

A 8. sz. Függelék szintén gyakran hivatkozott és fontos segítő-társa a mozgópostának az ott közölt gazdag nyomtatványtár miatt. Ezek a nyomtatványminták úgy vannak összeválogatva, hogy a gyakorlati szolgálatban felmerülő vitás kérdésekre határozott választ adjanak és ezzel lehetőség szerint hozzájáruljanak a mozgópostaszolgálatban is annyira kívánatos egységes kezelési eljárás kialakulásához és állandósításához.

Bizonyára nagy mértékben megkönnyíti a mozgópostaszolgálat ellátását az Utasítás szövegében elhelyezett számos táviratminta is. Utközben ugyanis éppen azokban az esetekben, amikor távirati intézkedés szükségessége merül fel, érzi szükségét a mozgópostai szolgálatot ellátó alkalmazott a könnyen hozzáférhető és minden gyakorlati esetre kiterjedő határozott utasításnak. A szolgálati táviratok szerkesztésére adott táviratszövegek tehát a legnehezebb körülmények között tesznek jó szolgálatot.

Egyébként azonban a Mozgópostai Utasítás szövege az A. 1., A. 2., A. 3. Szabályzatok ismeretét már feltételezi s ezért az egyes üzlet-szabályzati és kezelési alapvető fogalmak, mint pl. „Levél“, „Nagyértékű küldemény“, „Zárlat“ stb. magyarázatára többé nem tér ki.

Ami most már a Mozgópostai Utasítás részletes tartalmát illeti, az érdekelt személyzet tájékozódásának megkönnyítésére az Utasítás szöveg-sorrendjét követve, különösen azokra a rendelkezésekre és e rendelkezések miérettjére lesz helyes itt reámutatni, amelyek a személyzet előtt újításszámba mennek, avagy éppen az eddigi gyakorlattal szemben változást jelentenek.

A mozgópostákat az Utasítás 4. §. 1. pontja szerint vaslemezről készült egységes irányjelző-táblákkal szerelték fel. Ennek a rendelkezésnek végrehajtása ugyan kiadástartóval járt, de még ennek az árán is vállalni kellett, hogy az e téren tapasztalt és a m. kir. posta tekintélyét is érintő rendszertelenségnek véget vethessen a vezetőség.

Az Utasítás 4. §. 2. és 3. pontja tételesen és névszerint is felsorolja azokat a segédkönyveket és felszerelési tárgyakat, amelyekkel a mozgópostát el kell látni. A mozgópostakocsikban nincs tehát többé helye a felesleges segédkönyveknek, elavult szabályoknak, utasításkivonatoknak, a régi menetrendeknek, amelyekkel jobbra az eddig hiányzott mozgópostai utasítást óhajtották pótolni. A mozgóposta útközi szolgálatban nincs többé szükség a Kezelési Utasítás két kötetére, sőt a Postaüzleti Szabályzatra sem, mert az elsőt maga a Mozgópostai Utasítás, a másodikat a Levélpostadíjsszabás teljes mértékben helyettesíti.

A helyes takarékoság kötelezővé teszi, hogy nyomtatványt minden útra csak annyit vigyen magával a kezelő, amennyire tényleg szüksége van. Ezért az Utasítás 9. §. 1. pontja határozottan előírja, hogy az útra szükséges nyomtatványokról a mozgópostafőnökség vezessen előjegyzést. Az úti nyomtatványok kötelező előírását s a tartalék-készlet érintetlenségét mennél gyakrabban ellenőrizni kell.

Löfegyvert, mint felszerelési tárgyat, az Utasítás jövőben csak az

éjjel közlekedő, továbbá az országhatárig közlekedő mozgópostáknál tűr meg. Az érdekelteknek e tekintetben is szüksége lesz a szabályszerű állapot fennforgását ellenőrizni.

Arra nézve, hogy útközi vasútállomástól kivételesen vételezett tüzelő- és világítóanyagról a vasúttal szemben az elszámolás miképen történjék meg, a mozgópostafőnökségek később kapnak egységes rendelkezést. (4. §. 4. pont.)

Az Utasítás (4. §. 6. pont) az egyes mozgóposták értékcikellátmányát nem jelöli meg határozott összegben, hanem kimondja, hogy ez az ellátmány a forgalomnak megfelelően a belföldi távolsági levél díjának húsz és ötvenszerese között mozoghat; tehát az összegszerűség megállapítását reábízza a mozgópostafőnökségre. Itt még fontos annak kimondása, hogy ezt az ellátmányt mindig a rovatoló kezeli és hogy az ellátmány nem személyhez, hanem menetekhez van kötve és minden kezelő útraindulása előtt kiegészítve kapja kézhez. Új annak kimondása is, hogy a mozgóposta értékcikellátmányában belföldi távolsági levelezőlapot is kell jövőben tartani.

Az Utasítás 4. §. 9. pontjában említett szerelvénykosár új hivatalos elnevezése az eddig mozgópostai vagy altiszti kosár néven ismert felszerelési tárgynak s nem tévesztendő össze az utazó személyzet útládájával sem, amelynek méreteit — viták kizárása okából — Utasításunk most már pontosan előírja.

Az Utasítás életbeléptetésével szükségszerűen eltűntek az igazgatósági kerületenként változó alakban és tarka szövegezésben, különböző nagyságban előállított sokféle mozgópostai igazolványok, hogy helyet adjanak az 5. §-ban rendszeresített és a 6. sz. Függelékben közzölt mintájú egységes útiigazolványoknak. 1937. okt. 1-étől tehát a régi igazolványokat mozgópostai útiigazolványként elfogadni többet nem szabad. Ezzel jelentősen könnyebbedett az utazó személyzet helyzete, amely már nehezen ismerte ki magát a sokféle útiigazolvány között. Ezek közül az igazolványok közül területileg csak a postavezérigazgatóság által kiállított igazolványok érvényesek bármely mozgópostára; a kerületi igazgatóságok által kiállított útiigazolványokkal csak az igazgatóság kerületében közlekedő mozgópostába szabad beszállani és vele utazni. A mozgópostafőnökségek által kiállított ilyen igazolványok pedig a kiállító főnökség alá tartozó mozgópostákra érvényesek, tekintet nélkül arra, hogy a végállomásig milyen és hány kerületi postagigazgatóság területén mennek át.

Az Utasítás 6. §-a az utazó személyzet mindegyikének munkakörét a teendők tételes felsorolásával jelöli meg. A tételes felsorolás ugyan azzal a hátránnyal jár, hogy egyik-másik teendő a felsorolásból kimaradhat; itt azonban még ezzel az eshetőséggel is számolva, helyesebbnek mutatkozott a teendőket tételesen felsorolni, mert ezzel az útközi gyors munkában annyira nem kívánatos vitákat meg lehet előzni.

A 6. §. 10. p. többek között előírja, hogy a zárlatokat a küldőcöktől és az útközi hivatalok közvetítőitől a raktárkezelő veszi át és azonosságukat, épségüket nyomban ellenőrzi és az értékzárlatokat már a raktárszakaszban átadja az átadás-átvétel menetét állomásenként el-

lenőrző rovatolónak; a levélzárlatokat azonban a közvetítés befejezéséig a raktárhelyiségben helyezi el. Különös tekintettel arra a tényre, hogy az Utasítás szerint a mozgóposta a sérült kézcicsomagokat is köteles lesz a jövőben átvenni, már az ennek a kapcsán szükséges intézkedés is egyenesen megköveteli, hogy a rovatoló minden egyes útközi állomáson legyen jelen a zárlatcserénél, nempedig csak egyes jelentősebb állomáson. (Szóba jött a Szabályzat szövegének összeállításánál az a kérdés, hogy a zárlatközvetítés ellenőrzését nem lehetne-e előre kijelölt fontosabb útközi állomásokra korlátozni; ezeknek az állomásoknak kijelölése azonban akár az igazgatóságra, akár a mozgópostafőnökségre bízónok is ezt a nehéz feladatot, a gyakorlatban mindig hiányosnak bizonyulna és sok utólagos vitára és súrlódásra adna alkalmat és lehetőséget.)

Előfordulhat, hogy baleset vagy hirtelen rosszullet következtében az egyedül utazó mozgópostaalkalmazott még kopogásra sem tud valamely állomáson ajtót nyitni; esetleg eszméletlen állapotban van vagy esetleg valamely más okból segélyre szorul. Ilyen esetekben az Utasítás 7. §. 4. p. a közvetítésre jelentkező küldönc kötelességévé teszi a forgalmi szolgálatot teljesítő vasúti alkalmazott értesítését, hogy nyomban, vagy legalább az előre értesített következő állomáson a kezelő nemjelentkezésének okát ellenőrizni és szükség esetében az arra szoruló alkalmazottunkon segíteni lehessen.

Az Utasítás 8. §-a a mozgópostán utazó kezelőszemélyzet minden tagjától szolgálat közben tiszta, postaalkalmazotthoz illő ruházatot, megjelenést és magatartást ír elő. Az egyenruha, vagy legalább is a munkaköpeny használatát útközben csak az altiszti személyzetre nézve írja elő az Utasítás kötelezően. Rongyos, felemás, hiányos öltözetben a mozgópostakocsi nyílásánál jelentkezni nem szabad.

Az Utasítás 10. §-a a mozgópostaszolgálatban rendszeresített keletbélyegzőket mintalenyomatokban is bemutatja. Ezek közül új berendezkedésnek számít a menetét másnap befejező mozgóposták használatára szánt, kettős keltezését mutató, továbbá az elveszett, vagy használatból átmenetileg kivont mozgópostai keletbélyegzők pótlására szánt ú. n. pótkeltebélyegző. Az előbbieken a mozgóposta indulási hónapját és napját mutató számcsoport, az út egész tartama alatt változatlan marad. A mozgópostán feladott küldemények tényleges kezelésének időpontját mutató hó és napjelzést azonban a kezelés tényleges időpontjának megfelelően kell útközben is beállítani.

A 12. §. 8. p. a szolgálat biztonságát és fegyelmét óhajtja szolgálni, amikor határozottan előírja, hogy azokat a kezelőket, akiknek egyenlegük ismételtlen igazolatlan eltérést mutat, a mozgópostai szolgálat önálló ellátására alkalmazni nem szabad.

A mozgópostánál útközben felvett ajánlott küldeményeknek sem a ragszámát, sem pedig a számát többé a jelentőívbe bejegyezni nem kell, mert a felvett ajánlott küldemények szám szerint a mozgópostai egyenleg megterhelésében, részletes adataikkal pedig a szelvényes felvevőkönyvben egyenként ügyis szerepelnek. (13. §. 2. p. 2. bek.)

A 14. §. 3. p.-ja a hírlapok pontos szállításának megfigyelését —

az eddigi gyakorlattal szemben — a levélpostakezelő helyett, intézményesen a rovatolóra bízva.

Olyan viszonylatokban, ahol a végállomásra érkező mozgóposta huzamosabb tartózkodás nélkül ugyanannak a személyzetnek kíséretében indul vissza, az esetleges maradványként megmaradt sommás ajánlott küldeményeket és csomagokat az Utasítás 24. §. 6. p. értelmében a maradványrovatlap hátoldalán feladási hely és ragszám szerint tételesen kell felsorolni. Ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy vizsgálatoknál a túlszállított sommás könyvelt küldemények azonosságát könnyebben meglehessen állapítani.

Az Utasítás 26. §. 11. p.-ja ajánlott küldeményeknek feladókönyvvel, illetőleg feladójegyzékkel történő feladásánál a mozgóposták eljárását részletesen, és pedig az A. 2. Szab. 28. §-ának 7. pontjától eltérő módon, újraszabályozza. Nevezetesen ezentúl a mozgóposta a felvételere átvett ajánlott küldemények darabszámát csak betűvel, nem pedig számmal és betűvel ismeri el a feladójegyzéken; továbbá felvett ajánlott küldemények ragszámát a feladójegyzéknek a mozgópostáknál visszamaradó példányán a jövőben mindig elő kell jegyezni.

Az Utasítás 26. §. 26. pontjának utolsó bekezdése az A. 2. Szab. 52. §-ának idevonatkozóan eddig érvényben volt 10. p.-jával szemben határozottan kimondja, hogy a mozgóposta kezelőjének kezéhez táviratot feladni nem lehet; ilyet tehát az utazó közönség a jövőben legfeljebb a mozgóposta levélszekrényében helyezhet el. Arra az esetre pedig, amikor valamely magánfél engedélyt kap, hogy tömegesen feladni szándékozott csomagjait a pályaudvaron közvetlenül a mozgópostánál adja kezelésbe, az Utasítás 27. §. 2. p. 3. bek. most már azt is kimondja, hogy az engedélyes ezeket a csomagjait a hivatal többi csomagjainak átvétele után, azoktól elkülönítve adhatja át a mozgópostának.

Az Utasítás életbeléptetésétől kezdve a 27. §. 3. p.-ban megállapított alakiságok betartásával többé nem csak a vonalfelvigyázó, hanem minden hivatalosan kiküldött postaalkalmazott közvetlenül feladhatja kerékpárját a mozgópostáknál. Azt a körülményt, hogy az érdekelt postaalkalmazott szolgálati kerékpárral el van-e látva, a felvételnél vizsgálni nem kell, mert e tekintetben az Utasításban megszorító rendelkezés nincs.

A zárlatok készítésével kapcsolatban az Utasítás 28. §-a az eddigi kezelési renddel szemben többrendbeli újítást tartalmaz.

Nevezetesen megengedi, hogy a rovatlapokat és a lakatzárólapokat a mozgópostákkal való távirati érintkezésnél a 39. §. 3. p. 2. bek.-ében kötelezően előírt és a mozgóposta kezdő- és végállomásnévének kezdőszótagjából alakított és egybeírt rövidítéssel címezzék. (Pl. Bumi 38 = Budapest—Miskolc 38. sz. mp.) Felesleges viták elkerülése végett már itt meg kell jegyezni, hogy a rovatlapok, a levélkötegjelzők, valamint a lakatzárólapok kitöltésénél a mozgóposta nevének teljes kiírását, esetleg nem az első szótagból alakított, hanem egyébként engedélyezett rövidítést (pl. Budapestnek Bp-vel való rövidítését) sem szabad kifogásolni, mert hisz az A. 2. Szab. 57. §. 16. és 60. §. 2. p.-

nak idevonatkozó rendelkezései továbbra is változatlanul érvényben maradnak.

Ellenben változott a rovatlap II. része lezárásának eddigi módja. Eddig ugyanis a B ajánlott küldemény hiányát törthalakban is mindig jelezni kellett a nullás számjegy kiírásával, akár volt B ajánlott küldemény rovatolva, akár nem volt. 1937. év október hó 1-étől kezdve azonban a rovatlap II. részének záradékában már csak a tényleg váltott ajánlott küldemények darabszámát kell számmal és betűvel jelezni (pl. „25 = huszonöt“ vagy „2/15 = kettő és tizenöt“ vagy „2 = kettő B“ stb.). Ezt az egyeszerűsítést a B ajánlott küldemények számának jelentős visszaesése tette lehetővé, sőt kívánatosá.

Az A. 2. Szab.-ban eddig ismert új berendezkedést honosít meg a Mozgópostai Utasítás a gyűjtőzsákok használatának s a szükségzárlatok intézményének bevezetésével és a csomagzsákok használatának kiterjesztésével. Mindhárom berendezkedés első sorban a pályaudvari közvetítő szolgálat gyorsítását és megkönnyítését célozza. A gyűjtőzsákokban valamely állomáson leadásra váró levélzárlatokat, a csomagzsákokban a forgalmas állomásokon leadásra váró sommáscsomagokat kell gyűjteni és az átadás gyorsítása céljából leadni.

A mozgópostafőnökségekre jelentős szerep vár e szükségberendezkedések népszerűsítése és a berendezéseknek a mozgóposta személyzet részéről mielőbb, mennél szélesebb mederben való alkalmazása terén. A MÁV-nál u. i. állandó a törekvés a személyszállító szerelvények menetidejének gyorsítására. Ez a törekvés a tartózkodási idő állandó csökkentését és így a pályaudvari közvetítőszolgálat iramának gyorsulását vonja szükségszerűen maga után. Ha tehát a posta zárlatjaival nem akar tehervonatokba szorulni, kezelési eljárásaival és idevonatkozó berendezkedéseivel jövőben az eddiginél is fokozottabb mértékben kénytelen alkalmazkodni a MÁV menetrendjének gyorsabb üteméhez, mert a mi viszonyaink a csak postát közvetítő külön menetek rendszeresítését elsősorban anyagi okokból nem engedik meg.

Végül a mozgópostai szolgálat különleges természetével függ össze az a kettős könnyítés is, amelyet az Utasítás a lakatzárólapoknak előre, mintegy készletre való megírásának és a pénzeszsákok lezárásánál való közreműködés tilalmának enyhítése érdekében tesz. Nevezetesen az A. 2. Szab. 57. §. 16. p. 1. bek.-vel szemben az A. 7. Szab. 27. §. 10. p. a mozgópostai szolgálatban a zárólapoknak előre való megírását általában megengedi, de mégis azzal a megszorítással, hogy amelyik mozgópostán ugyanannál a menetnél egynél több alkalmazott teljesít szolgálatot, az előre megírt zárólapokat aláírni és lebélyegezni csak közvetlenül a zárlatok tényleges indítása és lezárása előtt szabad. Viszont azoknál a mozgópostáknál, ahol egy-egy állomáson több egyesített zárlatot kell leadni, értéküldeményeket nem tartalmazó egyesített zárlatok lezárásánál, a rovatoló igénybe veheti a levélpostát kezelő alkalmazott segítségét is.

A mozgópostán kezelt küldemények irányítását illetően az A. 7. Szab. 31. §-a, az A. 2. Szab. 52. §-ában foglaltakon túlmenően részletes rendelkezést is tartalmaz. Nevezetesen eltiltja a mozgóposta személy-

zetét a feladó által a küldeményre írt címadatoknak önkényes kiegészítésétől, átírásától. Másrészről a hiányos vagy olvashatatlan című, vagy rendeltetési helyű levélpostai és értékűküldeményeket a Bpest 72., az ilyen csomagokat pedig a Bpest 70 sz. hivatalhoz rendeli irányítani továbbkezelésre.

Új és csak a mozgópostai kezelésben kötelező az A. 7. Szab. 31. §. 11. p.-nak az a rendelkezése is, amely több levélzsáknak egyidőben történő indításánál a zsákolást végző mozgópostai alkalmazott részére kötelezővé teszi a zsákfüggvény aláírását, hogy az abban elhelyezett levélkötegek helyes irányításáért való felelősséget akkor is kétségtelenül meg lehessen állapítani, amikor a levélkötegek zsákolását egynél több mozgópostai alkalmazott végzi.

Az Utasítás 32. §-nak az „Innenső“ kötegjelző használatára vonatkozó az a rendelkezése, amely kimondja, hogy a mozgóposta innenső részén fekvő útmenti hivataloknak szóló 5-nél több levélpostai küldeményt külön-külön a rendeltetési postahivatal nevével ellátott, piros színű kötegjelző alatt kell kötegelni, e téren sok vitát tesz feleslegessé. Ha tehát a piros kötegjelző alatt nem vegyes, hanem egyetlen hivatalnak szóló levélanyagot továbbítunk, a jelzőre benyomott „Innenső“ felírás alá e küldemények közös rendeltetési helyének nevét is fel kell jegyezni; azt a körülményt, hogy a köteg alá foglalt levelezés innenső hivatalok levélanyagát tartalmazza, egyébként már a kötegjelző piros színe is mutatja.

E §. 2. pontja határozottan kimondja, hogy a már egyszer felhasznált kötegjelzőt még nyomtatványmegtakarítás címén sem szabad e célra újból felhasználni; természetes, hogy e rendelkezést nemcsak a mozgóposták, hanem a többi hivatalok kezelésében is értelemszerűen alkalmazni kell.

A „Pályaudvar“ jelzésű és zárlaton kívül ott leadásra kerülő zárt leveleket és az „Expressz“ jelzésű egyéb közönséges levélpostai küldeményeket leadás előtt a mozgóposta érkezési bélyegzőlenyomattal köteles ellátni (32. §. 6. p.).

Ha pedig a pályaudvaron küldönc nem jelenik meg és a pályaudvarra címzett, de nem a pályaudvari személyzetnek szóló levélpostai küldeményekért senki sem jelentkezett és a vasúti alkalmazott sem veszi át őket, a küldeményre a mozgóposta kezelője „Címzett nem jelentkezett“ megjegyzést köteles írni és az érkeztető bélyegzőlenyomat mellett a kezelő aláírását is alkalmazni kell (32. §. 5. p.).

Az A. 7. Szab. 34. §. 6. pontjának utolsó mondata, szemben az A. 2. Szab. 73. §. 20. p.-nak utolsó mondatában foglaltakkal, úgy rendelkezik, hogy a közvetlen zárt mellékkocsiban indított sommáscsomagok darabszámát a mozgóposta rovatolója egyenlegében mint közvetlenül rovatolt anyagot nem tünteti többé fel, s így azok után a mozgóposta munkaegységet sem számíthat fel.

Abból a célból, hogy a közvetítő szolgálatban a nagyobb számú sommáscsomagnak több tételben történő átadásánál gyakrabban előforduló nézeteltéréseket jövőben el lehessen kerülni, az Utasítás 37. §. 11. pontja újításként a közvetítő bárcák helyett a jövőben a folytatólagosan vezetett átadójegyzék használatát is megengedi s ezzel lehe-

tővé teszi, hogy az átadó részletekben átadott sommás csomagok átvételét a mozgóposta raktárkezelővel az átadójegyzék hátoldalán részletekben is elismertesse. Ezzel a Budapest 78. számú, továbbá az egyes nagyobb forgalmú vidéki pályaudvari hivataloknál a közvetítő szolgálat lebonyolítását megkönnyíti és a közvetítő bárcáknak esetenkénti kiállítását feleslegessé teszi.

Az Utasítás hátralévő fejezetei jobbára a belföldi mozgópostai szolgálatban előforduló szabálytalanságokat, rendellenességeket és azok rendezésének módját ismertetik részletesen, és pedig sok esetben az A. 2. Szab.-ban a többi postahivatalra nézve megállapított eljárási módoktól eltérően.

A mozgópostai szolgálat különleges természete eléggé indokolja és magyarázza az általánostól való ezt az eltérést.

A 39. §. 2. pontja úgy rendelkezik, hogy a mozgóposta a többi postahivatalokkal közvetlenül általában nem levelez, csak a távirati jelentéseket és értesítéseket köteles útközben közvetlenül az érdekelt postai szervekhez megküldeni; az írásbeli értesítéseket és jelentéseket azonban a jelentőívi feljegyzések alapján a mozgópostafőnökség köteles készíteni és továbbítani.

A Mozgópostai Utasítás (39. §. 4. p.) szemben az A. 2. Szab. 80. §. 18. p.-ban foglaltakkal a mozgópostán szükség esetében felvett leletrovatlapnak az átadóval, illetőleg tanuval való aláíratását nem írja elő; e tekintetben csak egyetlen kivétel van. Ez az az eset, amikor a mozgópostán szemleutas is utazik; a szemleutas a jelenlétében felvett leletrovatlapot vagy jegyzőkönyvet a 39. §. 6. p. 2. bek. értelmében tanuként aláírni köteles; viszont e §. 6. p. 4. bekezdése — szemben az A. 2. Szab. 79. §. 2. p. 2. bekezdésében foglaltakkal — a mozgópostánál felvett jegyzőkönyveknél a küldőnc tanuskodásától eltekint, mert erre azoknak idejük vagy alkalmuk eddig sem volt.

Az indító hivatal küldőnce a jegyzőkeletlenül hozott pénzeszsák vagy kézicsomag átadását saját hivatalával szemben a mozgópostától eredő cserezárlat felmutatásával mindig igazolni tudja. Illetőleg, ha az indítóhivatal az egyébként berovatolt kézicsomagnak jegyzékelését elmulasztotta, azt az indítóhivatal részéről mindaddig átadottnak kell tekinteni, amíg a zárlatot átvevő mozgóposta mint a rovatlap I. részébe berovatolt küldemény hiányát vissza nem jelenti. A közvetítésre szánt pénzeszsák vagy kézicsomag bejegyzékelésének elmulasztása esetében azonban nemcsak a közvetítőhivatal nem tudná igazolni azok továbbítását, hanem a küldőnc sem tudná saját hivatalával szemben azoknak a mozgóposta részére történt átadását bizonyítani, mert a saját indítású zárlata után a cserezárlatot akkor is megkapná, ha a közvetítésre szánt zárlatot jegyzékelés hiányában nem is adná át a mozgópostának. Erre való tekintettel az A. 7. Szab. 40. §. 1. pontja a mozgópostának címzett pénzeszsák vagy kézicsomag jegyzékelésének elmaradását olyan alaki hibának tekinti, amelyet a küldőnc utánjegyzékelésének esetében elég jelentőívi bejegyzése alapján utólagosan az indítóhivatal tudomására hozni. Az A. 2. Szab. 76. §. 2. pontjában előírt és a stabil hivatalokra nézve általában kötelező távirati visszajelentéseket pedig az A. 7. Szab. a mozgópostai szolgálatban

csak a közvetítésre átadott pénzeszsákok vagy kézicsomagok jegyzékelésének elmaradása esetére nézve tartja fenn.

Gyakorlati célokat óhajt szolgálni a 40. §. 4. pont 2. bekezdésének az a rendelkezése, amely az A. 2. Szab. 76. §. 6. p.-ban foglaltakon túlmenően elrendeli, hogy ha valamely útközi állomáson esedékes zárlat közvetítésére két vagy több küldönc közül valamelyik nem jelennek meg, az elmaradt küldönc részére esedékes zárlatot a mozgóposta átadójegyzékbe való utánjegyzékeléssel közvetítésre a megjelent küldöncök valamelyikének adja át.

A mozgópostai gépkocsijarat csatlakozásának elmulasztása az anyagnak jelentős késését okozhatná. Ezért a járat megkésése esetében a gépkocsijarat részére esedékes anyagot a mozgóposta a közvetítést végző küldöncnek köteles átadni.

Mozgóposták, ha az átvételnél a bejegyzékelt kézicsomag hiányát állapítják meg, a hiányról — szemben az A. 2. Szab. 76. §. 13. p.-ban mondottakkal, — az idő és alkalom hiányában — jegyzőkönyvet többé nem vesznek fel, hanem megelégednek azzal, hogy a bejegyzékelt, de hiányzó kézicsomagot a küldönc az átadóokiraton leírja s a hiányt a mozgóposta táviratilag visszajelenti. (A. 7. Szab. 40. §. 12. p.)

Ha azonban a mozgóposta az értéküldemények átvételénél, tehát csak a zárlat felbontása után veszi észre, hogy a rovatlap I. részébe be-rovatolt, de nem jegyzékelt kézicsomag hiányzik, az A. 7. Szab. 41. §. 20. p. 3. bek. értelmében a kézicsomaghiányról a mozgóposta is köteles jegyzőkönyvet felvenni.

A mozgópostán bármely okból visszamaradt vagy túlszállított zárlatok sorsát illetően — szemben az A. 2. Szab. 76. §-ának 17—19. pontjaiban foglaltakkal — az A. 7. Szab. 40. §. 13. pontja az utazó személyzet mérlegelésére bizza, hogy a visszamaradt zárlatok anyagát az adott helyzethez mérten átrovatolással vagy eredeti alakjában tudja-e gyorsabban célhoz juttatni. A közvetítésre kapott, tehát közvetlen ilyen pénzeszsákot azonban mindenképen felbontatlanul köteles a legközelebbi úton a címhivatalhoz juttatni.

Az A. 7. Szab. 41. §. 10. pontja értelmében, ha valamely zárlat anyagában ajánlottként beszámított közönséges, vagy nem ajánlott expressz küldeményt talál, az eljárás során — szemben az A. 2. Szab. 38. §. 7. p. utolsó bekezdésében foglaltakkal — a mozgóposta lelelvatlapot sem köteles többé felvenni, csak jelentőivi jelentéssel intézi el a rendellenességet.

A mozgóposta levélszekrényéből, vagy valamelyik zárlatból előkerült értéknilyvánítással ellátott levélpostai küldemény kezelése anynyiban különbözik a többi hivatalokra nézve hasonló esetben előírt eljárástól (A. 2. Szab. 80. §. 9. p.), hogy a mozgóposta az ilyen küldeményeket nem csomagolja át, hanem B ajánlottként eredeti boritékban kezeli tovább. (A. 7. Szab. 41. §. 14. p.)

A Mozgópostai Utasítás a sérült zárlatok és küldemények kezelését, — számolva a mozgópostakezelés sajátos adottságaival — az ed-

digi eljárással szemben a gyakorlat követelményeinek megfelelően lényegesen egyszerűsítette, egységesítette és legtöbb esetben a többi hivataloknak hasonló esetben követett eljárásától eltérően rendezte. Nevezetesen: a 42. §. 1. pontja szerint a mozgóposta többé a szabályellenesen lezárt vagy sérült csomagzsákokat sem utasíthatja vissza, még azon a címen sem, ha netalán a küldőnek nem volt ideje, vagy nem volt hajlandó a rendellenességet az átadóokiraton tett megjegyzéssel igazolni. Az A. 2. Szab. 80. §. 16. p.-ban foglalt az a rendelkezés tehát, hogy a sérült csomagzsákokat, a sérülés igazolásának hiányában az átvevő köteles visszautasítani, a jövőben a mozgópostákra — ahol hasonló vitákra idő és hely nincs — nem érvényes, csak a többi postahivatalok küldöncére.

A sérült vagy szabályellenes pénzeszsák kezelése a mozgópostánál eddig a szerint változott, hogy egy vagy több alkalmazottal kísért mozgópostáról van-e szó.

Az A. 2. Szab. 81. §. 2. pontja szerint a sérült pénzeszsákot eddig a több alkalmazottal kísért mozgópostánál tartalommegállapítás céljából a legkisebb sérülés esetében is fel kellett bontani. Ebből a szabályból következett, hogy az ilyen mozgóposták sok esetben felesleges munkát végeztek a körülményes jegyzőkönyveléssel. Viszont az egy altiszt által kísért mozgóposta a sérült pénzeszsákot — tanu hiányában — eddig a legégetőbb szükség esetében sem bonthatta fel, hanem átsomagolva továbbkezelésre a legközelebbi kincstári hivatalhoz volt kénytelen irányítani, holott sok esetben a sérülés természete nagyon is kívánatosá tette volna a mielőbbi tartalom megállapítását. Az A. 7. Szab. 42. §. 2. és 3. pontja most a gyakorlatban meglehetősen nehézkesnek bizonyult ezt az eljárást — a tényleges helyzettel számolva — előnyösen megváltoztatta. Nevezetesen más eljárást ír elő a mozgópostának címzett és mászt az átmenő pénzeszsákok kezelésénél és a hosszadalmas jegyzőkönyvelést a mozgópostai kezelésben csak azokra az esetekre írta elő, amikor a zárlat tartalmában tényleg hiány mutatkozik, amikor tehát a hiány formai megállapítását a tények és az utazó alkalmazott érdekei is megkövetelik. Viszont, ha a komoly szükség megkívánja, az egy alkalmazott által kísért mozgópostánál is megkövetelheti a sérült pénzeszsák felbontását és tartalmának megállapítását.

A mozgópostának címzett sérült pénzeszsákot minden mozgóposta köteles jövőben átvétel után nyomban, lehetőleg még a küldönc távozása előtt felbontani és tartalmát számbavenni. Jegyzőkönyvet azonban csak akkor kell az ilyen pénzeszsák felbontásáról utólag felvenni, ha abban hiányt vagy rendellenességet állapít meg a mozgóposta.

Ha a sérült pénzeszsák nem a mozgópostához van címezve, tehát átmenő pénzeszsák sérüléséről van szó és a sérülés a zsák tartalmát is veszélyeztetni látszik, azt szintén fel kell bontani; jegyzőkönyvet azonban csak akkor kell felvenni, ha a sérült pénzeszsák tartalmában hiányt állapítanak meg. Ha ellenben az átmenő pénzeszsák sérülése a zsák tartalmát nem látszik veszélyeztetni, akkor a mozgóposta felbon-

tás nélkül ép pénzeszsákba teszi, azt szabályszerűen lezárja és a zárlatot címlappal is ellátva, többé nem az útközi első kincstári, esetleg pályaudvari hivatalhoz, hanem bizottsági felbontásra a sérült pénzeszsák eredeti rendeltetési helyére továbbítja. Ilyen esetben a pénzeszsákhoz a mozgóposta jegyzőkönyvet is köteles csatolni, amelynek azonban csak az I. részét tölti ki.

Az Utasítás határozmányainak életbeléptetésével bizonyos mérvben a sérült átmenő levélzárlat kezelése is megváltozott. Nevezetesen a 42. §. 4. pont 4. bekezdése értelmében a mozgóposta, — szemben az A. 2. Szab. 81. §. 11. és 12. pontjában foglaltakkal —, a tartalmat veszélyeztető sérülés esetében felbontja ugyan az átmenő sérült levélzárlatot, de a felbontásnál sem jegyzőkönyvet, sem leletrovatlapot nem vesz fel, hanem egyező tartalom esetében a zárlatot átsomagolva eredeti rendeltetési helyére továbbítja; tartalomhiány esetében pedig a zárlatot átrovatolja. Levélzárlatsérülésnél tehát a hosszadalmas jegyzőkönyvi eljárás hiány esetében is elmarad, mint ahogy jegyzőkönyv felvételét a nem sérült zárlatban megállapított ajánlott küldemény hiánya esetében sem írja elő az A. 7. Szab. 41. §. 20. p. 4. bekezdése. A leletrovatlap felvételétől pedig azért lehetett eltekinteni, mert az átrovatolt zárlat javított rovatlapja ilyen esetben az átrovatoló hivatalnál marad.

A 42. §. 5. pontja szerint a postaügynökségek és ellenőrzőhivataluk között kölcsönösen váltott pénzeszsákat, ha a sérülés a tartalmat veszélyeztetni látszik, az egy alkalmazottal utazó mozgóposta is felbontja, tartalmát megállapítja és a megállapítás eredményét a pénzeszsákban elhelyezett kísérőokiraton hiteles alakban röviden feljegyzi és a zárlatot átsomagolva eredeti rendeltetési helyére továbbítja. Az ilyen sérült zárlat tartalmát tehát felbontás esetében sem szabad átrovatolni.

Az Utasítás határozmányainak életbeléptetésével megváltozott a sérült értéküldemények mozgópostai kezelése is.

Eddig ugyanis a mozgópostának a hozzá sérülten érkezett értéküldeményeket még a tartalmat komolyan veszélyeztető sérülés esetében sem volt szabad felbontania, hanem a jegyzőkönyv I. részét felvéve a sérült értéküldeményt átburkolás után megfelelő megjegyzéssel ellátva, további eljárásra a legközelebbi kincstári hivatalhoz kellett irányítani.

A 43. §. 3. pont ezzel szemben kimondja, hogy a tartalmat nem veszélyeztetően sérült értéküldeményt átburkolás után, jegyzőkönyv kíséretében az irányításnak legmegfelelőbb átrovatoló kincstári hivatalhoz kell további eljárásra küldeni.

Ha pedig az értéküldemény sérülése olyan természetű, hogy a tartalma sérült boritékból útközben úgyszólván kihullana és így a tartalom útközi számbavétele szolgálati érdek, a mozgóposta köteles jövőben a sérült értéküldeményt felbontani, tartalmát a jegyzőkönyv II. részének felvételével megállapítani.

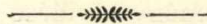
A 43. §. 4. pontja értelmében a sérült vagy szabálytalan kézicsomagot az olyan állomásokon, ahol az átadás-átvétel ellenőrzésére a pá-

lyaudvari postahivatal részéről rendszeresen tisztviselő jelenik meg, a mozgóposta nem fogadja el, hanem a jelenlevő ellenőrző tisztviselővel az átadóokiratból leíratja. Azokon az állomásokon azonban, ahol az átadóhivatal részéről pályaudvaron ellenőrző tisztviselő nincs jelen, a mozgóposta a sérült vagy szabályellenes kézicsomagot minden esetben köteles átvenni.

Ez a rendelkezés határozottan és alapjában megváltoztatta a sérült kézicsomagoknak mozgópostákkal kapcsolatban előírt kezelési rendjét. Nevezetesen az A. 2. Szab. 82. §. 10. p. utolsó bekezdésében foglaltak szerint a mozgóposta sérült kézit egyáltalában nem fogadhatott el, hanem azt kis és nagy állomásokon egyaránt és feltétlenül vissza kellett utasítania. A sérült pénzeszsákokra nézve biztonsági okokból már az eddigi szabályok is kimondották, hogy a mozgóposták sérülés címén pénzeszsákokat nem utasíthatnak vissza. Az egyöntetűségen kívül már a sérült kézicsomagok biztonsága is megkívánta a rájuk vonatkozó tilalom megszüntetését, mert kétségtelen, hogy a sérült kézicsomag a mozgópostánál jobb helyen van, mint a küldőnél. Viszont a nagyobb állomásoknál, hol tisztviselő ellenőrzi a közvetítő szolgálat lebonyolítását, már azért is helyesebb volt az átvételi tilalmat fenntartani, mert a nagyobb forgalomnál gyakrabban fordulhat elő a kézicsomag sérülése is, ezeknek átvétele és körülményes kezelése erősen zavarhatná a mozgóposta időhöz kötött kezelési rendjét.

Egyszerűbbé vált a mozgópostán az Utasítás életbeléptetése óta a sérült csomagok kezelése is. Nevezetesen a 43. §. 6. p. 2. bekezdése szerint, ha burkolat nélkül felvett s egészét képező csomag (géprész, kerti szék, stb.) sérül meg, letört vagy levált részeit jegyzőkönyv felvétele után zsineggel tartósan a küldeményhez kell erősíteni és a küldeményt nem kell átcsomagolni. Hasonlóképen elmarad az átcsomagolás, amikor a demizonba, ládába stb. burkolt üveg eltörik és a tartalom teljesen elfolyt. A 43. §. 7. pontja értelmében pedig ha valamely csomag a mozgópostai szállítás közben kárt okoz — szemben az A. 2. Szab. 82. §. 2. pontban foglaltakkal — a mozgópostának jegyzőkönyvet felvennie nem kell, hanem a tényállásról jelentőivében jelent.

A Mozgópostai Utasítás határozatainak életbeléptetése óta eltelt hónapok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy az Utasítás általában bevált és rendelkezései e felelősségteljes szolgálat irányításánál határozottan jó segítséget és biztos támaszt jelentenek a személyzetnek és az ezek munkáját ellenőrző szerveknek egyaránt.

Szabad-e zeneműveknek rádión való leadását a szerzők engedélye nélkül nyilvános helyiségekben hangszóróval közvetíteni?

Irta: Dr. ORBÁN LAJOS, m. kir. postatanácsos-ügyész.

Le droit de transmission par haut-parleur des émissions radiophoniques des morceaux de musique dans des locaux publics.

Par M. le Dr. Lajos Orbán, Conseiller de poste, Avocat-conseil au service contentieux.

L'auteur s'occupe de la question à savoir s'il est permis ou non de transmettre par haut-parleur l'émission radiophonique des morceaux de musique dans un local public sans avoir la permission des auteurs. Dans un procès concret, la Cour suprême de Hongrie a décidé que pour la transmission par haut-parleur, l'autorisation des auteurs doit être procurée.

Amily hirtelen tűnt fel a modern ember életében a rádió, mint a szórakoztatásnak és az ismeretterjesztésnek egyik legalkalmasabb eszköze s amily rohamos fejlődést ért el alig egy évtizedet meghaladó idő alatt, olyan sűrűn keletkezett nyomában a jogi problémáknak egész sora nemcsak hazánkban, hanem a világ legtöbb államában. A részben már eldöntött, részben még eldöntésre váró jogi kérdések legnagyobb része a szerzői jog területére esik. Ennek okát nem az újabban alkotott szerzői jogi alaptörvények hiányos voltában kell keresni, hanem abban, hogy míg a törvény alkotásakor (1921-ben) a rádió jelentősége aránytalanul csekély volt, arra tehát a törvényhozó nem gondolhatott; addig néhány év múlva már beláthatatlan perspektívát nyitott nemcsak a jövő, hanem a jelen emberének is a gondolat, az eszme, a tudomány, a művészet közvetlen továbbadási lehetősége terén. Ki gondolhatott akkor még a rádióhallgatók oly nagy nyilvánosságára, hogy alig egy évtized múlva már a világ összes lakosságának egyötöde lesz a rádió-közvetítések részesévé.

Több, már végleg eldöntöttnek tekinthető kérdés mellett, újabban az alábbi megnyugtatóan még meg nem oldott jogeset s talán idővel az érdekelték nagy száma révén egész jogeset-tömeg vár kielégítő rendezésre.

Szerzői jogbitorlást követ-e el az, aki a rádióelőadást nyilvános helyen, vagy helyiségben hangszóró útján közvetíti?

Egyik budapesti kávéház és étterem tulajdonosa üzemében a rádió által leadott zeneműveket rádióvevő készülékével felfogta és a fogyasztó közönség szórakoztatására hangszóró-készülékével minden jelenlevő részére hallhatóvá tette.

A magyarországi zeneszerzők érdekszövetkezete felszólította az üzlet tulajdonosát, hogy a hangszóró működtetését hagyja abba, mert a szerzőktől, illetőleg azok szövetkezetétől nem szerezte meg a nyilvános előadás jogát. Enélkül pedig a szerzők kizárólagos rendelkezése alá tartozó zeneműveket üzemében, nyilvános előadásra nem használ-

hatja fel. Miután a felszólítás eredménytelen maradt, a zeneszerzők érdekképviselete, mint felperes, a kávéház és étterem tulajdonosa alperes ellen keresetet indított és a bíróságtól a szerzői jogbitorlás megállapítását és a tulajdonos kártérítésre való kötelezését kérte.

Felperes szövetkezet keresetének jogalapját azzal indokolta, hogy a hangszóró működése szerzői jogi szempontból a stúdióban való leadástól különálló műszaki folyamat, amely a zeneszerzők jogát mindannyiszor érinti, valahányszor a hangszórót nyilvánosság előtt szólatatják meg. Keresetében felhívja a szerzői jogi törvénynek egyrészt a 6. §. 9. pontját, másrészt az 52. §-át, mint amely két törvényhely két külön jog fogalmi körét állapítja meg. Az előbbi a mechanikai készülékre való felvétel jogát, az utóbbi a nyilvános előadás jogát.

A törvény 6. §. 9. pontja a következőket tartalmazza: „Szerzői jogbitorlásnak tekintendő, a szerzők beleegyezése nélkül műnek *átvitele* mechanikai előadás céljaira szolgáló készülékekre, állandó vagy cserélhető alkatrészekre (lemezekre, hengerekre, tekercsekre, stb.)”.

Az 52. §. pedig a színművek, zenés színművek és zeneművek nyilvános előadási jogát — melyeknek kizárólagos joga a 49. §. szerint a szerzőt illeti meg, — kiterjeszti az előbbi bekezdésben idézett 6. §. 9. pontjában említett mechanikai előadásra is.

Felperes még arra is hivatkozik, hogy a bírói gyakorlat a szerzők jogát fokozatosan kiterjesztette a különböző nyilvános előadások minden nemére és eszközére, ennél fogva a hangszóró sem lehet ez alól kivétel. A felelősség és az abból származó jogkövetkezmények pedig az üzem tulajdonosát terhelik, tehát ő tartozik kártérítéssel, mert a törvény által a bitorlás vétségéhez megkívánt két kritérium — a szándékosság és az üzletszerűség — fennforog nála. Az előbbi azért, mivel a hangszórónak a nyilvánosság számára való bekapcsolása és működtetése az ő cselekménye, vagy rendelkezése folytán áll elő, az utóbbi pedig azért, mert a szerzők jogát, a hangszóróval való nyilvános előadást, üzleti forgalmának és ebből eredő jövedelmének fokozására használja fel.

Alperes ezzel szemben csak azt adta elő, hogy a rádióvevő készülékének üzemeltetésére engedélye van, melynek alapján készülékét tetszése szerint használhatja, fejhallgatóval vagy hangszóróval, lakásán vagy üzlethelyiségében, stb.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott és alperest kártérítésre kötelezte. Indokolásának kiinduló pontja a kir. Kuriának egy korábbi döntése volt, mely szerint egyfelől valamely zeneműnek mechanikai készülék, így gramofon útján való többszörösítési és forgalombahelyezési joga, másfelől annak nyilvánosan történő eladási joga, két egymástól egészen különálló jog, még ha a nyilvános előadás ugyanazzal a készülékkel (lemezzel) történik is, s mindegyikhez külön engedélyt kell szerezni. Aki tehát gramofonlemezt vásárol, azt csak házi, családi használat körén belül szabad lejátszania. A lemez nyilvános lejátszásával a művet nyilvánosan előadni, csak a nyilvános előadás jogával rendelkező szerző vagy jogutódja engedélyével szabad.

A bíróság megítélése szerint hasonlóság alapján ezt az elvet kell alkalmazni a rádió útján közölt zeneműveknek hangszóróval való nyilvános előadására is.

A hasonlóság elve alapján arra a további következtetésre jut, hogy a szerzők által a rádión való közléshez adott jog csak arra jogosít, hogy a jogosított a szerző művét rádió útján közölje azokkal, akik megfelelő felvevőkészülékkel rendelkeznek. Sem a leadó rádió, sem a felvevő előfizető azonban nincs jogosítva a szerző külön engedélye nélkül a rádió leadását felhasználni a családiasság körét meghaladó nyilvános előadásra. Ez ugyanis már a műnek egy további értékesítése, amelyet a szerző kifejezett átengedés hiányában nem ruházott át a rádióra. A rádión való közlés joga és a nyilvános előadás joga tehát két külön jog. Ezek szerint, ha valaki rádión közölt valamely zeneművet a családiasság körét meghaladó közönség előtt, s így különösen valamely nyilvános helyen (vendéglő, kávéház, stb. helyiségeiben) egybegyűlt közönség előtt — tehát nyilvánosan, — hangszórá útján elő akarja adni, akkor erre a nyilvános előadás joga felett rendelkezőtől előzetes engedélyt kell szereznie. Ellenkező esetben szerzői jogbitorlást követ el.

Amint már az eddig mondottakból is kivehető, a kérdés eldöntéséhez elsősorban a nyilvánosan történő előadásnak, vagyis a nyilvánosságnak szerzői jogfogalmi meghatározása, illetőleg behatárolása szükséges. Ez mindaddig nem ütközött nehézségbe, amíg a művész személyes játékával, továbbá gramofonnal vagy más hasonló mechanikai készülékkel, zárt helyiségben vagy szabadban történt az előadás, még ha nagyobb tömeg előtt is, mert ez semmi esetre sem jelentette a korlátlan számú hallgatóságot. A rádión való leadás e fogalomkörben azonban már különböző felfogásokat és magyarázatokat juttatott érvényre.

Igy a német birodalmi törvényszék egyik korábbi ítéletében nem fogadta el azt az álláspontot, hogy a rádióleadás előadásnak, vagy akár nyilvános előadásnak tekintessék. Ítélete indokolása szerint (lásd Palágyi, i. m.) a nyilvános előadás és a rádióleadás között a legfontosabb különbség az, hogy a nyilvános előadással a tényleges viszonyok által korlátozott számú személyek számára válik a mű hallhatóvá, és pedig részben a zárt helyiségbe beférők száma, részben a szabadban a hang terjedésének határa szabják szűkre a nyilvános előadás ható területét. Ezzel szemben a rádió útján lehetővé válik, hogy a mű egyetlen előadással korlátlan számú hallgató számára váljék hozzáférhetővé ugyanannyira, hogy a száz vagy ezer kilométer távolságra lévő rádióhallgató is ugyanúgy hallhatja a hangot, mint a leadásnál tartózkodó egyén. A külföldi bíróság szerint a rádió ebben a hatásában annyira eltér minden előbbi tapasztalattól és elképzeléstől, hogy az, az egyszerű előadással azonos elbírálás alá nem vonható.

Hazai legfőbb bíróságunk szerzői jogi védelem alatt álló zeneművek nyilvános előadásának kérdésével először 1908-ban foglalkozott, amikor egyik vendéglőben cigányzenekar műsor közlése nélkül játszott olyan zenedarabokat, amelyek nyilvános előadásához a szerző beleegyezését nem szerezte meg. A szerző a zenekart szerződtető vendéglős ellen indított szerzői jogbitorlás miatt pert. A bíróság mindhárom fokon elutasította a szerzőt keresetével, mert az akkori szerzői jog vonatkozó szakaszainak kiterjesztett értelmezése mellett lényegesnek, sőt döntőnek vette azt a körülményt, hogy a vendéglősnek ki-

fejezett akaratából vagy hallgatólagos beleegyezésével történt-e a jogosulatlan előadás. Abban az esetben, ha a zenekar műsorát előre nem közli, a zenekar játékára a nyilvános helyiség tulajdonosának (vendéglősnek) befolyást gyakorolni olyan értelemben, hogy a zenekar a védett és előadásra meg nem szerzett darabokat elő ne adja, a legnagyobb gondosság kifejtése mellett sem képes, s így azok előadását meg sem akadályozhatja.

A kir. Kuriának ez az elvi határozata az 1918. évben hozott 18. számú jogegységi döntvényében kifejtett ellentétes jogi álláspontjával hatályát veszítette. E döntvényében hosszabb okfejtéssel arra az eredményre jutott, hogy zeneművek nyilvános előadásával elkövetett bitorlás vétsége tényálladékanak megállapításánál annak a körülménynek, hogy az előadás műsor közlésével, vagy anélkül történt-e, nincs jelentősége. A cigányzenekaroknak ugyanis műsoruk rendszerint nincs, ilyet tőlük kívánni nem szokás, a vérbeli cigányzenész játékat előre megállapított zenei műsor nem irányítja. Az a kávé vagy vendéglős, aki a kávéházi és vendéglői ipar folytatásának jogát megszerzte, és iparának előnyösebb kihasználása végett, a nyilvános helyiséget látogatók számára zenekart (cigányzenekart) alkalmaz, a nyilvános helyiségében való zenélésre ilykép alkalmat és jogot ad. E tevékenységénél és magatartásánál fogva a zenei előadás eszközöltetésének tekintendő, ennél fogva az illető kávé vagy vendéglős azon az alapon, hogy ott a zenekart játszásra felfogadta, a szerzői jog bitorlása miatt büntethető és kártérítésben marasztalható.

Ebben a döntvényben foglalkozik a kir. Kúria a nyilvános előadás körülírásával oly módon, hogy mind a kávéházaknak, mind a vendéglőknek a nagyközönség részéről szabadon, tetszés szerint hozzáférhető helyiségei a nyilvánosság jellegével bírván, az ilyen helyiségekben valamely zeneműnek a mindenkori vendég-közönség előtt való előadása a nyilvános előadás fogalmát kimeríti. A közzefogás szerint ugyanis nyilvános az oly előadás, mely mindenki számára, akár belépti díj mellett, akár anélkül, egyéni megszorítás nélkül hozzáférhető.

A rádió elterjedésekor hazai bíróságunk is külön foglalkozott az azzal a kérdéssel, hogy a rádión való leadás minek tekintessék, melyik szerzői jogi fogalom alá vonható. A szerzői jogról szóló törvény ugyanis a szerzők részére műveiknek többszörösítési, közzétételi, forgalombahelyezési, továbbá mechanikai készülékre való átviteli és végül a nyilvánosan való előadás jogát biztosítja. Az egyik bírói ítélet a következő logikai okfejtést tartalmazza.

Valamely műnek rádión való közlését *többszörösítésnek* nem lehet tekinteni, mert a rádió a művet számos különböző helyen ugyan, de időben csak egyszer adja vissza és nem rögzíti meg a művet példányokon. A *közzététel* a mű elsősorban való nyilvánosságra hozatala. Nyilvánvaló, hogy a többszörösített és forgalomba hozott hanglemezek nyilvánosságra hozatala már a többszörösítéssel és forgalombahozattalal megtörtént. Egy ilyen hanglemez rádión való közlése tehát közzétételnek nem minősíthető. *Forgalombahelyezésnek* ugyancsak nem tekinthető, mert a forgalombahelyezés a mű testi példányainak a közönséghez való juttatása. Nem minősíthető a törvényben meghatározott

mechanikai készülékre való *átvitelnek* sem, mert átvitel alatt valamely műnek mechanikai készüléken való megrögzítése értendő, pl. lemezen, hengeren, tekercsen, stb. maradandó készülékeket hoz tehát létre, amelyről az átvitt mű előadása több alkalommal megismételhető. A rádiókészülék ellenben a hangot nem rögzíti meg.

Mindezek figyelembevételével mellett, a most ismertetett bírói ítéletarra az eredményre jutott, hogy valamelyik műnek rádión való közlése, minthogy a rádió a hanglemez előadását továbbítja, közvetíti, de nem rögzíti le, az 1931:XXIV. tc. (Római nemzetközi egyezmény.) 11. a) cikke indokolásában felsorolt harmadik lehetőség szerint *nyilvános előadásnak tekintendő*.

Itt meg kell említenem, hogy a fentebb említett azt az álláspontot, mely szerint a műnek rádió útján való közlése a 6. §. 9. pontjában meghatározott mechanikai készülékre való *átvitelnek* nem tekinthető azért, mert az átvitel alatt valamely műnek mechanikai készüléken való megrögzítése értendő, a kir. Kuria nem tette magáévá. A törvény ugyanis nem mondja, hogy az átvitelnek oly készülékre kell történnie, amely azt megrögzíti, s a törvénynek ily irányban való megszorítása a rádió útján való közléssel kapcsolatos védelem szükségességére tekintettel, nem is lenne indokolt. A törvény helyes értelme szerint a mű átvitelét kell érteni minden olyan készülékre, amely készülék a reá vitt művet mechanikai úton adja elő (reprodukálja).

E fogalmak tisztázása különösen a rádió előadásainak hangszóróval való továbbadásának jogi vizsgálata szempontjából szükséges. A bírói határozatok eddig a rádió útján való nyilvános előadásról, illetőleg közvetítésről szóltak. De a most ismertetett pert megelőzően nem vizsgálták, mert nem is merült fel annak szükségessége, hogy tulajdonképpen hol történik a nyilvános előadás; a stúdió leadójában, ahol a művész a zeneművet előadja, illetőleg ahol a gramofonlemezt lejátszák, vagy pedig abban a nyilvános helyiségben, ahol a hangszórót megszólaltatják, vagy mindkét helyen.

Az egyik álláspont szerint, a nyilvános előadás csakis a leadásnál a stúdióban jön létre, a leadásnak hangszórón való visszaadása újabb előadásnak nem tekinthető. A jogi indokolásnak lényege az, hogy a rádió működése — a jogi kérdés elbírálásához szükséges leegyszerűsítése mellett — abban áll, hogy az adókészülék a rádióelőfizetők vevőkészülékét megszólaltatja, s ez utóbbi készülékkel a leadott mű hallhatóvá válik. Itt tehát valamely műnek mechanikailag elektromos úton való nyilvánosságra hozatala, az adás és vétel együttes megvalósulásában nyer befejezést. Ez az összetett műszaki folyamat, mely adásból és vételből áll, egy jogi egységet, egy jogi aktust képez. A hallgatók a vételnél kötve vannak az adáshoz, vevőkészüléküket önállóan, az adókészülék működése nélkül nem használhatják, a vevőkészülék tehát tartozéka az adóberendezésnek. A törvény többek között valamely műnek mechanikai készülékre való *átvitelét* köti a szerzők beleegyezéséhez. Ez az átvitel a vevőkészülékkel valósul meg és nyer befejezést. A stúdió előadásjoga következtében a rádióelőfizetők készülékére való átvitelnek és a készülék által való vételnek vagy hallgatásnak lehetőségében áll. A műnek nyilvánosságra hozatala ezek szerint a stúdió által a rádióelőfizetőkénél történik. Ha tehát a stúdió a szerzőktől mű-

veik előadási jogát megszerezte, az előfizetőket újabb szerzői jogdíj fizetésére nem lehet kötelezni. Az a körülmény, hogy az előfizető hangszórós készüléket vagy ú. n. fejhallgatót készüléket használ-e, a kérdés jogi lényegét nem érinti, mert az egész rádióleadás célja magában foglalja az előfizető helyiségében jelenlévők hallgatási lehetőségét is. Hiszen a szórakoztató rádió első éveiben a hangszóró még nem volt elterjedve s akkor sok helyen, pld. vendéglőkben a vevőkészülékekről vezetékek elágaztatása útján annyi fejhallgató volt felszerelve, hogy az asztaloknál ülő vendégek mindegyikének egy-egy fejhallgató állott rendelkezésére. Ilyen módon ez az eljárás kezdetétől fogva ugyanazt a célt valósította meg, mintha ugyanabban a teremben hangszóró működött volna.

Lényegében ugyanilyen álláspontot foglalt el a német Reichsgericht 1932-ben hozott ítélete, melynek lényege az, hogy a rádióleadás két részből áll. Az egyik részzel, vagyis az előadásnak a stúdióban való felvételével és annak az elektromos hullámok útján való kisugárzásával a leadás még nem teljes. Ehhez ugyanis hozzátartozik a másik rész is, vagyis az, hogy a kisugárzott elektromos hullámok ismét hanghullámokká alakíttassanak át és a hallgatók számára hallás útján érzékelhetővé váljanak. A leadás tehát csak akkor nyer befejezést és akkor lesz teljes, ha az előfizető a leadott előadást készülékével felfogta. A hangszóró rendeltetése ugyanaz, mint a fejhallgatóé, vagyis a rádió leadásának felvétele a jelenlévők számára, nem pedig továbbadása. Ehhez az indokoláshoz még azt fűzi hozzá, hogy a szerzőknek, mikor műveiket a stúdióknak közvetítés céljából átengedték, tudniok kellett és bizonyára számoltak is azzal a körülménnyel, hogy a rádióhallgatók száma tulajdonképpen korlátlan nagy és így az már nem is fokozható. Műveiket tehát már eredetileg korlátlan számú hallgató részére engedték át.

Ezzel szemben van olyan jogi álláspont is, amely a rádió leadásnak a hangszórón való visszaadását nyilvános előadásnak tekinti és a szerzőknek e címen vendéglősöktől vagy más nyilvános helyiség tulajdonosaitól követelt zenejog-díj szedési jogát elismeri. Ez a felfogás azon alapszik, hogy a szerzők engedélye a stúdióknak külön kikötés nélkül, csak azt a jogot biztosítja, hogy a védett zeneműveket a rádióelőfizetők részére előadhassa. A nyilvánosság alatt ebben az esetben az előfizetők összességét kell érteni. A legfelsőbb bíróság újabb gyakorlata szerint a szerzői jogi törvény szempontjából nyilvános az előadás akkor, ha az, a családiasság vagy háziasság körén túlmegy. Így nyilvánosnak tekinti a zeneműveknek zártkörű belépődíjat nem szedő klubokban való előadását is. A szerzők engedélye nélkül való előadást tehát a hallgatóságnak mindig csak arra a körére lehet vonatkoztatni, amely a nyilvánosság fogalmát még ki nem meríti. Amennyiben az egyes rádióelőfizetőknél a családiasság, vagy a háziasság keretét meghaladó körben történik a rádió műsorának hallgatása, ott egy — szerzői jogi szempontból — a stúdió előadásától független, nyilvános előadással állunk szemben, melyhez a szerző engedélyének megszerzése, illetőleg a jogdíj fizetése, az érdekelt szerző, illetőleg a szövetkezet részéről követelhető. Egyébként is a törvény intentiója az, hogy ha valaki más munkájának hasznát látja, vagy azt élvezzi, a haszonból a mű szerzőjét

is részeltesse. Az ilyen szórakozó helyeken a rádió közvetítése rendszerint cigány, vagy más zenekart pótol s így a hangszóró alkalmazása egyrészt a vendéglő, kávéház stb. tulajdonosának anyagi megtakarítást jelent, másrészt alkalmas arra, hogy a nyilvános helyiségek vendégeinek számát, forgalmát emelje és a nagyobb fogyasztás révén bevételét is gyarapítsa.

Mindkét állásponttal kapcsolatban érdekes megemlíteni, hogy 1934-ben állítólag 1.700 nyilvános helyiségben volt hangszórós rádióvevőkészülék felszerelve. E helyiségeknek 90%-a ugyan vidékre esett, ahol kisebb helyiségek vannak és azokban kevesebb vendég szokott tartózkodni, mégis ez az aránylag csekély szám is mennyire megsokszorozódik, ha helyiségenként csak 15—20 hallgatót számítunk. A rádióhallgatók számát tehát a hangszóró nagymennyiségben növelheti.

Az ilyen nyilvános helyiségekben zeneműveket — a rádió, illetőleg a hangszóró elterjedése előtt — zenekar pótlására használt és a szerzői jogi törvényben említett gramofonnal, vagy pedig tekercsekkel, fogashengerkkel vagy más mechanikai úton működő készülékekkel adták elő. Bár ezeket a rádió, hangvisszaadásának tökéletességével messze túlszárnyalta, egy tekintetben azonban mégsem tudta ezek helyét teljesen betölteni. A rádiónál ugyanis a vevőkészülék tulajdonosa mindig kötve van az adókészülék működési idejéhez és a leadott műsorhoz, vagyis azt vagy el kell fogadnia, vagy pedig le kell mondania a hallgatásról. A gramofonnál, annak tulajdonosa nincs kötve sem időhöz, sem műsorhoz, tetszés szerint válogathatja ki azokat a lemezeket, amelyek a hangulatának legjobban megfelelnek és bármely időben hallgathatja azokat.

Amint a felperes zeneszerzők szövetkezetének és az alperes vendéglősnek érdekei ellentétesek, ép úgy ellentétesek voltak a kialakult jogi vélemények is. S mivel felperes keresetét elutasító ítéletben nem nyugodott meg, a kérdés a legfelsőbb bíróság elé került döntésre. A kir. Kúria bár a szerzői jog bitorlását a kávéház és étterem tulajdonosa terhére megállapította, közvetítő megoldást keresett és ítéletét a következőképp indokolta meg:

A m. kir. Kuriának P. I. 1333/1935. számú ítélete kifejti, hogy valamely műnek rádió útján való közlését az 1921 : LIV. tc. 6. §-ának 9. pontja alá eső mechanikai készülékre való *átvitelnek* kell tekinteni, amely művelet legkésőbb azáltal fejeződik be, hogy a rádióhullámokat az emberi fül dobhártyáján hangként ható rezgések előidézésére alkalmas készülék felfogja. A műnek e készülék útján való leadása esetleg nyilvános előadása ellenben a szerzői jog szempontjából már önálló folyamat. Ebből az következik, hogy valamely zenés színmű, vagy zenemű rádió útján való közlésére adott engedély nem foglalja magában szükségképpen a műnek hangszóró útján való nyilvános előadásra vonatkozó jogát, hanem ahhoz az 1921 : LIV. tc. 49. §-ára is tekintettel önálló engedély kell.

Tekintve azonban azt, hogy a hangszórók terjedésével a nyilvános előadás, a rádió útján való közlés rendeltetésszerű felhasználásává vált és mert ebből folyóan annak általában való megnehezítése a rádió közérdekű közművelődési és oktatási céljának megvalósítását veszélyeztetné, végül figyelembe véve azt is, hogy a szerzők a tapasztalat

szerint műveiknek közművelődési, vagy oktatási célokra nyilvános előadását rendszerint ingyenesen megengedik; a rádió útján való közlés engedélyezése esetében a közlendő műnek hangszóró útján nyilvános előadásához való jogot átengedettnek kell tekinteni, kivéve, ha a nyilvános előadásnak anyagi haszon szerzése a közvetlen célja. E kivétel hiányában ugyanis a nyilvános előadás eszközlője a szerző hátrányára, méltánytalanul jutna anyagi előnyhöz.

Mint hogy pedig a jelen esetben az alperes étterem és kávéház üzletében a fogyasztóközönség számára közvetítette hangszóró útján a rádió leadott zeneműveket, tehát eljárásának nyilvánvalóan anyagi haszon szerzése volt a közvetlen célja és a szerzők vagy jogutódai az alperes részére a hangszórón való közvetítésre engedélyt nem adtak; — a kir. Kúria döntése szerint — az elsőbíróság nem sértett jogszabályt azáltal, hogy az általa felhívott törvényes rendelkezések alapján az alperes terhére a szerzői jog bitorlását megállapította.

Ez az álláspont nem azonos a kir. Kuriának a gramofonfelvételek nyilvános előadására való felhasználása tekintetében vallott álláspontjával, mert míg a gramofonlemez csak a házi (családi) használat körén belül szabad külön engedély nélkül lejátszani, addig a hangszóró útján való rádióközlést akkor sem tartja szerzői jogbitorlásnak, ha az, e körön túlmenve a nyilvános előadás fogalma alá esik, amennyiben nem anyagi haszon szerzése végett történik. Tehát lényegében kulturális célt szolgáló, *méltányosságon alapuló* döntés áll előttünk a hivatkozott ítéletben. A magyar szerzői jog kiváló művelője, dr. Alföldy Dezső 1936-ban megjelent művében még a gramofonlemezre vonatkozó szigorú álláspontot vallja a hangszóróval nyilvánosan történő rádió-előadásról is. Nyilvánvaló ugyanis, hogy amikor ma már a hangszóró az élőzenét, éneket tökéletesen adja vissza, az ilyen nyilvános előadás megengedése a szerző vagyoni érdekeit súlyosan sértené.

Meg kell jegyezni itt azt, hogy az 1927. évi 9557. K. M. sz. rendelet (Rádiórendelet) ismeri az úgynevezett kiterjesztett használat fogalmát, mely alatt a vevőberendezés útján felvett közléseknek (13. §.) belépődíj (különdíj) szedése mellett állandó, vagy egyes (alkalmi) esetekben (előadásokban) történő bemutatását, illetőleg tudomásra bocsátását érti. Az ilyen használatért felemelt díj jár (66. §.). Ez a rendelkezés azonban csak közigazgatási rendszabály és mint Alföldy helyesen utal rá (63. old.) nem érinti a szerzői jogok kérdését, hanem csupán az engedélyes és a m. kir. posta viszonyában érvényesül.

Ez az ítélet csak egy konkrét esetben, mondhatjuk próbaperben hozott döntést s ezt véglegesen kialakult álláspontnak nem lehet tekinteni. Amint látjuk a kir. Kúria igyekezett összeegyeztetni a szerzők méltányos érdekét a kultúra fejlődésének érdekeivel, melynek a rádió ma elismert tényezője. Nem vette azonban tekintetbe a rádióra vonatkozó fenntartott jog jogosultjának, a kincstárnak érdekét, amelyre ez a jogi álláspont — ha állandósulna — következményeiben hatás nélkül nem maradna. A teживó, kávéházi, éttermi stb. kis üzemeket a külön zenejogdíj fizetése vissza fogja tartani a rádió felszerelésétől, s így a rádióelőfizetők számának emelkedését akadályozza, de érzékenyen

érintheti a rádió terjedését más irányban is. A nyilvános helyiségekben működő hangszórá igen alkalmas és hatásos propaganda eszköz arra, hogy a rádiót sokakkal megkedveltesse, a hallgatókat a rádió előfizetői közé való belépésre serkentse s ezúton új előfizetőket toborozzon.

Ezek után felvetődik az a kérdés, nem kellene-e ezt a jogvitát törvényhozási úton szabályozni, illetőleg befejezni, s a szerzői jogi törvényt novellával kiegészíteni?

Ezzel a kérdéssel szemben jelenleg a nemleges álláspont tartható helyesnek.

Törvényhozásunk célja ugyanis az általa alkotott jogszabályokkal az életben felmerült és felmerülhető jogviszonyok összességének a szabályozása. A fejlődő életet azonban az ugyanazon jog körébe eső, számtalan változatban felvetett problémáival a törvényalkotás bonyolult, nehézkes szervezete és hosszadalmas eljárása miatt követni nem tudja. Különösen áll ez a mai folytonos változásnak és rohamos fejlődésnek alávetett, új eszméket, új gondolatokat, találmányokat és új jogviszonyokat teremtő korszakunkra, amikor a törvényhozásnak a törvények tömkelegét kellene létrehozni, ha minden kérdést szabályozni akarna. Sok esetben az alkotott törvény, mire az életbelépésig eljutna, már idejét is mulná. Törvényhozásunk e hiányainak pótlására szolgál jogrendszerünkben a bírói gyakorlat. Igaz ugyan, hogy a bíró nem a jogalkotás szerve, hanem a jog alkalmazásáé, mégis az állandó bírói gyakorlat a jogkereső közönséggel szemben jogszabály helyét tölti be.

A jog anyagát, — tehát a szerzői jog anyagát is — az élethez, — különösen a technika fejlődéséhez a bíróság van hivatva igazítani. E hivatásának még országos horderejű kérdésekben is, mint pl. a valorizáció kérdése volt. — a kir. Kuria irányítása mellett, a bíróság tökéletesen megfelelt, úgyannyira, hogy a törvényhozás nagy apparátusát igénybe venni nem is kellett, illetőleg az már csak a meglévő és kialakult bírói gyakorlatot foglalta írott jogszabályba.

Ez alapon remélhetjük, hogy a kir. Kuria a szerzői jogi törvény házagait is ki tudja tölteni s az analogia legis és az analogia iuris megfelelő alkalmazásával a rádióval kapcsolatos ilyen vitákat is az ellenétes érdekek összeegyeztetése mellett kielégítő döntéshez fogja juttatni.

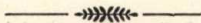
Forrásmunkák:

Dr. Szladits Károly: Magyar magánjog.

Dr. Szalai Emil: Magyar szerzői jog.

Dr. Palágyi Róbert: Szerzői jogi védelemben részesülnek-e a rádión leadott írói művek? (Jogtud. Közl. 1926—19.)

Dr. Alföldy Dezső: A magyar szerzői jog.

A magyar postaegyesületek központi bizottsága működésének vázlatos története 1919–1935*

Irta: Dr. PAZMÁNY ÖDÖN m. kir. postatitkár, a Postás Kari Egyesületek Szövetségének ügyvezető igazgatója.

Histoire esquissée de l'activité de la commission centrale des associations des employés de poste de 1919 à 1935.

Par M. le Dr. Ödön Pázmány, Secrétaire de poste.

Après la guerre mondiale et les révolutions qui la suivirent, les employés des postes de Hongrie menaient une vie très difficile. La lutte pour l'existence a rendu nécessaire que les diverses associations des employés de poste organisent une commission commune dont la tâche était de soigner l'unité des postiers et de représenter les intérêts de l'ensemble du personnel. Par son activité zélée et ses efforts désintéressés, la commission a réussi de créer l'unité, d'approfondir les relations confraternelles et d'assurer la marche tranquille du travail.

La commission a cédé, en 1935, sa place à l'Union des Associations confraternelles des postiers, organisée par elle-même.

... és amikor a világháború és az ezt követő forradalmak szenvedései után a megélhetésért folytatott kétségbeesett küzdelemben kiéleződtek a kari ellentétek, Földessy János m. kir. postahivatali igazgató felvetette a postás-erők egyesítésének gondolatát.

Ennek alapján alakult meg 1919 év őszén „A Magyar Posta és Távirida Egyesületek Központi Bizottsága“, amely első elnökévé Battenberg Lajos m. kir. postafőigazgatót választotta meg.

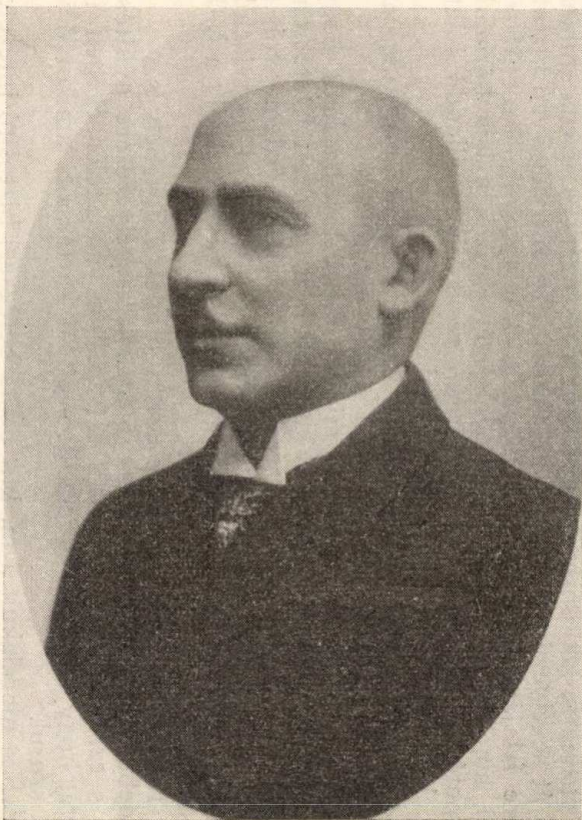
Battenberg Lajos és tisztikara nehéz feladatra vállalkozott. A világháborúban kimerült és a forradalmak alatt sokat nélkülöző postaszemélyzet nehéz életkörülmények közé jutott. A korona értékének állandó csökkenése következtében a fizetés a megélhetéshez alig volt elegendő. A kormány ennek ellensúlyozására különböző pótlékok engedélyezésével és a természetbeni ellátás bevezetésével igyekezett segíteni. Amikor azonban a pótlékokat a személyzet kézhez vehette, a korona értéke már tovább romlott. A fegyelem és rend még mindig nem tért vissza; az önző célok által vezérelt csoportok még mindig keresték az érvényesülés lehetőségeit és akadályozták a komoly munka nyugalomát.

Battenberg Lajos pedig mindezekon segíteni akart.

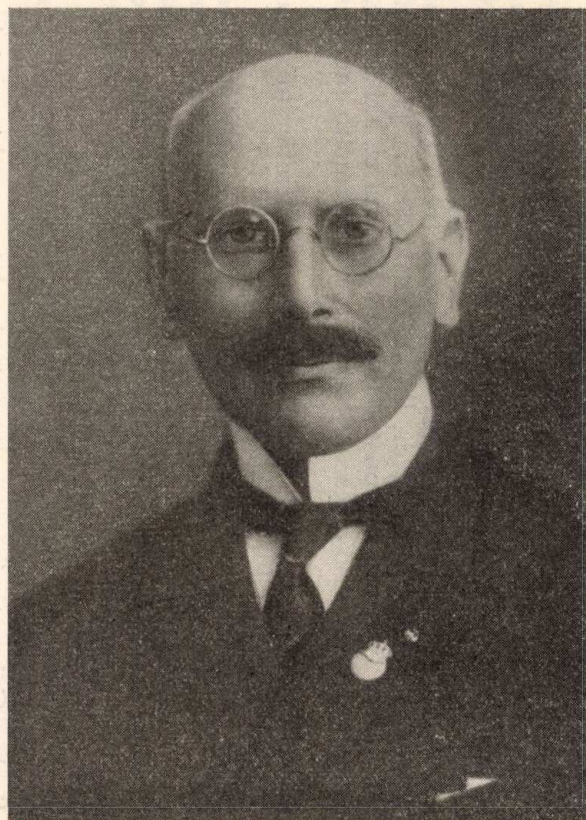
Először a munka nyugalomát és a kari egyesületek közötti összhangot igyekezett biztosítani, majd 1920 év elején nagyszabású segélyezési akcióba kezdett. Megkeresést intézett a világháborúban semleges államok postás társadalmához s az emberszeretet és könyörület nevében élelmiszereket, fehérneműt és kötszereket kért. A világháborúban semleges külföld postás társadalma készséggel sietett segítségünkre. Ebben főleg a spanyol kartársak jeleskedtek, akik több százezer pezétát gyűjtöttek és küldtek a magyar postás-nyomor enyhítésére.

*) A Postás Kari Egyesületek Szövetsége által készített és az 1938. évi január hó 22-iki díszközgyűlésen bemutatott díszalbum szövege.

BATTENBERG LAJOS
m. kir. postafőigazgató,
elnök 1919—1922.

Dr. báró SZALAY GÁBOR
m. kir. postafőigazgató,
elnök 1922—1925.

Eközben memorandum memorandumot, küldöttség küldöttséget követett, amelyekben a központi bizottság a személyzet anyagi helyzetének javítását váltakozó sikerrel kérelmezte.

1921 évben belépett a központi bizottság a Közalkalmazottak Nemzeti Szövetségébe és abban mint Postás csoport, a közszolgálati alkalmazottak érdekképviselőivel együtt küzdött a postásság összességének érdekeiért.

1921 évi szeptember hó 27-én nagy veszteség érte a központi bizottságot. Meghalt agilis főtitkára, dr. Patak László m. kir. postatanácsos. Helyét Aigner Ottó m. kir. postafelügyelő foglalta el, aki a megalkulástól kezdve, mint első titkár fejtett ki dicséretreméltó munkásságot.

Battenberg Lajost az elnöki székben 1922 évi december hó 18-án báró Szalay Gábor dr. m. kir. postafőigazgató váltotta fel.

Báró Szalay Gábor igen terhes örökséget vett át. A kormány által nyújtott fizetés-kiegészítések és rendkívüli segélyek még mindig nem jelentettek érezhető segítséget s a természetbeni ellátás sem javult. Ezért a központi bizottság minden erejét a személyzet anyagi helyzetének megjavítása érdekében kifejtett tevékenységére és a személyzet nyugalmának biztosítására volt kénytelen fordítani.

A külföldről érkező pénzbeli és természetbeni segélyezések igazságos szétosztása is sok gondot okozott.

Báró Szalay Gábor tapintatos eljárásával a központi bizottságban egységet teremtett. Megszűntek a kari ellentétek és az összhangot azóta senki sem zavarta meg.

Ennek az összhangnak volt az első eredménye, hogy a postaszemélyzet felismerte az önszegélyezés szükségességét és üzemi jutalékának 2%-át segélyezések céljaira, az akkori központi segélyező bizottság részére felajánlotta. 1923 évben pedig a felajánlott 2%-ot 3%-ra emelte fel, amelynek harmadrészét pénzsegélyekre, a másik harmadrészét temetési segélyekre, a fennmaradó részt pedig állandó jóléti intézmények céljaira rendelte felhasználni.

A központi bizottság támogatásával ennek alapján indult meg az akkori „Postai jóléti csoport” temetési segély akciója.

1924 évben a központi bizottság minden eszközt felhasznált, hogy a korona értékének állandósulásával kapcsolatban tervezett fizetésrendezéseknél a postásságot ne érje sérelem. Jelentékeny érdeme volt a központi bizottságnak abban, hogy a kormány a forgalmi tisztviselők részére megnyitotta az V., az üzemi tisztviselők részére pedig a VII. fizetési osztályt.

Sokat fáradozott a bizottság az üzemi jutalék érdekében is.

Ugyanebben az évben a német postások segélyezésére gyűjtést rendezett s ezzel a magyar postás társadalom nincstelenségében is megmutatta, hogy akkor is igyekszik segíteni kartársain, amikor ő is segítségre szorul.

1924 évben megalakult a m. kir. posta betegségi biztosító intézete, amely 1925 évben 30 évre kibérelte a Magyar Vörös-Kereszt Erzsébet-kórházát s ezzel a postaszemélyzet egészségügye hatalmas lépésekkel jutott előre.

DR. TÓTH KÁLMÁN
m. kir. postafőigazgató,
ügyvezető elnök 1922—1925,
elnök 1925—1929, † 1929. IV. 14.

DR. VOIT PÁL
m. kir. postafőigazgató,
elnök 1929—1935.

1925 évben nagy feladatok elé állította a központi bizottságot a nagyarányú létszámapasztás és a Tamássy-tervezet szerint életbeléptetett fizetésrendezés sok-sok sérelme.

De báró Szalay Gábor kiváló munkatársaival együtt mindenütt ott volt s ahol csak lehetett, igyekezett segíteni.

1925 évi november hó 18-án azonban kénytelen volt elnöki állásáról lemondani és eredményes egyesületi munkásságát megszakítani, mert a postavezérigazgatóság személyzeti osztályának vezetésével bízott meg.

Helyét népszerű, lelkes munkatársa, a bizottság eddigi ügyvezető elnöke, dr. Tóth Kálmán m. kir. postaigazgató vette át.

Dr. Tóth Kálmán folytatta azt a mindenre kiterjedő agilis tevékenységet, amelyet nagynevű elődje vezetése mellett, mint ügyvezető elnök elkezdett. A különböző kari kérdések megoldása mellett két célt tűzött maga elé. Kiharcolni a postás pótlékot és biztosítani a kari egyesületek állandó elhelyezését. A postás pótlék ügyében folytatott lelkes akcióját — sajnos — nem kísérte szerencse, de a másik nagy vágya teljesült, a postásság az ő elnöklete alatt jutott első székházához.

A székház céljaira hosszas, megfontolt tanácskozások után a kari egyesületek a központi bizottság 1926 évi július hó 23-iki ülésén a személyzet összessége nevében felajánlották az üzemijutalék 1%-át. Míg gyűlt a pénz, a székház kérdése megoldódott.

Demény Károly államtitkár, postavezérigazgató megértő, szociális gondoskodása révén a kincstár 1928 évben megvásárolta a Szentkirályi-utca 40. szám alatti házat és azt egyesületi helyiségek céljaira a központi bizottság rendelkezésére bocsátotta.

Nagy örömmel és lelkesedéssel folytak az átalakítási munkálatok, amelyeknek befejeztével a jogász és mérnök egyesület, a postatisztviselők országos kaszinója, az üzemi tisztviselők országos egyesülete, a postás kultúregyesület zeneiskolája, majd később a nőtisztviselők országos egyesülete beköltözhetek sajátjuknak mondható egyesületi helyiségeikbe.

Alig helyezkedtek el saját helyiségeikben az egyesületek, alig vált valóra az Alkotó álma, a m. kir. posta személyzete feljajdult fájdalomában, mert igaz barátja, szerető pártfogója és megértő feljebbvalója, a központi bizottság elnöke, dr. Tóth Kálmán itthagya mindazokat, akiket nagyon szeretett, akikért élt és dolgozott. 1929 évi április hó 14-én váratlanul meghalt.

Tóth Kálmán a széleslátókörű, minden közös ügyért lelkesedő tisztviselő példaképe volt. Tökéletes emberismerete lehetővé tette számára, hogy kiválasztott munkatársaiban gondolatai, tervei, még el nem ért célkitűzései tovább éljenek és megvalósuljanak. Ennek az előrelátó gondosságnak köszönhették a kari egyesületek, hogy alig száradt fel a szeretett elnököt sirató könny, a központi bizottság folytathatta megkezdett munkáját, mert Tóth Kálmán meghitt munkatársa, a központi bizottság ügyvezető elnöke: dr. Vargacz Dezső m. kir. postatanácsos az élre állt és biztosította a bizottság zavartalan munkásságát. Vargacz Dezsőt sok tapintatot és körültekintést kívánó nehéz

DR. PATAK LÁSZLÓ
m. kir. postatanácsos,
főtitkár 1919—1921.
† 1921. IX. 27.

DR. VARGACZ DEZSŐ
m. kir. postatanácsos,
ügyvezető elnök 1925—1933,
elnökhelyettes 1929.

munkájában a központi bizottság fáradhatatlan főtítkára, Schwach Gyula m. kir. postafelügyelő támogatta, aki már a bizottság megalakulása óta sokat munkálkodott kartársai érdekében.

1929. évi június hó 22-én választotta meg a központi bizottság utolsó elnökét dr. Voit Pál m. kir. postafőigazgató személyében.

Dr. Voit Pál már kitaposott utakat járó, kitűnő szellemű bizottság vezetését vette át. Rátermett egyénisége azonban nem elégedett meg a személyzet anyagi helyzetének javítására irányuló törekvésekkel, hanem új utakat keresett a postás jólét és a szociális feladatok megoldása felé.

Alig vette át az elnökséget, a központi bizottság az akkor újralakult nyugdíjas postások egyesületével kibővült. A bizottság gondoskodása tehát ettől kezdve nemcsak a tényleges személyzetre, hanem a nyugdíjasokra is kiterjedt.

1930. évben Voit Pálnak és tevékeny munkatársainak sikerült ki-
eszközölnie, hogy a postás nyugdíjjárulék alap vásárolja meg a Benzur-utca 27. szám alatti házat és azt a Postatisztviselők Otthona céljaira engedje át a postaszemélyzetnek.

A személyzet üzemijutalékából felajánlott 1% ekkor már számottevő összegre szaporodott. Ez tette lehetővé, hogy a központi bizottság az épületet a kari egyesületek céljaira azonnal átalakíthatta.

1931 év elejére készültek el az átalakítási munkálatok és március hó elsején már átvették helyiségeiket a kari egyesületek. A székházban kapott állandó otthont a jogász- és mérnök egyesület, a postatisztviselők országos kaszinója, az üzemi kezelési és műszaki üzemi tisztviselők országos egyesülete, a postatisztviselőnök országos egyesülete, a postamesterek és postamesteri alkalmazottak országos egyesülete. Itt kapott konyhát és éttermet egy állandó étkezde és lakást az étkezde vezetője. S ugyanitt biztosított lakást a bizottság a székház gondnokának, házfelügyelőjének, segédházfelügyelőjének és két egyesületi altisztnek.

Voit Pál és Vargacz Dezső kitűnő izlésének s fáradságot nem ismerő munkájának lehet köszönni, hogy ma a kari egyesületek kényelmes helyiségekben élnek kaszinói életüket, a nagyobb ünnepek céljaira szolgáló közös termek pedig minden igényt kielégítenek.

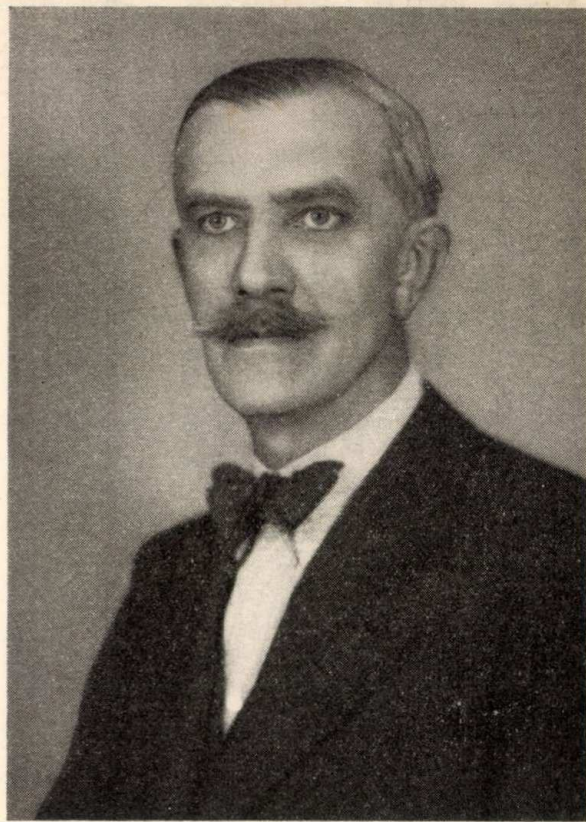
Sajnos, az alkotó munkát állandóan zavarta a gazdasági romlás következtében szükségessé vált fizetés-csökkenések sorozata, amelyek állandóan foglalkoztatták a központi bizottságot.

1934 évben a bizottság szervesen bekapcsolódott a m. kir. posta szociális tevékenységébe is. Ettől kezdve a központi bizottság által a kari egyesületek tagjaiból kijelölt elektorok választják a m. kir. posta jóléti alapítványa kezelési bizottságának és a m. kir. posta nyugdíjjárulék alap intézőbizottságának tagjait, akik a jóléti, illetőleg szociális tevékenységükben, mint a postaszemélyzet összességének képviselői járnak el.

De a központi bizottság ezekben az években nemcsak alkotott és segített, hanem a postás-szenátus jövő szervezetét is kiépítette, hogy 16 évi nehéz, küzdelmes, de eredményekben felbecsülhetetlen működése után átadja helyét a Postás Kari Egyesületek Szövetségének. El-

AIGNER (Abdai) OTTÓ
m. kir. postafelügyelő,
titkár 1919—1921,
főtitkár 1921—1922.

SCHWACH (Donászi) GYULA
m. kir. postafelügyelő,
jegyző 1919—1922,
főtitkár 1922—1930.

készítette a Szövetség alapszabályait, s amikor elérkezettnek látta az időt, 1935 évi június hó 21-én megalakította a Postás Kari Egyesületek Szövetségét.

A m. kir. postaegyesületek központi bizottságát a válságos idők nyomora teremtette meg, a kartársi szeretet éltette és az egymáson való segíteni akarás tartotta össze.

Fáradságos, nehéz munkát végeztek, akiket a postaszemélyzet bizalma az élre állított vagy munkatársaknak rendelt, de tették ezt fáradhatatlan igyekezettel, önzetlen lelkesedéssel, mert a lelkükben élő igaz kartársi szeretet ezt is parancsolta nekik.

Aldja meg érte mindnyájukat a jóságos Isten és érezzék jutalmukat a postaszemélyzet hálijában.

*

S mindezeket megörökíteni rendelte a Postás Kari Egyesületek Szövetségének első elnöke, hogy ezzel megbecsülje a multat s ezen építse fel a jövőt.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

3.

Milyen szempontok irányadók a vidéki kincstári postahivatalok székhelyén lófogatú postaszállítás helyett géperejű szállítási üzem berendezésénél?

4.

Milyen felfüggesztő vagy rezgést gátló berendezést kellene a hidakon alkalmazni, hogy a gyors kábelrongálódást megakadályozzuk?

A pályázon a magyar posta személyzetének minden egyes tagja részt vehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos ívoldalra terjedhet.

A pályázati határidő 1938 március 20.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, s azt a szerző nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt, jeligés levél kíséretében kell a Magyar Posta szerkesztősége részére feladni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amelynek összege 50 P lesz, vagy legalább is dicséretben részesült. Ellenkező esetben a szerző nevét tartalmazó levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű, tárgyához képest, esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben megjelenik.

A pályázon a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva — nem fognak résztvenni.

Pályázati eredmények:

Az 1937. évi 8. számban közölt
10. számú pályatétel:

Cégbejegyzésre nem kötelezett vállalat által feladott utánvételes csomag visszaérkezett utánvételi lapjának kézbesítése akadályba ütközik, mert a címzett (a csomag feladója) sem iparigazolvánnyal, sem helyhatósági bizonyítvánnyal átvételi jogosultságát igazolni nem tudja. Kérdés, hogy a feladóvevényel igazolt csomag feladójának az utánvételi utalványt lehet-e és mi alapon kézbesíteni?

A beérkezett pályamunkák közül a kérdést egyformán jól oldották meg a „Tudás és Szerencse“, valamint a „Tisza“ jeligéjű pályaművek szerzői. Előbbi jó hasonlattal és ügyes ötletességgel világítja meg, utóbbi pedig szabatos jogi felépítéssel tárgyalja a kérdést.

A „Tudás és Szerencse“ jeligéjű mű szerzője: Pálfi József m. kir. I. oszt. postatiszt (Hódmezővásárhely 1.), a „Tisza“ jeligéjű mű szerzője: dr. Dancsák Gyula m. kir. postafogalmazó (Szeged), egyenkint 25—25 pengő jutalomban részesültek.

A pályadíjnyertes munkák, melyeket a szerkesztőbizottság közlésre méltóknak ítelt: a következők:

Pálfi József pályamunkája:

Cégjegyzésre nem kötelezett olyan vállalat címére érkező postai küldeményt, amelynek tulajdonosa sem iparigazolvánnyal, sem helyhatósági bizonyítvánnyal nem tudja átvételi jogosultságát igazolni, a vállalat részére kézbesíteni nem lehet. Kérdés, hogy az ilyen vállalat által feladott utánvételes csomag visszaérkezett utánvételi lapját a magát csak a csomag feladóvevényével igazoló feladónak lehet-e és mi alapon kézbesíteni?

Boncolgatva a kérdést és a csomag feladójának az utánvételi összeghez való kétségtelen jogát, valamint a közönséggel szembeni előzékenység és fokozott jóindulat hatalmas propaganda erejét szem előtt tartva, találhatunk módot az utánvételi összeg kézbesítésére anélkül, hogy az idevonatkozó szabályokat áthágnánk.

Ezt az esetet ugyanis, amikor a fél azért nem jut a neki járó összeghez, mert átvételi jogosultságát kellő módon igazolni nem tudja, felfoghatjuk úgy is, hogy az *utánvételi lap helytelen címzése miatt nem juthat a címzett* — aki jelen esetben a feladó is — *az utánvételi összeghez*. Mert hiszen ha egyéni nevét és nem pedig a vállalat nevét írta volna az utánvételi lap címzettjeként, akkor a kézbesítésnek semmi akadálya nem lenne. Önként kínálkozik tehát megoldásként a feladó utólagos rendelkezése, vagyis a címváltoztatás.

Az A. I. Szab. 100. §. 1. pontja értelmében az utólag rendelkezni szándékozó feladó személyazonosságát és rendelkezési jogát köteles igazolni. Mivel feltevésünk az, hogy a feladó, mint igazoló okmánnyal, csak a feladóvevényel rendelkezik, ebből kell a rendelkezéshez való jogát, valamint többé-kevésbbé

személyazonosságát is megállapítani. Ehhez hathatós segítségünkre szolgál még a feladó által ugyanazon kézírással írt utánvételi lap, címirat-másolat.

Ugyanis szabadjon itt egy kis kitérővel összehasonlítást tennem a postatakarék betéti üzletágával. Ennél az üzletágnál az, aki a postahivatalnál betétkönyvével megjelenik és magát csupán aláírásának hasonlóságával igazolja, a betétkönyvben szereplő összeg felett rendelkezik.

Miért ne fogadhatnánk el a postai kezelésnél is kivételes esetben a rendelkezési jog igazolásának ezt az alakját. A feladóvevény ugyanis helyettesítheti a betétkönyvet, míg az aláírás hasonlóságának megállapítására az utánvételi lap címiratának másolata szolgál.

Ezek után visszatérve mondhatnánk, hogy minek a címváltoztatás, ha már a feladót ilyenképen elismertük rendelkezésre és ennek következményeként átvételre jogosultnak. Szükség van rá azért, hogy ily módon írásbeli bizonyíték maradjon vissza a kézbesítő hivatal igazolásául, hogy kinek és mily bizonyítékok alapján kézbesítette az utánvételi összeget.

Ha a személyazonosság, illetőleg a bemondott egyéni név valódisága körül netalán kétség forogna fenn, azt az összeg kézbesítése előtt a kézbesítést végző postai alkalmazottnak, a kézbesítés helyén, vagyis a megadott lakás-címen könnyen módjában áll tisztázni.

Lássuk most már, hogy ha ezen gondos körültekintés mellett is előfordulna téves kézbesítés, tartozna-e a posta kártérítést fizetni? Nem, mert az A. I. Szab. 24. §. 1. pontja szerint: „Minden küldeményt tiszta és jól olvasható címirattal kell ellátni. Ebben a címzettet, a rendeltetési helyet és a kézbesítés helyét oly pontosan kell jelezni, hogy a küldemény továbbításánál és kézbesítésénél semmi kétség fel ne merülhessen.“ Ennek a szabálynak be nem tartása esetére intézkedik az A. I. Szab. 108. §. 7. pontja, mely szerint a posta nem felelős, ezeken felül még olyan károkért sem, amelyeket a feladó, illetőleg a címzett, vagy megbízottjuk a küldemények feladására, szállítására, illetőleg kézbesítésére vonatkozó egyéb postai szabályok figyelmenkívül hagyásával, vagy más módon okozott, illetőleg magára hárított. (Ilyen eset többek között a helytelen, vagy elégtelen címzés, amely a téves kézbesítésre okot adott, vagy a nyomozást lehetetlenné teszi, stb.)

Ezekből tehát kitűnik, hogy az utánvételi összeg kézbesítésének a fent leírt módon számottevő akadálya nincsen.

Dr. Dancsák Gyula pályamunkája:

Cégbejegyzésre nem kötelezett vállalat által feladott utánvételes csomag visszaérkezett utánvételi lapjának kézbesítése akadályba ütközik, mert a címzett (a csomag feladója) sem iparigazolvánnyal, sem helyhatósági bizonyítvánnyal átvételi jogosultságát igazolni nem tudja. Kérdés, hogy a feladóvevényel igazolt csomag feladójának az utánvételi utalványt lehet-e és mi alapon kézbesíteni?

A posta az utánvételes küldeményt a címzettnek az utánvételi összeg beszedése után kézbesíti és a beszedett összeget a feladóhoz eljuttatja. A feladói minőség igazolására rendszerint elegendő a feladóvevény felmutatása. Következésképpen az utánvételi utalványt a vonatkozó csomag feladóvevényét felmutató címzettnek (csomag feladójának) ki lehet fizetni.

Azonban a kérdés csak felületes következtetés útján tekinthető ily módon megoldhatóknak. Az A. I. Szab. 50. §. 8. pontja szerint, mely az utánvételes

szállítási szerződés mellékszerződésének munkabér-szerződés jellegét domborítja ki, a posta az utánvételi díj fejében arra vállalja kötelezettséget, hogy a beszedett utánvételi összeget a postautalványokra előírt szabályok szerint a küldemény feladójához eljuttatja. Ezt azonban a posta csak feltételesen vállalja. Feltétel, hogy a címzett az utánvétellel terhelt csomagot elfogadja és az azt terhelő díjakat megfizesse. Ha az utánvételi összeget a címzett megfizette, a posta az eredeti alapügyletből kifolyólag arra van kötelezve, hogy ez összeg erejéig a szállítólevélhez csatolt utalványt elfogadja és azt a postautalványokra előírt szabályok szerint a csomag feladójához eljuttassa.

Az utánvételi összeg beszedésével egyidejűleg a csomag feladója a posta hitelezője lesz és ezáltal önálló, eredeti igénye támad az utánvételi utalványösszeg kiszolgáltatására. Az alapügylet átalakul hitelezési viszonyrá. A posta az utalványokra előírt szabályok szerint teljesít, vagyis a csomag feladóját most már mint az utánvételi utalvány címzettjét tekinti és feladói igényének érvényesíthetése végett részére az utánvételi összeg követelését értékpapír (igazolási papír) alakjában megtestesítő utalványt kézbesít. Az utalvány elfogadásával a posta az eredeti jogviszonyból származó kötelezettségének eleget tett. Az utalvány kézbesítése már más lapra tartozik és az a könyvelt küldeményekre előírt szabályok szerint történik. Tekintettel arra, hogy az utalvány kézbesítése alkalmával a posta az átvételi igényjogosultságot vizsgálja és nincs tekintettel arra, hogy a címzett esetleg ugyanazon jogviszony következtében egyúttal feladó is, a feladói minőséget nem vizsgálja, mint ahogy azt nem vizsgálja a szerződés megkötése alkalmával sem. Az utánvételes szállítási szerződés az utánvételi összegnek a címzett részéről történt megfizetése következtében átalakul hitelezési viszonyrá, melynek érvényesítése alkalmával a posta az eredeti jogviszonytól függetlenül nem a feladói minőség (rendelkezési jogának) igazolását, hanem az utalvány címzettjének átvételi jogosultságát vizsgálja.

Meg kell tehát különböztetni az átvételi jogosultságot a feladói minőség (rendelkezési jog) igazolásától.

Valamely postaküldemény jogosult átvevője annak címzettje. Az átvételi jogosultság igazolása egyéni címzésű küldeményeknél rendszerint a címzett személyazonosságának igazolása, nem egyéni címzésű küldeményeknél ezenkívül iparigazolvány, illetőleg helyhatósági bizonyítvány, cégjegyzék, stb. útján történik.

A posta általában nem vizsgálja a küldemények feladójának kilétét és ezért azok neve a feladóvevényen és a kézbesítési okmányokon rendszerint nem is szerepel. Tekintettel arra, hogy a küldemények felett a rendelkezési jog a feladót illeti és a szerződésből keletkező esetleges utólagos kötelek érvényesítése a feladótól meg nem tagadható, bizonyos esetekben a postának szüksége van a feladó kilétének megállapítására, vagy legalább is annak személyét valószínűsíteni. Így szükség van feladó megállapítására: 1. tudakozódás, 2. kárterítési igény érvényesítése, 3. utánvétel kifizetése, 4. a küldemények visszakézbesítése, 5. utólagos rendelkezés (címváltoztatás, utánvétel összegének módosítása, általában a szerződés módosítása), és 6. a feladóvevény utólagos kiszolgáltatásánál. A feladó rendelkezési jogának érvényesítése végett e minőségét igazolni tartozik.

Kérdés most már, hogy ez esetekben, mikor a feladó kiléte nem közömbös, a feladóvevény felmutatása elegendő-e a feladói minőség igazolására, illetőleg, hogy a feladóvevény felmutatása egymagában legitimálja-e a feladót?

A posta a szerződéskötéskor (felvétel) a feladó kilétét, mint már fentebb említettem, nem kutatja. Vizsgáljuk tehát, hogy az 1—5. esetben, mikor a feladó kilétét rendelkezési jogának igazoltatása végett meg kell állapítani, ezt a posta miképen eszközli, miáltal tekinti a feladói minőséget igazoltnak?

Tudakozódsánál és utólagos rendelkezésnél a feladói minőség igazolására a feladóvevény felmutatását és a címirat hű másolatának csatolását kívánja meg. Kártérítési igény érvényesítésénél a feladóvevény felmutatása alapján az igénylő feladónak vélelmezetik. A feladóvevény legitimálói ereje itt a legerősebb. Visszakézbítésnél és a feladóvevény másolat kiállításánál a feladói minőség igazolására a feladóvevény elég. Visszakézbítésnél ezen kívül igazolhatja a feladói minőséget pecsét és kézírás azonossága, feladóvevény másolatok kiállításánál pedig címzett írásbeli nyilatkozata, feladást igazoló okiratok, megrendelőlevél, könyvkivonat, esetleg tanuk. Utánvételi utalvány kézbesítésénél a posta nem a címzett (csomag feladója) feladói minőségének igazolását, hanem átvételi jogosultságát igazoltatja. A visszakézbítés, továbbá a kártérítési utalvány kifizetése a könyvelt küldeményekre előírt szabályok szerint történik és így a feladóvevényvel feladói mivoltát már igazolt feladó átvételi jogosultságát személyazonosság igazolása útján is tartozik igazolni.

Mindezekből meg lehet állapítani, hogy a posta a felsorolt esetekben a feladóvevény felmutatóját feladónak vélelmezi. Ez a vélelem legerősebb a kártérítési igény érvényesítésénél. Egyéb esetekben, mint láttuk, a feladóvevényen kívül egyéb bizonyítékok is megkívántatnak (címirat, írás azonossága, stb.). Igaz ugyan, hogy kártérítésnél, feladóvevény utólagos kiállításánál és bizonyos esetekben a küldemények visszakézbítésénél a feladóvevény felmutatása a feladói minőség igazolására elegendő ugyan, azonban még sem tulajdonítható a feladóvevénynek általánosságban olyan jogi tulajdonság, mely szerint annak birtoka a feladói minőséget kétséget kizáró módon igazolná. A posta és a feladó közötti szerződés a feladóvevénytől függetlenül fennáll és az a feladóvevény nélkül is bizonyítható és érvényesíthető. A feladóvevény csak egyszerű bizonyítási okirat és nem értékpapír. Magánjogi igényről szól ugyan, azonban az igény nélküle is létezik és érvényesíteni lehet, csupán az igény könnyebb bizonyíthatása céljából állíttatott ki. Így annak kézbentartása a feladó hitelezői mivoltát nem igazolja.

Megállapíthatjuk tehát, hogy bizonyos esetekben a feladóvevény a feladó rendelkezési jogának igazolására elegendő, de nem alkalmas az átvételi jogosultság igazolására. Még pedig 1. azért nem, mert a Postaüzleti Szabályzat a személyazonosság igazolására alkalmas okiratok között nem említi, 2. mert e tulajdonsága a feladóvevény jogi sajátosságaiból sem következik.

A posta kényszerűségből — ellenkező bizonyításáig — elismeri a feladóvevényvel igazolt igénylőt feladónak. Azonban általánosságban ezt sem lehet állítani. Csak vélelem szól amellett, hogy bizonyos kivételes esetekben a feladóvevény birtokosa egyúttal feladó is. Az érték küldemények kézbesítése és így az utánvételi utalvány kézbesítése azonban ilyen vélelem alapján nem történhetik, mert ez egyenesen a feladók érdekének sérelmét jelentené.

Egyrészt tehát azért, mert a posta az utánvételi utalványt a könyvelt küldeményekre előírt átvételi jogosultság (személyazonosság igazolása, iparigazolmány, helyhaósági bizonyítvány, stb.) igazolása után kézbesíti és a feladóvevény a személyazonosság igazolására nem alkalmas okirat, másrészt azért, mert a feladóvevény nem értékpapír és így annak felmutatása a feladó hitelezői

mivoltát nem legitimálja, következik, hogy az utánvételi utalványt csupán a feladóvevénnyel igazolt, vélelmezett címzettnek (csomag feladójának) a feladóvevény alapján kézbesíteni nem lehet.

A cégbejegyzésre nem kötelezett vállalatok címére érkező utánvételi utalvány átvételére jogosultak átvételi jogosultságát a személyazonosság igazolásán kívül az iparigazolvány, illetőleg helyhatósági bizonyítvány igazolja. Az átvételi jogosultság igazolására a feladóvevény nem alkalmas és így az iparigazolvány, illetőleg helyhatósági bizonyítvánnyal átvételi jogosultságukat igazolni nem tudó utánvételi utalvány címzettjeinek a feladóvevény alapján kézbesíteni nem lehet.

Bár fejtegetésünkéből kivehetőleg a cégbejegyzésre nem kötelezett vállalatok részére érkező utánvételi utalvány kézbesítésének alapjául, illetőleg az átvételi jogosultság igazolásául a feladóvevényt *intézményesen* elismerni nem lehet, azonban mégis a posta csomagforgalmának simább lebonyolíthatása céljából olyan szórványosan előforduló esetekben, midőn az említett vállalat tulajdonosai átvételi jogosultságuk igazolására sem iparigazolványt, sem pedig helyhatósági bizonyítványt felmutatni nem tudnak, az utánvételi utalvány összegét kivételesen, házhoz kézbesítés esetén ki lehetne fizetni — személyazonosság igazoltatása után — a feladóvevény felmutatójának. A kézbesítés ugyanis azon az alapon történhetne, hogy az üzletben jelen lévők vélelmezett kereskedelmi meghatalmazottaknak tekinthetők olyan dolgok átvételére és átadására vonatkozólag, melyeket az ilyen helyeken rendszerint átadni és átvenni szoktak. (V. ö. Kt. 47. §.)

A posta helytelen kézbesítés esetén a személyazonosságát igazoló átvevővel szemben kárigényét jogtalan gazdagodás alapján az elévülési időn belül érvényesítheti.

*

Az 1937. évi 9. számban közölt
11. számú pályatétel:

Milyen szállító eszközökkel lehetne a közúti postaszállítást a mai-nál előnyösebben megoldani?

A beérkezett pályaművek közül a „Rapid“ jeligéjű volt a legjobb. Írója elmélyedéssel és úgyszeretettel foglalkozik a kérdéssel. Figyelemre méltó és érdekes megállapításokat tesz.

Szerzője: dr. Dénes Ferenc m. kir. postasegédtitkár (Postavezérigazgatóság 2. ü. o.), 50 P jutalomban részesült.

A pályadíjnyertes munka, melyet a szerkesztőbizottság közlésre méltónak ítélt: a következő:

Dr. Dénes Ferenc pályamunkája:

A szárazföldi nem kötött útvonalon történő postaszállításnál igen fontos szerepet töltenek be a különféle, s közúton közlekedő postajáratok. Közúti járatnak — a Postakezelési Utasításban található meghatározás szerint — azt a gyalog-, lőfogató- vagy géperejű járatot nevezzük, amely két vagy több község (város) postahivatalát köti össze. (A. 2. Szab. 63. §. 2. pont.) A közúti postaszállításnak tehát — amint az a meghatározásból első pillanatra kiténik, — két fontos alkotó eleme van, és pedig az egyik a közút, amelyen a szállítás

történik, a másik pedig a szállítási eszköz. Mielőtt kérdésünkre felelnénk, nem lényegtelen talán, ha ismertetjük azt, hogy hazánkban tulajdonképpen hányféle közút van, a magyar postánál pedig milyen szállítási eszközök vannak.

Az 1890. évi I. tc.-nek még hatályban álló 1. §-ból megtudhatjuk azt, hogy hazánkban hatféle közút van, amelyek a következők: 1. állami, 2. törvényhatósági, 3. vasúti állomáshoz vezető, 4. községi közlekedési (vicinális), 5. a tisztán községi (közdülő) és 6. egyesek, társaságok vagy szövetkezetek által közforgalom céljaira létesített közutak. Az úthálózat pusztán nemenkénti felsorolása önmagában nem sokat jelent, hanem fontos az is, hogy milyen a burkolata és a használhatósága a szóbanforgó utaknak. Erre nyújt felvilágosítást a Magyar Statisztikai Évkönyv 1936. évi XLIV. sz. új folyama, ahol a közgazdasági élettel kapcsolatban F) Közlekedési alpont alatt azt találjuk, hogy a fentebb már ismertetett utak közül a kiépített állami út 4.436, a törvényhatósági 15.372, a vicinális (községi közlekedési) 3.701, vasúti hozzájáró út pedig 209 km., tehát az egész kiépített úthálózat mindössze 23.718 km., ami a csonka hazánk kerekaszámában 92.000 km² területéhez viszonyítva nem mondható túl kielégítőnek. A kiépítettnek jelzett utak burkolata sem egységes s itt a megoszlási arány hétféle burkolási nem szerint a következőképp alakul: aszfaltburkolattal 430,3, téglaburkolattal 148,1, betonnal 321,4, köburkolattal 1.173,7, újrendszerű makadámmal 224,9, aszfaltos vagy kátrányos felületi bevonással ellátott 575,9, közönséges kavicsal és általános terítéssel áthengerelt vizes makadámmal 20.743,7 km út rendelkezik. E számadatokból kitűnik, hogy a még kiépített utak közül is igen csekély hosszúságú az olyan út, amelyik mindenféle szállítási eszköznek egyaránt ideális. Erre mutat rá a Királyi Magyar Autómobil Club évenként kiadott s térkép alakjában közzétett útijelentéseiben, amelyekből az igen jó, jó, közepes és rossz út jelzések figyelembevételével, rövid vizsgálódás után szembetűnik, hogy az igen jó és jó útvonalaink oly irányokban vezetnek, ahol a postaszállítás szempontjából — az általuk érintett postahivatalok viszonylag csekély száma miatt — e közutaknak a meglévő vasutak és a hozzájuk csatlakozó bekötő utak mellett, csak másodsorban van jelentőségük.

Rátérve a szállítási eszközökre s a közúton közlekedőket 1. gépüzemű, 2. lófogató és 3. emberi erővel vontatottak szerinti csoportosításban tárgyalva, a posta tulajdonában — az 1936. évi jelentés adatai szerint — mindössze 207 db gépüzemű járművet találunk. Ezek közül azonban speciál a postaszállítás szempontjából csak a 21 db 1 köbméteres, 38 db négy, 30 db 8 köbméteres autómobil, az 1 db 4 köbméteres elektromobil, valamint a 40 db motorke-rékpárnak van jelentősége. Ha e járművek kilométer teljesítményét vizsgáljuk, az évi jelentés adataiból első tekintetre megállapíthatjuk, hogy a posta által üzemben tartott gépjárműveknek postaszállításra való felhasználása kizárólag Budapestre és közvetlen környékére korlátozódik.

Ha folytatólagosan, a közúti járatok általános megoszlását vizsgáljuk a szállítási eszközök szerinti — s a fentebb már megadott — csoportosításban, akkor a 2017 közúti járat a következő képet mutatja: 285 gépkocsi (223 társas gépkocsi + 62 egyéb gépkocsi) járat mellett 566 lófogató kocsi, 73 kerékpár és 1093 gyalogjáratot találunk. A számok önmagukat magyarázzák és élénken megvilágítják azt, hogy a közúti járatok több, mint 50%-nál szállítási eszközről nem is beszélhetünk.

E kissé hosszúra nyúlt bevezető után térjünk vissza a mindennapi életbe és a közgazdasági élettel kapcsolatban vizsgáljuk azt, hogy nem találunk-e olyan jelenséget, amely kérdésünk megoldásánál előre visz bennünket. Nem

kell különleges szakirodalmat kutatnunk és a gazdasági élettel kapcsolatban a legnagyobb szállítási intézet, a vasút helyzetéről kiadott jelentésekből első olvasásra élénk tárul ama kép, hogy a darabáru szállításnál a vasutaknak veszedelmes konkurrensé támadt az autóban s általában a gépkocsival történő fuvarozásban. Mi az oka ennek? Egész egyszerű, a mai kereskedelmi élet súlypontja az áruk gyors továbbjuttatásán alapszik, a nagy árukészlet halmozása már a múlté, az új árura pedig gyorsan van szükség. Ezzel a gyorsasággal a vasút nem tud versenyt tartani s így nem csoda, ha a darabáru forgalom lassan a közúton közlekedő gépkocsifuvarozásra terelődik át. Ha visszapillantunk a múltba, az első pneumatikkal felszerelt Michelin-féle autók óránkénti 34 km-es sebessége már hosszú időre kijelölte az ideális szállítási eszközt az autók s általában a nem kötött útvonalon közlekedő gépkocsi alakjában. A helyzet azóta még inkább javult. A gépkocsi átlag sebessége gyorsult, minden állam főfeladata a jó úthálózat kiépítése s ebben az államok egymást igyekeznek felülmúlni. E rövid s az autóról adott ismertetéssel már részben feleltünk is kérdésünkre, amennyiben az ideális közúti szállítási eszközt a postánál is csak az autóban kereshetjük, aminek előnye a gyorsaság mellett még az is, hogy a postán szállított aránylag kisebb súlyú küldemények szállítására korlátlan lehetőséget nyújt.

A most ismertetett irányelv talán igazolást talál abban is, hogy a posta hivatását mindig szem előtt tartó magas vezetőség a közönség igényeinek kielégítésére a küldeményeknek minél gyorsabban, minél rövidebb úton való szállítására törekedett és törekszik. Ennek azonban részben gátat szab a minden téren érvényesítendő takarékosági elv. A haladás elől azonban nem lehet elzárkózni, mert a regálé alapján szállított küldeményekkel kapcsolatban a postának kötelezettségei vannak s ahol a magánverseny ki van zárva, szükséges, hogy a fejlődésnek az előzőekben megjelölt irányára önként térjen át. A másik elv pedig az, hogy a magánvállalkozással kapcsolatban szükség van arra is, hogy a posta a csomagszállítással kapcsolatban legalább olyan teljesítményt nyújtson a szállítási időben, mint a magánvállalkozás. Ezt azonban csak a géperejű szállítási eszközök nagyobb mértékben való igénybevételével lehet elérni.

Ha a posta által szállított küldeményeket vizsgáljuk, az 1936. év adataiból a következőket látjuk: a 9,720.541 drb (59,697.544 kg összsúlyú) csomaggal szemben 349,371.998 drb közönséges és 8,164.016 drb ajánlott levelet, továbbá 110,538.132 drb hírlapot szállítottak. A postai szállítás tehát főképpen a levélpostai küldeményeken van, míg a csomagszállítás csak másodrendű postai feladat. Épp ezért talán a postaszállításnak a mainál kedvezőbb szállítási eszközökkel való ellátását elsősorban úgy körvonalazhatjuk, hogy törekedni kellene a meglévő személyszállító és teherjáratoknak minél intenzívebben a postaszállításra való felhasználására. A kérdés gyökeres megoldására azonban ez még nem elég, mert a mainál kedvezőbb szállítás elérése csak az alulról felfelé való fokozatos javítás útján következhetik be, vagyis olyképen, ha a jelenlegi gyalogjáratoknál a lehetőségig kerékpárra és a lófogatra, ahol pedig az utak állapota megengedi, a fokozatos géperejű postaszállításra kellene áttérni, még pedig a posta által üzemben tartott autók és motorkerékpárok útján. A lehetőség megvan, mert vidéki kereskedelmünk egyes gócpontjaiban helyszíni tapasztalatok alapján önként tárul fel, hogy melyik irány az, ahol a gyorsabb szállítás bevezetése kívánatos; ily helyeken pedig a szállítási eszközök elhelyezése sem okoz gondot s a közúti szállítást a helyi szállítással előnyösen összhangba lehet hozni.

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

3. Meghívókra adott nyomtatott szövegű válaszlaponnál a megjelenésre vagy meg nem jelenésre vonatkozó szöveg törlésén, illetőleg aláhúzásán kívül szabad-e az előnyomott rovatba a résztvevők számát is beírni.

Számjegyekkel igen.

Az A. 1. Szab. 32. §. 2. r) pontjában foglaltak értelmében „minden nyomtatványban az előnyomott szöveg e célra nyitva hagyott részeiben számokat (arabs vagy római számjegyeket) bármely módon lehet bejegyezni”.

Az idézett rendelkezés minden nyomtatványküldeményre, tehát a meghívókra adott válaszynomtatványokra is vonatkozik; éppen ezért e küldeményeknél az A. 1. Szab. 32. §. 2. l) pontjában megengedett törléseken, illetőleg aláhúzásokon kívül még szabad mindazokat a bejegyzéseket írni, amelyeket az Üzletszabályzat 32. §-a minden nyomtatványnál megenged. (Beküldött kérdés.)

4. Ha a mozgópostánál feladott ajánlott levél feladóvevényét a mozgóposta kezelője a feladónak a vonat elindulása miatt nem tudja kiadni, a feladóvevénynek a feladó címére való megküldéséért kell-e díjat számítani?

Nem!

A feladóvevény megküldéséért a posta díjat a levélszekrény útján feladott ajánlott küldeményekért szed. (A. 1. Szab. 61. §. 4. p., A. 2. Szab. 47. §. 9. p. és A. 7. Szab. 26. §. 19. p.)

A mozgóposták a kijelölt állomásokon és az előírt időben ajánlott leveleket vesznek fel, s az itt feladott ajánlott küldemény feladóvevényét a feladónak felvétel után nyomban ki kell adni (A. 7. Szab. 26. §. 8. és 9. pont). A vonat elindulása miatt a feladónak véletlenül át nem adott feladóvevényt hivatalból, tehát díjmentesen kell a feladónak megküldeni.

Hangsúlyozzuk, hogy ezt az eljárást nem lehet alkalmazni azokra az esetekre, amikor a feladó olyan állomásokon, illetőleg olyan időben akarja a mozgóposta-kezelőnél az ajánlott levelét feladni, ahol, illetőleg amikor a mozgóposta ajánlott levelet nem vesz fel. (A. 7. Szab. 26. §. 8. p. 2—4. bekezdés). Ilyen esetekben az ajánlott levél feladása csakis a mozgóposta levélszekrénye útján történhetik; ennél fogva az így feladott levelekre a levélszekrény útján való feladásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (Beküldött kérdés.)

5. A rendeltetési postahivatal a kézbesítésre érkezett könyvelt küldeményeket — feladónak közvetlenül hozzá intézett kérelmére — feladási helyükre visszaküldheti-e?

Nem!

A feladót a küldemény feletti rendelkezés joga mindaddig megilleti ugyan, amíg a küldemény kézbesítve nincs, de feladó ezt a jogát csakis az Üzletszabályzatban megengedett módon és keretben gyakorolhatja. Minthogy a küldemény visszaküldésére vonatkozó kérelem egyet jelent a küldemény visszavételével, a feladónak a visszaküldésre vonatkozó kérelmét az A. 1. Szab. 100. §-ban foglaltak alapján kell elbírálni. Az idézett §. szerint pedig a feladó küldeményének visszaküldése (visszavétele) iránt csak a személyazonosságának és rendelkezési jogának igazolása után valamelyik postahivatal útján rendelkezhetik. A feladó a rendeltetési hivatalhoz csakis a küldemény egyszerű címadatainak a megváltoztatása végett fordulhat közvetlenül. (A. 1. Szab. 100. §. 4. pont.) (Beküldött kérdés.)

6. A C. 4. Szab. 108/a cikk második bekezdésében foglaltak alkalmazhatók-e a belföldi forgalomban is?

A hivatkozott cikk rendelkezése:

„Ha valamely nyilvános állomáshoz szóló, de meghívás nélkül bejelentett beszélgetés azért nem jöhetett létre, mert a hívott személy nem jelent meg, ama díjazási időszakban váltott közönséges beszélgetés egy percnyi díját kell felszámítani, amelyek időszakban a hívót értesítették, hogy az összeköttetés nem létesíthető”.

Felelet: Nem.

A belföldi forgalomban ilyen esetben a C. 1. Szab. 67. §. 4. pont szerinti törlési díj jár.

7. Ha a hívó a meghívás továbbítása, áramkör igénybevétele előtt, a meghívásos előjegyzést törölteti, a C. 1. Szab. 67. §. 7. p. (1. p.), vagy pedig a Tbüsz. 51. §. 11/a. és 12. pontjában (1/5) foglaltak az irányadók?

Felelet: Egyik sem!

Ilyen esetben a beszélgetés törléséért a C. 1. Szab. 58. §. 1. pontja szerinti törlési díj esedékes.

Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postatitkár

A decemberi forgalom a posta havi forgalmi adatai között majdnem minden évben a legmagasabb értéket képviselte. Voltak ugyan évek, amelyekben az októberi forgalom volt a legerősebb, az esetek többségében azonban a december havi forgalmat illette az elsőség.

Az elmúlt esztendő utolsó hónapjában egyes nagyobb postahivataloknál végzett megfigyelések azzal a reménnyel biztattak, hogy az 1937. évi decemberi forgalom az előző évek hasonló időszakának forgalmát meg fogja haladni. Most, hogy az összes forgalmi adatok rendelkezésünkre állanak, örömmel közölhetjük, hogy az eredmények nemcsak minden postás reményeit váltották valóra, hanem ezen túlmenően is olyan kedvezőek, hogy az 1930. évben összeropant gazdasági fellendülés időszakának csúcseredményeit is megközelítik.

Beszéljenek azonban maguk az adatok:

A postai üzletágban elsősorban azok a küldemények mutatnak fel kedvező eredményeket, amelyek a karácsonyi ünnepek ajándékozási és szerencsekívánatokat küldő szokásával függnek össze. Így a levélpostai küldemények darabszáma 11·1%-kal, a csomagok darabszáma pedig a feladásnál 4·5, a kézbesítésnél pedig 4·0%-kal emelkedett. A levélpostai küldeményekről csak az 1934. évtől állanak rendszeres havi adatok rendelkezésünkre. Az 1934. év óta december hónapban a levélpostai küldemények forgalma a következőképen alakult:

1934. december	37·6 millió drb.
1935. december	39·7 millió drb.
1936. december	44·4 millió drb.
1937. december	49·3 millió drb.

közönséges levélpostai küldemény. Az 1934. év óta a forgalom tehát 11·7 millió darab küldeménnyel, vagyis 31%-kal emelkedett.

Igen érdekes a decemberi csomagforgalom alakulását 10 évre visszamenőleg figyelemmel kísérni.

Év	hó	Feladott csomagok	Kézbesített ezer darab
1928.	XII.	1.143	1.281
1929.	XII.	1.133	1.250
1930.	XII.	1.129	1.189
1931.	XII.	988	1.028
1932.	XII.	949	990
1933.	XII.	952	990
1934.	XII.	928	945
1935.	XII.	1.029	1.029
1936.	XII.	1.101	1.113
1937.	XII.	1.151	1.157

Az adatok tanúsága szerint a feladott csomagok darabszáma az előző gazdasági fellendülési időszak csúcsgorgalmát is meghaladta. A kézbesített csomagok darabszáma 124.000 darab csomaggal még az 1928. évi csúcsgorgalom alatt maradt ugyan, figyelembe kell azonban venni, hogy ma a külföldi csomagforgalom a különböző korlátozások folytán igen csekély, a hiányként jelentkező forgalom pedig túlnyomó részben a régebben külföldről érkezett csomagokra esik.

A postai üzletág adatai közül egyedül a befizetett postautalványok összege csökkent. Ezt a csökkenést kizárólag az illetményutalványok idézték elő. Régebben ugyanis azokban a hónapokban, amidőn a következő hónap elseje vasárnapra vagy ünnepre esett, a feladott illetményutalványokat — a kifizetéseknek megfelelően — kétszeresnek vették. Ez az eljárás azonban nem volt helyes, mert az illetményutalványokat minden hónapban feladják, tekintet nélkül arra, hogy az utalványokat a következő hónapban, vagy az elsejére eső vasárnap (ünnepnep) következtében még feladásuk hónapjában fizetik-e ki. Míg az 1936. év decemberi adatai között a feladott illetményutalványok kétszeresen szerepeltek, addig e helytelen eljárás megszüntetése következtében a f. évi decemberi adatok csak a decemberre vonatkozó adatokat tüntetik fel. A f. évi forgalom tehát természetesen kisebb összegű befizetéseket mutat ki. Megjegyezzük még, hogy a r.a.gánforgalom a múlt évhez képest 2·3 millió P-vel emelkedett.

A budapesti helyi expressz levélpostai küldemények 1935. évi decemberi díjleszámítása óta két év telt el. Nem lesz érdektelen, ha a két év adatait az 1935. év adataival összehasonlítjuk.

Helyi expressz levélpostai küldemények Budapesten

	1935.	1936.		1937.	Az 1937. évi forgalom viszonyítása %-ban	
		a	b		az 1935. évhez	az 1936. évhez
Január	8.167	11.342		19.936	+ 144.1	+ 75.8
Február	8.175	12.203		17.578	+ 115.0	+ 44.0
Március	10.436	12.782		19.734	+ 89.1	+ 54.4
Április	9.824	12.979		18.772	+ 91.1	+ 44.6
Május	10.798	16.923		21.358	+ 97.8	+ 26.2
Június	9.827	15.459		21.958	+ 123.4	+ 42.0
Július	8.187	15.269		17.668	+ 115.8	+ 15.7
Augusztus	8.393	12.751		16.751	+ 99.6	+ 31.4
Szeptember	9.526	15.885		19.692	+ 106.7	+ 24.0
Október	9.504	18.989		20.223	+ 112.8	+ 6.5
November	9.637	15.607		20.241	+ 110.0	+ 29.7
December	13.600	19.832		25.182	+ 85.2	+ 27.0
Összesen:	116.074	180.021		239.093	+ 106.0	+ 32.8

Hónapok	Filléres megbízások darabszáma :						Emelkedés (+), csökkenés (-) az 1936 év- hez képest %-ban
	Kiváltott		Visszaküldött		Összesen		
	1936.	1937.	1936.	1937.	1936.	1937.	
	évben		évben		évben		
Január	30	575	163	629	193	1.204	+ 523.8
Február	730	570	293	207	1.023	777	— 24.0
Március	753	652	1.837	1.837	2.590	2.489	— 3.9
Április	732	1.513	2.215	12.616	2.947	14.129	+ 379.4
Május	484	3.729	617	58.056	1.101	61.785	+ 5.511.7
Június	357	1.781	229	21.528	586	23.309	+ 3.877.6
Július	598	356	15.413	661	16.011	1.017	— 93.6
Augusztus	423	506	280	707	703	1.213	+ 72.5
Szeptember	434	1.265	560	18.223	998	19.488	+ 1.852.7
Október	779	473	520	678	1.299	1.151	— 11.4
November	1.015	770	1.160	624	2.175	1.394	— 35.9
December	696	1.307	517	2.727	1.213	4.034	+ 232.6
Összesen	7 031	13.497	23.808	118.493	30.839	131.990	+ 328.0

A forgalom tehát az elmúlt két év alatt az 1935. évi forgalomnak több mint kétszeresére emelkedett. E rendkívüli forgalom-emelkedést majdnem kizárólag a díjak mérséklésének tulajdoníthatjuk.

Ugyancsak két esztendő múlt el a filléres postamegbízások rendszeresítése óta is. Az első évben mindössze 30.839 postamegbízást adtak postára, a forgalom azonban az 1937. évben 131.990 darabra, vagyis 328 0/0-kal emelkedett. Erre a forgalomra, ha majd az évi forgalom adatainak részletes feldolgozása már megtörtént, visszatérünk.

A táblázatokkal kapcsolatban megjegyezzük, hogy az 1936. év 12 havi adatainak végösszege a feladott és kézbesített közönséges levélpostai küldemények darabszámánál, valamint a be- és kifizetett postautalványok összegénél a táblázatban szintén kimutatott 1936. évi adatoktól kisebb mértékben eltér. Az eltérés az évközi adatok helyesbítésének a következménye. Minthogy az eltérések hónapja teljes pontossággal nem állapítható meg, a havi adatok változatlanul hagyattak.

(Folytatás a 105. oldalon.)

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		F e l a d á s										
		Közön- séges ¹⁾ levélpostai küldemények		Aján- lott	Érték- levelek	Kéz. betéti és somnák	Postautalványok ²⁾		Postafatarekék befizetések		Csekkbefizetések	
		darabszáma					összege ezer P-ben	összege ezer P-ben	darab- száma ezekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezekben	összege ezer P-ben
		darabszáma	ezekben	darab- száma ezekben	összege ezer P-ben							
Az 1930. évben		422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.763	
Az 1931. évben		370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
Az 1932. évben		351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
Az 1933. évben		346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012	
Az 1934. évben		413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
Az 1935. évben		410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
Az 1936. évben		435.933	7.565	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
1936.	I.	33.993	667	33	683	800	44.433	101	7.047	1.673	132.558	
	II.	33.692	762	33	661	814	64.744	103	7.015	1.663	142.432	
	III.	39.078	617	34	737	764	40.979	90	5.377	1.471	127.111	
	IV.	35.867	588	33	741	830	53.916	80	5.892	1.618	135.014	
	V.	34.200	609	34	730	823	65.774	83	6.018	1.682	155.543	
	VI.	31.239	562	32	683	744	42.071	78	6.972	1.565	140.198	
	VII.	33.624	655	37	757	860	57.171	91	6.673	1.605	147.669	
	VIII.	32.902	580	40	703	827	57.765	92	6.506	1.620	173.819	
	IX.	39.484	628	41	835	815	57.348	89	6.526	1.676	169.327	
	X.	40.526	686	42	906	940	74.015	76	5.278	2.041	191.110	
	XI.	36.616	605	40	806	785	45.683	78	5.472	1.901	191.731	
	XII.	44.399	606	39	1.101	962	73.800	77	6.350	2.030	183.433	
1936. I.—XII.	összesen:	*435.620	7.565	438	9.343	9.984	*677.699	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
1937.	I.	36.142	652	36	704	804	47.212	101	7.627	1.819	147.081	
	II.	33.769	613	34	701	795	55.323	102	6.728	1.706	155.222	
	III.	45.197	612	37	845	847	56.360	98	6.140	1.703	147.904	
	IV.	36.497	639	36	719	844	56.669	97	6.636	1.813	150.860	
	V.	34.333	590	35	733	798	56.147	86	6.422	1.786	171.098	
	VI.	35.344	631	36	789	831	59.819	97	7.011	1.793	161.981	
	VII.	35.943	677	40	771	941	74.498	111	8.662	1.861	167.274	
	VIII.	35.382	583	40	760	824	47.202	106	7.636	1.715	192.341	
	IX.	40.394	665	40	850	833	60.212	101	7.631	1.771	173.848	
	X.	41.111	658	41	916	949	75.479	105	7.740	2.132	197.725	
	XI.	39.351	631	41	876	833	57.491	97	7.386	2.068	207.419	
	XII.	49.333	616	39	1.151	991	67.996	98	8.236	2.145	195.715	
1937. I.—XII.	összesen:	462.796	7.567	455	9.815	10.290	714.408	1.199	87.855	22.312	2.068.468	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1937. XII. havában	szám- szerüleg	+4.934	+ 10	—	+ 50	+ 29	— 5.804	+ 21	+ 1.886	+ 115	+ 12.282
	1936. XII. havához	%-ban	+ 11'1	+ 1'6	—	+ 4'5	+ 3'0	— 7'9	+ 27'3	+ 29'7	+ 5'7	+ 6'7
	1936—1937.	szám- szerüleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935—1936.	%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. I.—XII. idő- szakban, 1936.	szám- szerüleg	+ 27.176	+ 2	+ 17	+ 472	+ 306	+ 36.709	+ 161	+ 12.729	+ 1.767	+ 178.523
	I.—XII. időszakhoz	%-ban	+ 6'2	+ 0'03	+ 3'9	+ 5'1	+ 3'1	+ 5'4	+ 15'5	+ 16'9	+ 8'6	+ 9'4

**) Az 1937. évi adatok ideiglenesek.

1) Hirlapokkal együtt.

2) A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül. * Megjegyzést l. a szövegben.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak	K é z b e s i t é s											
	Közön- séges ¹ levélpostai küldemények	Aján- lott	Érték- levelek	Idő-, betű- és szám- összesíté- sok	Postautalványok ²		Postafakarekifizetések		Csekk-kifizetések			
					daráb- száma ezerben	összege ezer P-ben	daráb- száma ezerben	összege ezer P-ben	daráb- száma ezerben	összege ezer P-ben		
	darabszáma ezrekben				daráb- száma ezerben	összege ezer P-ben	daráb- száma ezerben	összege ezer P-ben	daráb- száma ezerben	összege ezer P-ben		
Az 1930. évben	425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3373	1.036.937		
Az 1931. évben	373.517	12.442	637	10.687	10 015	663.752	295	25.646	3275	967.490		
Az 1932. évben	353.134	9.739	536	8,968	9.241	570.104	236	18.316	3259	785.987		
Az 1933. évben	345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3373	698.973		
Az 1934 évben	416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3223	658.994		
Az 1935. évben	412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3399	662.144		
Az 1936. évben	440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	634.812		
1936.	I.	34.112	685	36	679	820	46.573	39	3.036	286	42.304	
	II.	33.807	762	34	666	812	64.399	38	2.776	287	63.834	
	III.	39.181	630	35	727	771	41.614	48	3.544	268	37.070	
	IV.	35.994	592	34	747	844	54.185	46	3.356	298	55.970	
	V.	34.326	622	35	733	816	62.665	47	3.462	282	65.307	
	VI.	31.351	552	33	696	752	43.501	46	3.625	278	47.865	
	VII.	34.766	658	37	755	860	57.707	44	3.424	293	57.821	
	VIII.	33.023	586	41	702	824	58.059	44	3.567	259	55.286	
	IX.	39.610	627	41	832	819	58.652	47	4.022	286	55.880	
	X.	40.656	717	44	915	954	76.245	57	6.265	356	77.664	
	XI.	36.750	603	43	808	771	44.473	42	3.495	254	46.767	
	XII.	44.561	619	42	1.113	977	75.688	47	3.935	378	79.044	
1936. I.—XII.	összesen:	*438.137	7.653	455	9.373	10.026	*683.768	543	44.507	3.525	634.812	
1937.	I.	36.268	660	38	711	798	45.948	42	3.600	290	42.817	
	II.	33.884	610	35	706	798	55.489	39	3.047	281	53.135	
	III.	45.316	631	38	845	858	57.294	52	3.827	323	55.685	
	IV.	36.626	644	37	706	842	57.650	47	3.926	320	60.967	
	V.	34.459	577	36	736	799	56.339	52	3.974	283	54.115	
	VI.	35.471	632	38	780	835	59.198	49	4.068	332	67.684	
	VII.	37.164	692	42	783	965	77.477	49	4.751	379	77.975	
	VIII.	35.512	600	43	746	821	46.906	50	4.172	263	50.658	
	IX.	40.523	657	43	849	838	60.741	51	4.629	302	64.676	
	X.	41.243	683	45	922	970	77.770	51	4.582	381	83.461	
	XI.	39.495	630	44	868	818	47.765	51	4.039	280	51.508	
	XII.	49.513	621	45	1.157	1.025	79.051	58	4.489	407	86.493	
1937. I.—XII.	összesen:	465.474	7.637	484	9.809	10.367	721.628	551	49.104	3.841	779.174	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1937. XII. havában 1936. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerü- leg ‰-ban	+4.952 + 11.1	+ 2 + 0.3	+ 3 + 7.1	+ 44 + 4.0	+ 48 + 4.9	+ 3.363 + 4.4	+ 11 + 23.4	+ 554 + 14.1	+ 29 + 7.7	+ 7.449 + 9.4
	1936.—1937. időszakban 1935.—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerü- leg ‰-ban	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —
	1937. I.—XII. idő- szakban 1936. I—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerü- leg ‰-ban	+ 27.337 + 6.2	- 16 - 0.2	+ 29 + 6.4	+ 436 + 4.7	+ 341 + 3.4	+ 37.860 + 5.5	+ 48 + 8.8	+ 4.597 + 10.3	+ 316 + 9.0	+ 64.362 + 9.4
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

** Az 1937. évi adatok ideiglenesek.

1 Hírlapokkal együtt.

2) A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

* Megjegyzést l. a szövegben.

I. Forgalom.*)
2. Táviró. 3 Távbeszélő.

Időszak	Táviró		Távbeszélő									
	Feladott	Kézbesített	Állomások száma ¹⁾				Közvetlen összeköttetések száma	Számított helyi beszélgetések száma ezekben				
			távíratok darabszáma ezekben	a bpesti egység hálózatban	a falur. és 20-nál több	a 200-nál kevesebb		összesen	bpesti egység hálózatban	vidéken	összesen	
Az 1930. évben	3.404	3.715	46 601		35.618		82.219	2.212	103.890	—	103.890	
Az 1931. évben	2.599	3.253	47.095		33.840		80.935	2.376	106.946	14.189	121.135	
Az 1932. évben	2.066	2.735	46.884		32.415		79.299	2.196	107.564	13.867	121.431	
Az 1933. évben	1.894	2.576	47.962		31.109		79.071	2.207	107.146	12.801	119.947	
Az 1934. évben	1.873	2.557	53.338		34.354		87.692	2.303	111.898	11.911	123.809	
Az 1935. évben	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723		92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
Az 1936. évben	²⁾ 1.947	2.607	63.537	16.699	22.218		102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
1936. I.	127	184	58.819	15.137	18.700		92.656	1.732	103.26	1.102	11.428	
II.	130	184	59.222	15.234	18.737		93.193	1.730	103.935	1.129	12.064	
III.	137	196	59.698	15.287	18.895		93.880	1.752	103.300	1.042	11.342	
IV.	134	191	60.095	15.608	18.879		94.582	1.752	103.834	1.117	11.951	
V.	157	219	60.351	15.703	19.541		95.600	1.755	113.348	1.174	12.522	
VI.	174	227	60.931	15.855	19.709		96.495	1.765	111.072	1.152	12.224	
VII.	185	241	61.094	15.957	20.041		97.092	1.772	105.595	1.234	11.829	
VIII.	198	254	61.138	15.990	20.254		97.382	1.743	9.292	1.218	10.510	
IX.	182	238	61.663	16.168	20.351		98.182	1.755	9.810	1.209	11.019	
X.	183	242	62.250	16.254	20.375		98.879	1.751	11.014	1.281	12.295	
XI.	155	211	62.742	16.361	19.866		98.969	1.751	11.611	1.332	12.943	
XII.	161	220	63.537	16.699	22.218		102.454	³⁾ 2.155	10.796	1.271	12.067	
1936 I.—XII. összesen:	1.923	2.607	—	—	—	—	—	—	127.933	14.261	142.194	
1937. I.	140	201	63.951	16.763	22.242		102.956	2.155	107.42	1.266	12.008	
II.	135	188	64.393	16.917	22.375		103.685	2.155	11.378	1.311	12.689	
III.	159	218	64.846	17.004	22.510		104.360	2.155	10.440	1.210	11.650	
IV.	154	212	65.100	17.076	22.599		104.775	2.155	11.371	1.337	12.708	
V.	186	244	65.348	17.158	22.798		105.304	2.025	12.007	1.353	13.360	
VI.	187	246	66.142	17.484	22.822		106.448	2.027	11.772	1.385	13.157	
VII.	200	262	67.103	17.562	22.411		107.076	2.041	10.867	1.372	12.239	
VIII.	220	278	67.445	17.678	22.614		107.737	2.053	9.988	1.392	11.380	
IX.	191	251	68.280	17.775	22.780		108.835	2.055	10.606	1.422	12.028	
X.	191	257	68.901	17.922	22.942		109.765	2.065	11.767	1.495	13.262	
XI.	173	229	69.588	18.062	23.083		110.733	2.115	12.130	1.501	13.631	
XII.	174	234	70.325	18.165	23.275		111.765	2.115	11.586	1.477	13.063	
1937. I.—XII. összesen:	2.110	2.820	—	—	—	—	—	—	134.654	16.521	151.175	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1937. XII. havában	szám-szerüleg	+ 13	+ 14	+6.788	+1.466	+1.057	+9.311	— 40	+ 790	+ 206	+ 996
	1936. XI. havához képest több (+) kevesebb (—)	o/o-ban	+ 8 ¹	+ 6 ⁴	+ 10 ⁷	+ 8 ⁸	+ 4 ⁸	+ 9 ¹	— 1 ⁹	+ 7 ³	+ 16 ²	+ 8 ³
	1936.—1937. időszakban	szám-szerüleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935.—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	o/o-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937. I.—XII. időszakban	szám-szerüleg	+ 187	+ 213	—	—	—	—	—	+6.72	+2.260	+ 8.981	
1936. I.—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	o/o-ban	+ 9 ⁷	+ 8 ²	—	—	—	—	—	+ 5 ³	+ 15 ⁸	+ 6 ³	

*) Az 1937. évi adatok ideiglenesek.

¹ Csak az üzemben levő előfizetői állomások

²) Vasuti táviróhivatalok forgalmával együtt.

³) 1936. decemberétől az összes nyilvántartott távbeszélő állomások.

I. Forgalom. *)

3. Távbeszélő. 4. Rádió.

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pon- tok száma	Kezdeményezett			Érkezett			Engedélyesek száma				
		távolsági beszélgetések száma ezrekben							Buda- pesten	vidé- ken	ösz- szesen	
bpesti egysé- ges háló- zatban	vidé- ken	ösz- szesen	a bpesti egysé- ges háló- zatban	vidé- ken	ösz- szesen							
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907		
Az 1936. évben	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354		
1936. I.	1.524	96	204	300	88	201	289	124.126	233.331	357.457		
II.	1.531	100	194	294	89	193	282	124.945	234.970	359.915		
III.	1.531	90	215	305	82	209	291	125.526	235.837	361.363		
IV.	1.533	100	210	310	92	209	301	125.554	235.654	361.208		
V.	1.536	96	228	324	89	224	313	125.250	234.783	360.033		
VI.	1.544	106	241	347	103	236	339	124.725	232.740	357.465		
VII.	1.549	116	288	404	110	282	392	123.901	231.168	355.069		
VIII.	1.552	121	296	417	114	291	405	123.486	230.970	354.456		
IX.	1.555	120	290	410	116	285	401	123.548	231.048	354.596		
X.	1.557	120	295	415	113	293	406	124.590	232.464	357.054		
XI.	1.557	114	262	376	109	259	368	126.230	235.113	361.343		
XII.	1.550	108	249	357	101	250	351	127.540	237.814	365.354		
1936. I.—XII. összesen:	—	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	—	—	—		
1937. I.	1.550	101	237	338	93	237	330	129.593	241.605	371.198		
II.	1.550	102	224	326	94	221	315	130.553	243.611	374.164		
III.	1.551	96	240	336	90	238	328	131.388	244.700	376.083		
IV.	1.556	107	246	353	98	245	343	131.629	244.940	376.569		
V.	1.558	110	262	372	104	256	360	131.946	244.617	376.563		
VI.	1.561	114	276	390	113	273	386	130.785	242.966	373.751		
VII.	1.559	122	311	433	114	307	421	130.448	241.833	372.281		
VIII.	1.563	123	325	448	115	318	433	129.734	241.553	371.287		
IX.	1.566	125	317	442	119	313	432	130.117	242.123	372.240		
X.	1.569	121	328	449	117	323	440	131.190	243.529	374.719		
XI.	1.570	114	303	417	103	303	411	132.710	246.087	378.797		
XII.	1.573	110	294	404	101	295	396	134.465	248.809	383.274		
1937. I.—XII. összesen:	—	1.345	3.363	4.703	1.266	3.329	4.593	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Összehasonlítások	1937. XII. havában	szám- szerűleg	+ 23	+ 2	+ 45	+ 47	—	+ 45	+ 45	+ 6.925	+ 10.995	+ 17.920
	1936. XII. havához képest több (+) kevesebb (—)	%-ban	+ 1'5	+ 1'9	+ 18'1	+ 13'2	—	+ 18'0	+ 12'8	+ 5'4	+ 4'6	+ 4'9
	1936 — 1937. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935.—1936. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. I.—XII. időszakban 1936. I.—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	szám- szerűleg	—	+ 58	+ 391	+ 449	+ 60	+ 397	+ 457	—	—	—
	%-ban	—	+ 4'5	+ 13'2	+ 10'5	+ 5'0	+ 13'5	+ 11'0	—	—	—	

*) Az 1937. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben*)

Időszak	Kincstári postahivataloknál:					Postamasteri hivataloknál és ügynökségeknél:							
	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes			
	munkaegységek száma					munkaegységek száma							
	ezrekben			ezrekben	%-ban	ezrekben			ezrekben	%-ban			
Az 1930. évben	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71·3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28·7	
Az 1931. évben	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72·7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27·3	
Az 1932. évben	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72·9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27·1	
Az 1933. évben	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72·6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27·4	
Az 1934. évben	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72·3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27·0	
Az 1935. évben	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72·0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28·8	
Az 1936. évben	137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71·6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28·4	
1936. I.	10.727	1.177	9.058	646	21.608	72·3	6.110	503	1.322	355	8.290	27·7	
II.	11.241	1.215	9.434	650	22.540	73·0	6.185	490	1.303	358	8.336	27·0	
III.	10.608	1.287	8.977	653	21.525	72·4	5.918	546	1.381	359	8.204	27·6	
IV.	10.959	1.251	9.420	653	22.283	72·3	6.283	530	1.372	358	8.543	27·7	
V.	11.267	1.474	9.787	652	23.180	72·6	6.368	585	1.456	356	8.765	27·4	
VI.	10.248	1.553	9.712	648	22.161	72·6	5.880	636	1.507	353	8.376	27·4	
VII.	11.415	1.698	9.662	645	23.420	71·4	6.608	712	1.699	349	9.368	28·6	
VIII.	10.808	1.803	8.958	643	22.212	70·2	6.600	760	1.726	350	9.436	29·8	
IX.	11.643	1.688	9.278	644	23.253	70·6	6.958	679	1.713	349	9.699	29·4	
X.	13.224	1.696	10.010	649	25.579	70·3	7.960	698	1.782	351	10.791	29·7	
XI.	11.539	1.449	10.301	657	23.946	71·9	6.810	595	1.601	355	9.361	28·1	
XII.	14.228	1.531	9.713	664	26.136	70·8	8.253	593	1.568	358	10.772	29·2	
1936 I.—XII. összesen:	137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71·6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28·4	
1937. I.	11.031	1.360	9.580	674	22.645	72·0	6.366	551	1.530	365	8.812	28·0	
II.	10.880	1.274	9.975	679	22.808	72·6	6.260	517	1.456	369	8.602	27·4	
III.	11.941	1.493	9.339	682	23.455	71·5	6.784	607	1.565	371	9.327	28·5	
IV.	11.308	1.456	10.066	685	23.515	72·2	6.544	576	1.575	369	9.064	27·8	
V.	11.208	1.677	10.506	686	24.077	72·1	6.568	678	1.681	368	9.295	27·9	
VI.	11.708	1.718	10.473	681	24.580	71·8	6.830	694	1.751	366	9.641	28·2	
VII.	12.144	1.840	10.042	679	24.705	70·0	7.563	778	1.893	363	10.597	30·0	
VIII.	11.029	1.981	9.619	677	23.306	69·8	6.898	837	1.967	363	10.065	30·2	
IX.	12.062	1.778	10.003	679	24.522	70·3	7.245	747	1.993	363	10.348	29·7	
X.	13.308	1.781	10.722	684	26.495	70·0	8.227	728	2.041	365	11.361	30·0	
XI.	12.293	1.592	10.848	691	25.424	71·6	7.415	650	1.916	370	10.351	28·9	
XII.	14.727	1.645	10.489	719	27.580	70·5	8.716	644	1.850	354	11.564	29·5	
1937. I.—XII. összesen:	143.639	19.595	121.662	8.216	293.112	71·1	85.416	8.007	21.218	4.386	119.027	28·9	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összehasonlítások	1937. XII. havában	szám-											
	1936. XII. havához képest több (+)	szereleg	+ 499	+ 114	+ 776	+ 55	+ 1.444	—	+ 463	+ 51	+ 282	— 4	+ 792
	kevesebb (—)	%-ban	+ 3·5	+ 7·4	+ 8·0	+ 8·3	+ 5·5	—	+ 5·6	+ 8·6	+ 18·0	— 1·1	+ 7·4
	1936. — 1937. XI. időszakban.	szám-											
	1935. — 1936. időszakhoz képest több (+)	szereleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	kevesebb (—)	%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937. I.—XII. időszakban, 1936. I.—XII. időszakhoz képest több (+)	szám-	+ 5.732	+ 1.773	+ 7.352	+ 412	+ 15.269	—	+ 5.483	+ 680	+ 2.788	+ 135	+ 9.086	
kevesebb (—)	%-ban	+ 4·2	+ 9·9	+ 6·4	+ 5·3	+ 5·5	—	+ 6·9	+ 9·3	+ 15·1	+ 3·2	+ 8·3	

*) Az 1937. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységeiben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:									
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes	
		munkaegységek száma									
		ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban	ezrekben	%-ban
Az 1930. évben		285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520	
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003	
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839	
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054	
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375	
Az 1935. évben		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090	
Az 1936. évben		217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784	
1936.	I.	16.837	56.3	1.680	5.6	10.380	34.7	1.001	3.4	29.898	
	II.	17.426	56.4	1.705	5.5	10.737	34.8	1.008	3.3	30.876	
	III.	16.526	55.6	1.833	6.2	10.358	34.8	1.012	3.4	29.729	
	IV.	17.242	55.9	1.781	5.8	10.792	35.0	1.011	3.3	30.826	
	V.	17.635	55.2	2.059	6.4	11.243	35.2	1.008	3.2	31.945	
	VI.	16.128	52.8	2.189	7.2	11.219	36.7	1.001	3.3	30.537	
	VII.	18.023	55.0	2.410	7.4	11.361	34.6	994	3.0	32.788	
	VIII.	17.408	55.0	2.563	8.1	10.684	33.8	993	3.1	31.648	
	IX.	18.601	56.4	2.367	7.2	10.991	33.4	993	3.0	32.952	
	X.	21.184	58.3	2.394	6.6	11.792	32.4	1.000	2.7	36.370	
	XI.	18.349	55.1	2.044	6.1	11.902	35.7	1.012	3.1	33.307	
	XII.	22.481	60.9	2.124	5.7	11.281	30.6	1.022	2.8	36.908	
1936. I—XII. összesen:		217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784	
1937.	I.	17.397	55.3	1.911	6.1	11.110	35.3	1.039	3.3	31.457	
	II.	17.140	54.6	1.791	5.7	11.431	36.4	1.048	3.3	31.410	
	III.	18.725	57.1	2.100	6.4	10.904	33.3	1.053	3.2	32.782	
	IV.	17.852	54.8	2.032	6.3	11.641	35.7	1.054	3.2	32.579	
	V.	17.776	53.2	2.355	7.1	12.187	36.6	1.054	3.1	33.372	
	VI.	18.538	54.2	2.412	7.0	12.224	35.7	1.047	3.1	34.221	
	VII.	19.707	55.8	2.618	7.4	11.935	33.8	1.042	3.0	35.302	
	VIII.	17.927	53.7	2.818	8.5	11.586	34.7	1.040	3.1	33.371	
	IX.	19.307	55.4	2.525	7.2	11.996	34.4	1.042	3.0	34.870	
	X.	21.535	56.9	2.509	6.6	12.763	33.7	1.049	2.8	37.856	
	XI.	19.708	55.1	2.242	6.2	12.764	35.7	1.061	3.0	35.775	
	XII.	23.443	60.0	2.289	5.8	12.339	31.5	1.073	2.7	39.144	
1937. I—XII. összesen:		229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139	
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összehasonlítások	1937. XII. havában 1936. XII. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 962	—	+ 165	—	+ 1.058	—	+ 51	—	+ 2.236
		%-ban	+ 4.3	—	+ 7.8	—	+ 9.4	—	+ 5.0	—	+ 6.1
	1936. —1937. időszakban	szám- szerűleg	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1935. —1936. XI. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1937. I.—XII. idő- szakban 1936. I.—XII. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 11.215	—	+ 2.453	—	+ 10.140	—	+ 547	—	+ 24.355
		%-ban	+ 5.1	—	+ 9.8	—	+ 7.6	—	+ 4.5	—	+ 6.3

1937. évi adatok ideiglenesek.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma mind az előző év decemberéhez, mind a folyó év novemberéhez képest emelkedett. Különösen az 1936. év decemberéhez viszonyított emelkedés jelentős (+ 8·1, illetőleg 6·4%); a forgalom azonban még így is messze az 1928. évi csúcsgorgalom alatt maradt. A decemberi forgalom alakulását az utolsó 10 évben az alábbi adatok tüntetik fel:

Év, hó	Feladott táviratok darabszáma
1928. XII.	292.442
1929. XII.	287.729
1930. XII.	239.946
1931. XII.	186.295
1932. XII.	154.467
1933. XII.	149.922
1934. XII.	145.093
1935. XII.	153.344
1936. XII.	160.563
1937. XII.	173.941

A távbeszélőforgalom egyenletes és erőteljes emelkedése ebben a hónapban is folytatódott. Ez az üzletág mutatja fel a viszonylag legkedvezőbb forgalmi eredményeket. A forgalom alakulására jellemző, hogy a távbeszélőállomások száma 9·1, a számlált helyi beszélgetések forgalma 8·3, a kezdeményezett és érkezett távolsági beszélgetések száma pedig 13·2, illetőleg 12·8%-kal emelkedett. Különösen a távolsági forgalom alakult felette kedvezően, ami abból is kitűnik, hogy az 1937. évi decemberi forgalom az utolsó 10 év decemberi között a legnagyobb forgalmat képviseli.

Év, hó	Kezdeményezett távolsági beszélgetések száma
1928. XII.	366.337
1929. XII.	402.545
1930. XII.	341.401
1931. XII.	351.397
1932. XII.	288.917
1933. XII.	287.965
1934. XII.	296.542
1935. XII.	329.240
1936. XII.	356.848
1937. XII.	404.489

A rádióelőfizetők száma az előző év decemberével szemben 17.920 engedélyessel, vagyis 4·9%-kal, az 1937. év november hónapjához viszonyítva pedig 4·477

előfizetővel, vagyis 1·2%-kal emelkedett. A mult évvel szemben jelentkező előfizetői szaporulatot igen jelentősnek kell tekinteni, mert az utóbbi évek évi szaporulata csak 12—13.000 előfizető között mozgott. Az egyes igazgatósági kerületeket tekintve, a legjelentősebb százalékos emelkedést újból a szegedi igazgatósági kerület mutatja fel, (1·9%), ezt követi a pécsi igazgatósági kerület 1·21%-os emelkedéssel, majd a budapesti 1·08, a soproni 1·06 és végül a debreceni igazgatósági kerület 0·89%-os emelkedéssel.

2. A forgalom munkaegységekben.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekkel is kifejezi, mint-hogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámokban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összedahatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez olymódon történt, hogy minden egyes szolgáltatást, — a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével — értékeltünk. Az értékelés mérőszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időben végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az 1936. év decemberéhez viszonyítva 6·1%-kal emelkedett. Legjelentősebb a távbeszélő üzletág forgalmának emelkedése, (9·4%), ezt követi a táviró üzletág 7·8%-os emelkedéssel, majd a rádió 5·0 és végül a postai üzletág 4·3%-os emelkedéssel. A forgalmat kifejező 39.144.000 munkaegység 1929 óta a legnagyobb forgalmat képviseli. Összehasonlításként szolgáljanak a következő adatok:

1928. december	38·9 millió munkaegység.
1929. „	41·4 „ „
1930. „	38·7 „ „
1931. „	34·8 „ „
1932. „	31·9 „ „
1933. „	31·8 „ „
1934. „	32·3 „ „
1935. „	34·4 „ „
1936. „	36·9 „ „
1937. „	39·1 „ „

A munkaegységek számát kincstári postahivatalok és postamesteri hivatalok sze-

rinti részletezéssel feltüntető táblázat adatai szerint a postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél a rádiómunkaegységek száma 1·1%-kal csökkent. Megjegyezzük, hogy ez a csökkenés annak a következménye, hogy a Kispest 1. sz. postahivatal forgalma most már a kincstári postahivatalok forgalma között szerepel. Ha a Kispest 1. sz. postahivatal továbbra is a postamesteri hivatalok között szerepelt volna, akkor a postamesteri hivatalok rádiómunkaegységei kb. 4·5%-os emelkedést mutatnának fel.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Anglia.

Az angol igazgatásnak az a terve, hogy a légipostai pótdíjat fokozatosan megszünteti. A mult év elején kísérletképen légiúton továbbított nagyobb mennyiségű olyan leveleket és levelezőlapokat, amelyek a feladók nem rótták le a légipostai pótdíjat, de amelyek így gyorsabban jutottak el rendeltetési helyükre. A tapasztalatok alapján azután a mult év vége felé az európai forgalomban a légipostai pótdíjat a levelek és levelezőlapokra nézve teljesen eltörölte. Ezeknél a küldeményeknél már csak azt nézi, hogy a továbbítás időpontjában a légi, vagy pedig a szárazföldi továbbítás előnyösebb-e? — Most ismét egy lépéssel tovább haladt az angol posta és az afrikai gyarmatok nagy részével való forgalomban is eltörölte a leveleknél és a levelezőlapoknál a légipostai pótdíjat. Ezzel az intézkedéssel az angol afrikai gyarmatok időben átlag tizenöt nappal közelebb kerültek az anyaországhoz. (Bull. d'Inf.)

*

Az angol posta expressz-szolgálatát a kontinens postáinak hasonló szolgálataitól sok tekintetben különbözik. A különleges angol viszonyokhoz alkalmazkodva eredetileg öt részre oszlott ez a szolgálat, amelyet a díjszabásokban I—V. számokkal jelöltek.

Az I. sz. szolgálat igénybevétele esetében a küldeményt végig az egész útvonalon (tehát nemcsak a kézbesítéskor) expresszként kezelték. Ilyen küldeményeket a postahivatalokban is lehetett feladni, de a fél távbeszélőn lakására is hívhatta a küldőcöt, aki az átvett küldeményt köz-

vetlenül a címzetthez vitte. Ha címzett kívánta, a küldőnc a választ megvárta és visszavitte az eredeti feladónak. E szolgálat keretén belül a posta személyeknek és állatoknak meghatározott címre való vezetését is elvállalta.

A II. sz. szolgálat a magyar posta által ismert expressz-szolgálatnak felelt meg. Itt a posta csak azt vállalja, hogy érkezés után a küldeményt azonnal kiviszi a címzettnek.

A III. számmal látta el az angol posta azt a lehetőséget, hogy bárki kérheti, hogy a posta a címére érkező küldeményeket expresszként kézbesítse akkor is, ha azokon a feladó nem róttá le a megfelelő díjat. Ez azonban annyiban tér el a magyar posta által ismert hasonló lehetőségtől, hogy az angol posta ilyen kérelem esetében, nem egy meghatározott küldeményt visz ki expresszként, hanem a címzett nevére aznap érkező összes küldeményeket; sőt ha küldemény nem érkezik, arról is külön küldőncel értesíti a címzettet.

A IV. sz. szolgálatot tulajdonképpen vasárnapi kézbesítő szolgálatnak lehetne nevezni, mert ebben az esetben az angol posta a feladó kérelmére meghatározott díjért elvállalja, hogy a feladott küldeményt vasárnap is kézbesíti. A küldemény kezelése egyébként megegyezik a II. sz. alapján feladott küldemények kezelésével.

Az V. sz. szolgálat alapján a feladó üzenetét bármely postahivatalnak (tehát távolesőnek is) távbeszélőn bemozdhatta. A hivatal az üzenetet leírta és mint expressz levelet azonnal kézbesítette a címzettnek. A díjakat a távbeszélő számlán írták a feladó terhére.

Az öt gyors továbbítási lehetőségen kívül, az angol posta még az úgynevezett

„vasúti levelet“ is ismerte. Ennél a szolgáltatásnál a küldeményt külön küldőnc viszi ki a legközelebbi vonathoz. A rendeltetési postahivatalt a küldemény feladásáról táviratban értesítik. Ez utóbbi az érkező küldemény elé a pályaudvarra küldőncöt küld, aki a küldeményt átveszi és azonnal kézbesíti a címzettnek.

Tekintettel arra, hogy a sokféle lehetőség az expressz-szolgálatot igen bonyolulttá tette, az angol posta nemrég három csoportba foglalta össze a régi öt, illetőleg hat szolgálatot. E három csoport a következő:

1. Az expressz-szolgálat (tulajdonképpen). A I. és II. sz. összevonva,
2. A különkézbesítés. (A II. és IV. összevonva) és
3. A vasúti expressz-szolgálat. (A régi vasúti levél). (Post Office Green Paper).

Dr. Takács K.

Ausztria.

A belföldi levélpostai küldemények forgalma 1936-ban az előző évi forgalomhoz viszonyítva jelentékenyen (csaknem 6 millió darabbal) csökkent, viszont Ausztriából külföldre kereken 3,5 millió, az ellenkező viszonylatban pedig több mint 2 millió levélpostai küldeménnyel többet adtak fel. Az átmenő forgalom is mérsékelte (93 ezer drb.) emelkedést mutat.

Az értékűküldemények és az utánvételes csomagok darabszáma mind a belföldi, mind pedig a külföldi viszonylatban általában csökkent. Ezzel szemben a postai megbízási és a hírlapforgalom jelentékeny mértékben emelkedett. A belföldi csomagforgalom emelkedést, a külföldi és az átmenő pedig csökkenést mutat. A postautalványok darabszámának emelkedésével szemben áll az összeg csökkenése.

Néhány érdekes újítást is megemlíthetünk. Így például a kisebb utánvételi összegek beszedésének megkönnyítése érdekében 10 schillingnél nem nagyobb utánvétellel terhelt leveleket közönségesként is fel lehet adni. Az ajánlási díj elengedése révén a feladók igen jelentékeny díjmérséklésben részesülnek.

Közönséges, utánvétellel nem terhelt belföldi csomaghoz 10 kg súlyig nem kell szállítólevelet kitölteni. Ez a kedvezmény azelőtt is fennállott, de csak legföljebb 5 kg súlyú csomagokra vonatkozólag. A súlyhatár fölemelése igen jól bevált.

A hírlapok elterjedését, illetőleg a propaganda megkönnyítését szolgálja az a rendelkezés, hogy szétosztásra szánt cím nélküli nyomtatványként 50 g-nál nehezebb hírlappéldányokat is fel lehet adni.

A Németországból Ausztriába irányuló

idegenforgalom érdekében a postahivatalokat megbízták az osztrák pénznemben kiállított utascsekkbe beváltásával.

Az 1936. év végén az osztrák posta mindhárom főüzletágában együttvéve 25.666 munkaerőt foglalkoztatott. A postai szervek száma 2.757.

Az összes bevételek 213, a kiadások pedig kereken 221 millió schillinget tettek ki, vagyis az osztrák posta számadása 8 milliós költségvetési hiánnyal zárult. Ez az eredmény mégis kedvező az előző évihez képest, mert 1935-ben a deficit mintegy 13 és fél millió schillingre rúgott. (Ü. P. 1937:11.)

Kovács.

Egyesült Államok.

A „Pensylvánia Central Airlines“ társaság, mely Washington, Pittsburg, Cleveland és Detroit között oly gondossággal bonyolítja le a légi közlekedést, hogy 10 évi működése óta járműveit olyan baleset, mely halált okozott volna, még nem érte, bár gépei ez alatt az idő alatt kb 15 millió km utat tettek meg. Ezért az amerikai kormány a társaságnak 10 éves fennállása alkalmával elismerését fejezte ki.

A légi közlekedés meggyorsítása iránti törekvés Amerikában igen szép eredményekre vezetett. A „United Air Lines“ légi társaság repülőgépei a gyors közlekedés érdekében, a New York—San Francisco közötti 4160 kilométeres útvonalon mindössze két közbeselő helyen szállnak le. Az új Douglas D. C. 3. repülőgépekkel 2400 km-es utakat (megfelel a Zürich—Kairo közötti távolságnak) közbeselő le szállás nélkül tesznek meg. A legutóbbi menetrendek szerint a New Yorkból 20 óra 30 perckor induló repülőgépek reggel a hivatalos órák kezdetére már Los Angelesbe és San Franciskoba érkeznek. (Bulletin d'informations 1937:9.) Zappe.

Görögország.

A görög posta legutóbb az 1935 április 1-től 1936 március 31-ig tartó költségvetési évről összeállított beszámolóját tette közzé. Ebből kiderül, hogy a görög posta jelentős költségvetési hiánnyal dolgozik. Míg ugyanis összes bevétele kereken 375 millió drachmát tett ki, addig kiadásai 402 millióra rúgtak. A bevétel 6,72%-kal több volt, mint az előző költségvetési évben.

A személyzet létszáma mindhárom szolgálati ágánál összesen 6.947 fő, 5.302 különböző postai szerv között szétosztva. A postai szervek száma a tárgyévben 204-gyel gyarapodott.

A forgalom alakulására jellemző fontosabb adatok a következők. A bel- és kül-

földi levélpostai forgalom együttvéve 1.9%-kal emelkedett az előző évihez képest. A belföldi csomagok száma 9.27%-kal csökkent. Külföldre 18.07%-kal több csomagot adtak fel, viszont 4.58%-kal kevesebb érkezett. A postautalvány forgalom a bel- és külföldi viszonylatban egyaránt emelkedést mutat. (U. P. 1937:11.)

Hollandia.

A holland posta az 1936. évet az előző évekhez hasonlóan igen kedvező gazdasági eredménnyel zárta. Az 1936. év 10 és fél millió forintnyi fölése a díjszabás csökkentését és a postaiüzem többirányú tökéletesítését tette lehetővé.

A díjszabáscsökkenés során mérsékeltek az utalványbefizetési és az utánvételi díjat a belföldi, valamint a holland gyarmatokkal való forgalomban. Leszállították továbbá a helybe szóló levelezés díjszabását: a 20 g-os levél bérmentesítési díját 5-ről 3, a helyi levelezőlap díját pedig 3-ról 2 centre.

A postaszállítás tökéletesítése terén különösen az éjszakai összeköttetések felhasználására és a légipostai szolgálat kiépítésére fektettek súlyt. Így az Amsterdam—Rotterdam—Köln között eddig csak nyáron közlekedő éjszakai légipostajáratot a tárgyévben a téli időszakban is fenntartották.

Érdekes és szívesen látott újtással is szolgált a holland posta a belföldi közönségnek. Megengedte ugyanis, hogy filléres tartozásokat (legfeljebb 1 forint összegig) az adós közönséges, kellően bérmentesített levelezőlapon felragasztott postabélyeg alakjában küldhessen el hitelezőjének.

Egyébként, bár a levélpostai küldemények forgalma az előző évi eredményhez viszonyítva kissé visszaesett (a csökkenés mindössze 0.66%), a forgalom alakulása általában kielégítően emelkedő irányzatú volt. Az általános gazdasági föllendülésre enged következtetni az a körülmény, hogy a pénzforgalom is jelentékeny emelkedést mutat. (U. P. 1937:11.)

Németország.

A német, svájci és osztrák postaigazgatások, valamint az olasz „Societa Automobilistica Dolomiti“ (S. A. D.) közös elhatározással nemzetközi postai gépkocsi járatokat rendeztek be. Ezek a gépkocsi járatok múlt évi július hó 1-én a München—Bozen—Venezia, München—St. Moritz—Lugano és a München—Gross Glockner—Venezia útvonalakon már meg is kezdték a postai forgalom lebonyolítását.

*

Kovács.

A csekkforgalom Németországban különösen az utóbbi évek folyamán olyan nagymérvű fejlődést mutat, mely sokszorosán felülmulja a hozzáfűzött reményeket és amely beigazolta, hogy a gazdasági életnek milyen hasznos intézménye. A csekk-számlák számának állandó és rohamos szaporodása és az a körülmény, hogy a csekk-számla tulajdonosok a legkülönbözőbb társadalmi rétegekhez tartoznak, mutatják nagy népszerűségüket. A csekk-számlák száma 1932 december hó végén 1,021,000, a következő években 1,029,000, 1,046,000, 1935-ben pedig 1,067,000-re emelkedett. De nemcsak a csekk-számla tulajdonosok száma, hanem a számlákon szereplő összegek is állandó emelkedést mutatnak, amennyiben a csekk-számlák együttes összege 1932-ben 464,500,000, 1933-ban 557,700,000, 1934-ben 636,200,000, 1935-ben pedig 687,400,000 márka volt. Ezekben a számlákon 1935 évben összesen 808,000,000 pénzügyi műveletet hajtottak végre 128,000,000 márka forgalommal.

A csekküzletágnak akadtak olyan lelkes hívei is, akik követelték, hogy a magán bankok is üzhessék ezt az üzletágot ugyanolyan feltételek mellett, mint a birodalmi posta. Ezek azonban szem elől tévesztették azt, hogy a magánbankok csupán csak a nyereség érdekében dolgoznak, míg a posta elsősorban a közösség és az állam érdekeit képviseli s üzletágait akkor is folytatja, ha azoknak üzembentartási költségei meghaladják a bevételt.

Ezek az általános érdekek voltak indító okai annak, hogy a postacsekküzletágot létesítették és a Reichspost ezeket a szempontokat mindig a legteljesebb mértékben képviselte is.

*

A Lufthansa légitársaság Dornier nevű repülőgépe múlt évi június hó 11-én Braziliából Európába repülve, a posta szolgáltatásban a kétszázötvenedik menetrendszerű délamerikai útját tette meg.

Alig három és fél évvel ezelőtt, 1934 február 2-án indult el Németországból az a repülőgép, mely Európa és Délamerika között a légipostai összeköttetést megteremtette. Ettől az időtől kezdve, ebben a viszonylatban a legteljesebb biztonság mellett kb. 13 millió légipostai küldeményt szállítottak.

A német repülőgépek a Maina melletti Frankfurtból a chilei Santjagoba teszik meg hetenként egy ízben ezt a 15.300 km-es utat. Az út tartama 4 nap. Ez a nagy gyorsaság és a menetrendszerű pontosság a Németország—Délamerikai összeköttetésnek a nagy interkontinentális légi vonalak között a legelső helyet biztosítja.

A légi posta előnyeit hangsúlyozni nem szükséges. A szállítási eszközök tökéletessége és a szakképzett személyzet lelkiismeretes munkája folytán, a gyorsaság mellett már biztonságos is.

A Lufthansának nagyon sok régóta szolgálatban álló alkalmazottja van (pl. Blankenburg Joachim kapitány már közel 90 ízben repülte át az Óceánt), akiknek bőséges tapasztalatait a légi közlekedés érdekében felhasználva, ezzel is nagy mértékben előmozdítja azt a pontosságot és üzembiztonságot, melyet a Lufthansa összes járatainál megtalálunk.

Amikor Németországban az első vezeték, nem bíztak abban, hogy Európa és Délamerika között a rendszeres légi összeköttetést biztosítani lehetne s most rövid néhány év leletével megállapíthatjuk, hogy a technika, az emberi tudás és lelkiismeretesség ezernyi akadályt és veszélyt legyőzve lehetővé tette, hogy ezen az útvonalon már több mint 250 ízben sikeresen repültek át az Óceánt.

*

Amikor Németországban az első vonatokat üzembe helyezték, azokat természetesen azonnal postaszállításra is felhasználták. A kezdet-kezdetén azonban nem létesítettek erre a célra külön berendezést, hanem megelégedtek azzal, hogy az azelőtt használt lovas postakocsik karosszériáját vasúti kocsi alváza szerelték. Ez a megoldás természetesen nem volt megfelelő és már 1841-ben üzembe helyezték az első háromtengelyes mozgópostakocsikat, melyeket csakhamar a kéttengelyes kocsik váltottak fel. Az első mozgóposta kocsik csak zárlatokat szállítottak. A küldeményeknek a mozgópostán való feldolgozását csak 1849-ben vezették be, de kezdetben csak a legfontosabb útvonalakon. Elnevezésüket még 1875-ben nyerték és a „Bahnpost“ és „Bahnpostamt“ elnevezés abból az időből származik. Ma Németország területén 20 kizárólagosan mozgópostafőnökség és 9 postahivatallal egyesített mozgópostafőnökség működik. A mozgópostai szolgálatot a kerületi postaigazgatóságok irányítják, a szervezés és a fő ellenőrzés azonban a Berlinben, Kölnben, Königsbergben és Münchenben székelő 4 mozgóposta igazgatóság hatáskörébe tartozik.

A német posta naponta 13.300 vonatot használ fel postai szállításra és pedig 70.000 km. útvonalon, 2450 mozgóposta kocsival rendelkezik és azonfölül még 2000 fulkét vesz igénybe a személy- és tehervonatokban, vasúti alkalmazottak közvetítésével pedig a tehervonatok legnagyobb része szállít zárlatokat. A német postaszál-

lítás hatalmas arányait mutatja, hogy 1936-ban a német posta és vasút közötti leszámolás során, a Reichspost terhére 544 millió tengely-kilométer útát számtoltak fel. Ezek a számok mutatják, hogy a postai szállításnak, bár erre a célra mind nagyobb mérvben veszik igénybe a gépkocsikat és repülőgépeket is, mégis belátható időn belül a vasút marad leginkább használt eszköze.

Az 1841-ben üzembe helyezett első mozgóposta kocsinak nem volt valami tekintélyes külseje. Berendezése is csak néhány fiókos szekrényből, állványból és padból állt, a mennyezetten pedig néhány olajlámpa lógott. Idők multával azonban, a forgalom növekedésével és a technika fejlődésével a mozgóposta kocsik szerkezete és berendezése is megjavult. Kezdetben 8,5, 10, 12, 15 méteres, majd a háborút követő években 17 méteres kocsikat készítettek, 1922-ben szerkesztették az első acélvázás kocsikat, majd 1925-ben üzembe helyezték a 20 méteres kocsikat.

A nemzeti szocialista kormány megalkotása óta a forgalom Németországban hatalmas fejlődésnek indult, a vonatok sebességének növekedése pedig a szállítási időt megrövidítette. Szükségessé vált tehát, hogy ezalatt a rövidebb szállítási idő alatt is feldolgozzák a forgalom növekedése folytán a réginél sokkal nagyobb tömegű postai anyagot. Ebből a célból nagyobb számú mozgópostai személyzetet, valamint terjedelmesebb mozgóposta kocsikat kellett alkalmazni. Szerkesztettek tehát és üzembe helyeztek 75 drb 21,60 méteres kocsit, majd miután ezt a típust alkalmasnak találták, pótlólag még 120 ilyen kocsit rendeltek meg.

A különleges céloknak megfelelően háromféle ilyen kocsit készítettek: az „a“ kocsit levélszállításra, a „b“ kocsit levél és csomagszállításra, a „c“ kocsit pedig kizárólag csomagszállításra szolgál. Ezeknek a kocsiknak a tervezésénél nemcsak a szolgálat szükségleteit, hanem a vasművészet legújabb vívmányait is figyelembe vették. Külsejük is különbözik a régi kocsikétól, belső berendezésüknél pedig a személyzet kényelmét igyekeztek minden tekintetben előmozdítani.

Minden kocsiban több rögzített beszerelt szekrény és egy elmozdítható szekrény van. Utóbbi a célnak megfelelően négy helyzetbe lehet állítani. Azonkívül gőzfűtéssel és kocsizsugárválasztóval is elvannak látva, sőt a villanyerővel hajtott kocsik villanyfűtésre vannak berendezve.

Nemrégiben Berlinben kiállítás keretében is bemutatták a legújabb típusú és pedig 2 drb 20 méteres és 3 drb 21,60 méte-

res (a, b, c) kocsit, melyeknek célszerű és kényelmes berendezése a közönség és a sajtó képviselőinek csodálatát vívták ki.

Zappe.

Svájc.

A svájci posta összesen 20.691 munkacserőt foglalkoztat. Ezek közül 12.777 a tisztviselő törvény hatálya alá tartozó alkalmazott, 4.918 ugyancsak tisztviselői minőségű, de három évenként megválasztott és nem kizárólag személyes szolgálatra kötelezett alkalmazott, 1.912 ideiglenes minőségű munkaerő és 1.084 bérmunkás. A nemek szerinti megoszlás a következő: 17.198 férfi, 3.493 nő. A postaszolgálatot 15.941, a távíró-, távbeszélő- és rádiószolgálatot pedig 4.750 főnyi személyzet látja el.

A személyzet egészségi viszonyai javulást mutatnak az előző évhez képest: míg 1935-ben minden egyes alkalmazott átlag 10.71 napot töltött távol a szolgálatától betegség miatt, addig 1936-ban ez az arányszám már csak 9.55.

A személyzet 88%-a tagja öregségi és rokkantsági járadékra, illetőleg temetkezési segélyre igényjogosultságot nyújtó jóléti intézményeknek.

1936. végén Svájc területén összesen 3.996 postai szerv működött, amelyek közül 3.700 hivatal kézbesítéssel is meg volt bízva. Zárható fiókot 1.009 hivatalnál lehet bérelni. A tárgyév végén 825 levelezőlap- és 1.007 bélyegárusító automata állott használatban.

A svájci posta 31 európai és 44 Európán kívüli országba indít közvetlen levélzárlatot, közvetlen csomagkicsérelő szolgálatot pedig 14 európai és 19 más földrészen fekvő állammal tart fenn. (Pn. 1937:6.)

*

A kis- és a balkánantant államai (Csehország, Jugoszlávia, Románia, valamint Görög- és Törökország) az 1936. október 12-én Bukarestben tartott konferencián postai vonatkozású kérdéseket is megvitattak. Az érdekelt államok közötti postaforgalom fellendítésére szolgál az az egyezmény, amely a kölcsönös viszonylatokban jelentékeny mérvű díjszabásmérséklést léptet életbe.

A díjleszállítás kiterjed az összes levélpostai küldemények és hírlapok, valamint az értéklevél és a tértivevény díjára, továbbá az ajánlási és az értéknylvántási díjra. Mérsékeltek az átszállítási díjakat is. Egyezményt kötöttek a távíró-, távbeszélő- és rádióösszeköttetések javítása érdekében is.

A szerződés végrehajtását és új javaslatok kidolgozását állandó bizottságra bízta. (Pn. 1937:6.)

Kovács.

TÁVÍRÓ.

Németország.

(Folytatás a Magyar Posta 1938. I. sz. 54. oldalán közöltekhez.)

Az előbbi év forgalmához viszonyítva, Németországban a táviratlevél forgalom emelkedése 14% (nálunk 190%), a díszátvitelénél 11% (nálunk 26.77%). A feladott táviratok 15%-a táviratlevél volt; a táviratok 8%-át kézbesítették díszátvitel nélkül. A címzett kérelmére díszlapon kézbesített táviratok számánál 45%-os feltűnő nagy volt az emelkedés. A díjkezdőmennyiség karácsonyi és újévi üdvözlőtáviratok száma 16%-kal volt több, mint az előbbi évben (nálunk 133.18%-os volt az emelkedés). Amint ezekből az adatokból meg lehet állapítani, a mérsékelt díjú táviratok száma Németországban is jelentékenyen emelkedik, ha nem is olyan erős mértékben, mint nálunk.

A távbeszélőn feladott és kézbesített táviratok száma milliókban:

feladott	.....	8.566	(nálunk 0.395),
kézbesített	.....	3.791	(nálunk 0.126).

Ezek szerint Németországban a táviratok felét távbeszélőn adják fel, míg mintegy 1/4 részét távbeszélőn kézbesítik.

Az előjegyzett rövidített távirati címek száma 1936 év végén 37.318 volt (nálunk 2.039).

A csak minden harmadik évben összeállított részletes statisztika szerint (statistischen Hauptjahren), a táviratok 13.57%-a helyi távirat volt, míg 86.43%-a a távolsági forgalomhoz tartozott. További érdekes adatok pl., hogy 100.000 feladott távirat között 1.395 darab fizetett válaszos, 439 darab éjjel is kézbesítendő, 282 hivatalban átveendő, 177 darab többszörös távirat volt.

Az 1936. év július 20-tól augusztus 22-ig Berlinben és Kielben rendezett olimpiai játékok idejére mérsékelt díjú alkalmi díszátvitel rendszeresítették. A szeptember 1-től 19-ig terjedő birodalmi pártnapra ismét két díszátvitelre adtak ki. Szeptember 1-től kezdődő érvénnyel az általános forgalom céljára még két új díszátvitelre adtak ki, amelyeket a gyermek életéből vett jelenetekkel díszítettek. Néhány régebbi díszátvitelre bevontak. November 15-én volt 10 éves a díszátvitel-szolgálat. E 10 év alatt 12 1/2 millió díszátvitelre adtak fel, vagyis a táviratoknak átlagban 5.2%-át.

Az olimpiai táviratforgalom akadály nélküli lebonyolítása érdekében egy mozgó táviróhivatalt is rendeztek be.

Az előfizetői távgépíró szolgálat jelentősen fejlődött. Kiel, München és Nürnberg

városokban új távgépíró központokat rendeztek be. Új összeköttetéseket létesítettek a külfölddel, sőt átmenő összeköttetéseket is. Az olimpiai játékok ideje alatt csak Berlin és London között 5 távbeszélő áramkörre volt szükség, hogy az előfizetői távgépíró forgalmat le lehessen bonyolítani. Tengeren tartózkodó hajókkal is rendszeresítették ezt a szolgálatot s erre a célra mint parti állomásokat „Elbe-Weser Radio“ és „Rügen Radio“ állomásokat vonták be a hálózatba. Ilyen fejlődés után, a költségvetési év végén már 11 központ, 76 vezeték és mintegy 300 előfizető tartozott az előfizetői hálózathoz.

A távirógépek összes száma 8.089-ről 7.177-re csökkent; ebből 135 képiró, 366 kopogó, 144 zümmögő, 728 aritmikus és 82 Hughes készülék.

A képtávíró szolgálat az olimpiai játékok által megkívánt teljesítményfokozás, továbbá új belföldi (Breslau) és külföldi (Lille, Clermond-Ferrand) állomások bevonása révén, jelentősen fejlődött. Ezt a szolgálatot Lengyelországra és Cseh-Szlovákországra is kiterjesztették. Az olimpiai játékok alatt 650 képtávíratot továbbítottak, amelyek közül 140 képtávíratot New-Yorkba, Buenos-Airesbe és Tokioba továbbítottak. A mozgó képadóállomást sokszor használták, különösen az olimpiai játékok alatt, a Bückeberg-i háladaó aratóünnepen, a birodalmi pártnapon stb. A mozgó táviróhivatal három képtovábbító berendezéssel van felszerelve.

TÁVBESZÉLŐ.

A távbeszélő forgalomban is jelentős emelkedéseket találunk. 100 lakosra 3.383 helyi és 425 távolsági beszélgetés jut (nálunk 1.780, illetőleg 50). A távbeszélő állomások közül 100 lakosra 5.08 jut (nálunk 1.14).

Az olimpiai játékok időtartamára 60 belföldi és 65 külföldi áramkör szaporításra volt szükség.

Az eddig csak Berlinben rendszeresített „pontos idő“ szolgálatot a többi nagyvárosokban is berendezték és mindenütt erősen igénybe is veszik. Berlinben hétköznapon átlag 54.000 ilyen kérdés érkezik, más helyeken a hálózat nagysága szerint 2500—14000 kérdés.

Jelentékeny haladást jelent a köz részére az, hogy az állandó megszakítás nélküli távbeszélő szolgálatot költségmentesen valamennyi közvetítő távbeszélőközpontnál (Überweisungsfermämter) biztosították (az előfizetők 87%-ánál).

A távbeszélő központok száma: 7.069 (nálunk 1.550);

a távbeszélő állomások száma: 3.431.074 (nálunk 137.187);

ebből állomás 1.971.786 (nálunk 102.454), mellékállomás 1.373.145 (nálunk 34.448).

A berlini nyilvános távbeszélő állomások forgalma az olimpiai játékok ideje alatt jelentősen emelkedett. Egyedül az olimpiai versenyek színhelyén és a sátorvárosban 133 nyilvános állomást és 502 pénzbe-dobós nyilvános állomást rendeztek be.

A műsorrádió előfizetőinek száma 7.583.841-ről 8.511.959-re emelkedett. A nyári lemondások száma csökkent. (D. V. Z. 1937.47—50.) (Évijel. 1936.)

Dr. Teesz Frigyes.

Az európai távbeszélő statisztika az 1936. évről érdekes összehasonlításokra nyújt alkalmat. A távbeszélő állomások száma általában minden országban emelkedett. A legnagyobb emelkedés természetesen azokban az országokban volt, ahol a távbeszélő még csak most kezd gyökeret verni. Így Görögországban (21%) és Albániában (12,2%). Görögországban a fejlődés lendülete azonban az előző évnek (38%) messze mögötte maradt, pedig a távbeszélő állomások sűrűsége a lakosság számához viszonyítva még nagyon alacsony és nem több, mint 0.51 (100 lakosonként). Albániában a távbeszélő állomások számának 12,2%-os emelkedése arra enged következtetni, hogy a fejlődési folyamat Albániában is megindult. Albánia különben az egyetlen európai ország, amely a nemzetközi távbeszélő forgalomban még nem vesz részt. A statisztika szerint 56 kézikapcsolású és egy automata közvetítő hivatala van.

A szomszédos országok közül a távbeszélő állomások fejlődése tekintetében Ausztria (3,3%) Magyarországnál jobb eredményt ért el. Cseh-Szlovákországon 1,5%-os fejlődéssel ugyanazt az eredményt mutatta fel, mint Magyarország; Románia azonban messze Magyarország mögött maradt (0,24%).

A távbeszélő állomások számát a lakosság számához viszonyítva: Ausztriában 100 lakosra 4.1 távbeszélő állomás esik, Magyarországon 1.5, Cseh-Szlovákországban 1.4, Romániában 0.39. Bár Cseh-Szlovákországban a távbeszélő állomások sűrűsége kisebb, mint Magyarországon, figyelemre méltó körülmény azonban, hogy míg Cseh-Szlovákországban a távbeszélő állomások sűrűsége az előző évhez képest egytizeddel javult, addig Magyarországon ez a sűrűség az előző évhez képest nem változott.

A távbeszélgetések száma Romániában 14,6%, Magyarországon 9,2% és Cseh-Szlovákországban 5,8%-al emelkedett.

Ausztria a helyi beszélgetések adatait nem darabszám szerint, hanem percekben gyűjtötte s így a távbeszélgetések összdarabszámát nem lehetett összeállítani. A helyi beszélgetések száma Romániában 14 7%, Magyarországon 9.4%, Cseh-Szlovákiában pedig 5.8%-al volt több, mint az előző évben. Ezzel szemben, a távolsági beszélgetések fejlődését tekintve, a sorrend a következő: Románia (13.8%), Cseh-Szlovákország (6.5%), Magyarország (3.4%), Ausztria (3.1%).

Egy állomásra esik Romániában 3.132,

Magyarországon 1.168, Cseh-Szlovákiában 1.127 helyi beszélgetés és Romániában 89.8, Cseh-Szlovákiában 87, Magyarországon 36, Ausztriában 26 távolsági beszélgetés.

Egy lakosra esik Magyarországon 18, Cseh-Szlovákiában 16, Romániában 12.1 helyi beszélgetés és Cseh-Szlovákiában 1.2, Ausztriában 1.1, Magyarországon 0.55 és Romániában 0.35 távolsági beszélgetés.

Részletes összehasonlításokat nyújtanak az alábbi táblázatok:

I. Távbeszélő állomások száma.

Sorrend 1936-ban	O r s z á g	1936	1935	Sorrend 1935-ben
1	Németország	3,431.074	3,269.952	1
2	Anglia és Északírország	2,826.995	2,579.012	2
3	Franciaország	1,481.788	1,441.273	3
4	Svédország	687.566	642.594	5
5	Olaszország	537.093	525.078	6
6	Svájc	412.324	399.532	7
7	Dánia	408.875	393.527	8
8	Németalföld	382.173	366.325	9
9	Belgium	361.685	339.592	10
10	Ausztria	280.303	272.848	12
11	Lengyelország	249.786	230.484	13
12	Norvégia	210.251	204.581	14
13	Cseh-Szlovákország	207.567	190.085	15
14	Finnország	159.901	148.682	16
15	Magyarország	136.902	130.472	17
16	Lettország	71.769	68.488	18
17	Románia	70.678	63.092	19
18	Portugália	60.595	56.235	20
19	Írország	36.093	34.799	22
20	Görögország	31.675	26.174	23
21	Esztország	25.493	22.877	24
22	Danzig	20.682	20.415	26
23	Litvánia	19.588	18.264	27
24	Luxemburg	14.764	14.094	28
25	Izland	6.887	6.414	29
26	Albánia	836	745	30
—	Oroszország	—	861.181	4
—	Spanyolország	—	329.130	11
—	Jugoszlávia	—	47.060	21
—	Bulgária	—	22.267	25

II. A távbeszélő állomások sűrűsége.

a) A távbeszélő állomásoknak 100 lakosra eső száma.

1	Svédország	11.0	10.3	2
2	Dánia	10.9	10.6	1
3	Svájc	10.1	9.8	3
4	Norvégia	7.3	7.1	4
5	Anglia és Északírország	6.0	5.5	5
6	Izland	5.9	5.5	6
7	Danzig	5.1	5.0	7

Sorrend 1936-ban	O r s z á g	1936	1935	Sorrend 1935-ben
8	Németország	5.1	4.9	8
9	Luxemburg	4.9	4.7	9
10	Németalföld	4.5	4.3	10
11	Belgium	4.3	4.1	11
12	Finnország	4.2	4.0	12
13	Ausztria	4.1	4.0	13
14	Lettország	3.7	3.5	14
15	Franciaország	3.5	3.4	15
16	Esztország	2.3	2.0	16
17	Magyarország	1.5	1.5	17
18	Cseh-Szlovákia	1.4	1.3	19
19	Irország	1.2	1.2	20
20	Olaszország	1.2	1.2	21
21	Portugália	0.89	0.82	22
22	Litvánia	0.78	0.73	23
23	Lengyelország	0.73	0.72	24
24	Görögország	0.51	0.42	26
25	Románia	0.39	0.35	28
26	Albánia	0.08	0.07	30
—	Spanyolország	—	1.4	18
—	Oroszország	—	0.51	25
—	Bulgária	—	0.37	27
—	Jugoszlávia	—	0.31	29

b) 1 km²-re eső távbeszélő állomások száma.

1	Belgium	11.9	11.2	1
2	Németalföld	11.6	11.1	2
3	Anglia és Északírország	11.5	10.5	4
4	Danzig	10.9	10.7	3
5	Svájc	10.0	9.7	5
6	Dánia	9.2	8.9	6
7	Németország	7.3	6.9	7
8	Luxemburg	5.7	5.4	8
9	Ausztria	3.3	3.3	9
10	Franciaország	2.7	2.6	10
11	Olaszország	1.7	1.7	11
12	Svédország	1.7	1.6	12
13	Cseh-Szlovákország	1.5	1.4	13
14	Magyarország	1.5	1.4	14
15	Lettország	1.1	1.0	15
16	Portugália	0.66	0.61	18
17	Norvégia	0.65	0.63	17
18	Lengyelország	0.64	0.59	19
19	Esztország	0.54	0.48	21
20	Irország	0.51	0.50	20
21	Finnország	0.41	0.38	22
22	Litvánia	0.35	0.33	23
23	Görögország	0.24	0.20	26
24	Románia	0.24	0.21	25
25	Izland	0.07	0.06	28
26	Albánia	0.03	0.03	30
—	Spanyolország	—	0.65	16
—	Bulgária	—	0.22	24
—	Jugoszlávia	—	0.19	27
—	Oroszország	—	0.04	29

Sorrend 1936-ban	O r s z á g	1936	1935	Sorrend 1935-ben
III. Távbeszélő állomások számának szaporodása vagy csökkenése %-ban.				
1	Görögország	+21.0	+38.0	1
2	Albánia	+12.2	—	—
3	Románia	+12.0	+11.1	4
4	Esztország	+11.4	+10.0	5
5	Anglia és Északirország	+ 9.6	+ 8.0	9
6	Cseh-Szlovákország	+ 9.2	+ 3.6	23
7	Lengyelország	+ 8.4	+11.5	3
8	Portugália	+ 7.8	—	—
9	Finnország	+ 7.5	+ 6.0	11
10	Izland	+ 7.4	+ 5.7	12
11	Litvánia	+ 7.2	+ 8.4	6
12	Svédország	+ 7.0	+ 4.2	19
13	Belgium	+ 6.5	+ 5.0	14
14	Németország	+ 4.9	+ 4.3	16
15	Magyarország	+ 4.9	+ 7.8	10
16	Lettország	+ 4.8	+ 4.8	15
17	Luxemburg	+ 4.8	+ 3.5	24
18	Németalföld	+ 4.3	+ 3.8	22
19	Dánia	+ 3.9	+ 4.2	17
20	Írország	+ 3.7	+ 4.0	21
21	Svájc	+ 3.2	+ 4.2	20
22	Franciaország	+ 2.8	+ 3.0	25
23	Norvégia	+ 2.8	+ 2.1	26
24	Ausztria	+ 2.7	+ 5.7	13
25	Olaszország	+ 2.3	+ 4.2	18
26	Danzig	+ 1.3	— 0.69	28
—	Oroszország	—	+15.8	2
—	Spanyolország	—	+ 8.3	7
—	Bulgária	—	+ 8.0	8
—	Jugoszlávia	—	+ 0.7	27

IV. A helyi és távolsági beszélgetések száma összesen:
(ezrekben)

1	Németország	2,563.955	2,435.748	1
2	Anglia és Északirország	1,982.905	1,823.865	2
3	Svédország	984.582	931.106	3
4	Dánia	664.597	641.035	5
5	Lengyelország	523.848	519.013	6
6	Belgium	294.695	273.851	8
7	Svájc	276.949	278.239	7
8	Finnország	261.256	258.763	9
9	Norvégia	252.603	238.613	10
10	Cseh-Szlovákország	252.032	238.160	11
11	Románia	227.713	198.640	13
12	Magyarország	164.762	150.890	14
13	Portugália	116.008	147.138	15
14	Lettország	109.240	105.591	16
15	Görögország	77.671	46.931	17
16	Írország	28.856	23.977	19
17	Esztország	26.962	23.678	19
18	Danzig	19.671	18.986	21
19	Litvánia	19.531	19.220	20
20	Izland	19.000	—	—
21	Luxemburg	8.158	8.061	22
22	Albánia	106	95	23
—	Spanyolország	—	701.790	4
—	Jugoszlávia	—	229.321	12

(Eur. Fernsprechdienst 1937 : 47).

Dr. Kende Félix.

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

A Szent István és az új pengős bélyeg-gek január 1-én forgalomba kerültek. Mindkét sorozat megnyerte a nagyközönség tet-zését.

A Szent István bélyegeket egyik előző számunkban már ismertettük.

Most a Kormányzó Úr Ó Főméltósága mellképét ábrázoló bélyegeket ismertettük röviden, ami a mult havi számban azért nem történnhetett meg, mert lapzártáig még nem volt hiteles leírásunk és fényképünk.

Itt közöljük az 5 pengős bélyeg nagyított képét, amelyetől az 1 és 2 pengős csu-pan színben s az értékjelzésben különbö-zik.

Az 1 pengős bélyeg színe zöld, a 2 pen-gősé barna, az 5 pengősé kék.

A bélyegtervrajz Englerth Emil festő-művész alkotása.

Német Birodalom, Mohrmann-aukción. — Mauritius: 31.000 márka.

A nagy nap felvirradt, az első Mauri-tius-bélyeg kalapács alá kerül. Már kora délután megindult a bélyeggyűjtők áradata, akik, ha nem is akarták e ritka bélye-get megszerezni, mégis legalább az ese-ményt óhajtották átélni. A „nagy nap“ él-tető eleme járja át a termet. A rádió és a sajtó erősen volt képviselve. Megfeszített figyelemmel várakozott számos külföldi gyűjtő és kereskedő. Már egy óra hosszat tart az árverés. Szünet következik. Az ár-vezető cégnek a bélyeg nagyméretű ké-pével készült nyomtatványát osztogatják s most egy többszörösen lepecsételt boríték-ban megjelenik a nagy ritkaság. Altalá-nos szemlélés következik. A bélyeg színe

kiválóan szép. A meglehetősen erős bé-lyegzőlenyomat különösen említésreméltó, mert nem a szokásos. — Egy anyóka egy örökölt albumot hozott magával s egy ab-ban levő Mauritius bélyeget óhajtott az árverezettel összehasonlítani, vajjon nem int-e a szerencse feléje — de fájdalom, neki is csalódnia kellett — mert vannak szép számmal Mauritius-bélyegek, amelyek csak pár fillért érnek.

„Megkezdem az árverést“, kiáltott ka-lapácsát lóbálva az árverés-vezető. Felol-vasta mégegyszer a darab leírását és most — feszült várakozás minden arcon — lesz-e ajánlat? „Harmincezer márka“ a ki-kiáltási ár! Ki ajánl többet? Néma csönd a teremben. A felhívást többször kellett ismételni — azután egy külföldi kereskedő elhatározta magát, hogy megbízásának (fenntartással) eleget tegyen s 31.000 már-kával következett az odaitélés. Magnézium-fény villant, a rádió megszólalt és néhány perc múlva folytatódott a bélyegárverés. (Phila-Post 1937:10/11. számából.)

Egy levélbélyeg szerencsétlen sorsa. Egy holland levélbélyeggel hasonló eset történt, mint Angliában a VIII. Edwárd arcképével előállított bélyegekkal, amelyek a király időközben történt lemondása miatt nem kerültek nagyobb felhasználásra. E bélyegeket nem vonták ki a forgalomból, azonban azokból csak egyetlen egy előállít-ás történt. — Hasonlóan járt a holland 6 centes Vondel-bélyeg, amely 1937. évben különösen ünnepeelt holland nemzeti költő Joost van den Vondel emlékének tisztele-tére került kiadásra. Amikor már a bélye-get előállították, a postaigazgatás olcsóbbí-tási politikája során, a belföldi forgalom-ban a levél viteldíját 6 centről 5 centre szál-lította le. Ez a körülmény elsősorban az új 6 centes bélyeget érintette, amelyre már nem volt szükség. Ezért e bélyegek a mos-tani Vondel-évben nem is jelennek meg. (Phila-Post 1937:10/11. számából)

Dr. Merza Gyula.

Németország.

Folytatólagosan elkövetett passzív meg-vesztegetésben bűnösnek mondott ki a német bíróság egy postatisztviselőt, aki egy bélyegkereskedő megbízásából az inflá-ciósi időkből származó, fel nem használt postabélyegeket azok kibocsátási idejére átállított keletbélyegző lenyomatával látott el, mégpedig díjazás ellenében.

Az ítélet megokolása szerint a vádlottat

bűnösnek kellett kimondani, mert annak ellenére, hogy szolgálati szabályzata tiltja érvényüket vesztett bélyegek lebélyegzését és a bélyegző visszaállítását, ezeket a tiltott cselekményeket mégis elkövette és ezért pénzt fogadott el.

A közönség kívánságára általában nem szabad bélyegeket a keletbélyegző lenyomatával ellátni. A német igazgatás a gyűjtők óhajának eleget téve, kiállítások stb. területén működő alkalmi postahivatalokat felhatalmaz arra, hogy akár különálló, akár papírlapra felragasztott bélyegeket a közönség kívánságára lebélyegezzenek, természetesen csak a lebélyegzés napjának megfelelő bélyegzőlenyomattal. Ez az engedély azonban — mint általában nálunk is — az alkalmi postahivatal működésének időtartamára van korlátozva; utólag, vagyis az alkalmi hivatal bezárása után már ilyen kérelemnek semmi esetre sem szabad eleget tenni.

Az ilyen bélyegek lebélyegzésével megbízott alkalmazottak természetesen a közönségtől semmiféle ellenszolgáltatást, jutalmat, borraválót nem fogadhatnak el munkájukért. (Pn. 1937:6.)

*

A levelezőlapokra Németországban eddig nem volt szabad semmiféle képet, nem postai raggyet stb. felragasztani. Ezen az üzletszabályzati rendelkezésen legutóbb enyhítettek és megengedték vékony papíron, selymen vagy más hasonló anyagon készült tájképeknek vagy egyéb ábráknak a levelezőlapok hátoldalára és a címdoldal felére való felragasztását. Az így felszerelt levelezőlapok súlya azonban nem haladhatja meg a 8 g-ot.

A magyar posta, mint ismeretes, nem tiltja képeknek stb. a levelezőlapokra való felragasztását, ha a felragasztott kép, fénykép stb. vékony anyagból készült és teljes lapjával oda van ragasztva; általában, ha a felragasztás a levelezőlap jellegét nem változtatja meg. (P. n. 1937:5.)

Kovács.

VEGYES.

Érdekes légiposta-szolgálat Japánban. Általánosságban ma arra hajlunk, hogy „légiposta-szolgálat” alatt valami egészen újkorú berendezést értsünk és feltételezzük, hogy ezzel ellentétben a galambposta régmúlt idők légipostája. Legfeljebb csak a

háborúk és megszállások idejére ismerjük el utóbbinak valamelyes létjogosultságát. Különbözik csak a galambbaratok és tenyészők sportjának tartjuk azt. És most mégis tudomást szereztünk egy jelentős és a gyakorlatban valóban eredményes postagalambszolgálatról, amely még ma is szabályszerűen működik. Egy nagy japán hírlapkiadóvállalat, amelynek lapjai kiadásonként másfél millió példányban jelennek meg, már régebben azt a berendezést találta ki, hogy távolabbi vidékekre kiküldött tudósítóit postagalambjelentőlapokkal és ezek szállítására postagalambokkal szereli fel. E postagalamblevéltömb természetesen a japán írásmódnak megfelelően függőleges vonalozású. Rovatai nem úgy, mint az európai táviratapokon fenn, hanem a jobb oldalon vannak és felülről lefelé haladóan vannak elrendezve. A galambok minden közlekedési eszköztől függetlenül szállítják a jelentéseket a legmesszebb fekvő országrészekből is közvetlenül a szolgálat központjába. Minthogy ezenfelül a jelentések japán írásjeleken kívül rövidítésjelekkel vannak megszerkesztve, tartalomdús jelentések továbbítása is lehetséges. Egész kéziratokat is lehet továbbítani több galamb igénybevételével. Itt tehát egy galambposta berendezés áll előttünk, amelyen eddig — hosszú időn át — sehol a világon nem volt ismeretes. Hogy ez épen egy modern sajtóhírszolgálati üzemben, a modern technikai szállító eszközök mellett is megállhatja a helyét, eleinte meglepő. Bizonyították az arra, hogy a galambposta még ma is gyakorlati hírszállító berendezés lehet és semmiképpen sem kell ezt csak az elmúlt idők emlékének tekinteni, még ha gyors szállításról van is szó. Nincs menetrendhez, határozott induló, érkező helyhez kötve és nincs szükség a feladótól e helyre és onnan a címzetthez való hírszállításra. Pedig épen ez a két út a két legnagyobb nehézség, amelyek a gyakorlati légipostaszolgálatnak útjában állnak, mihelyt a valóságos légiút nem oly hosszú, hogy a szállítás gyorsulása a közbeeső, a repülőterre s onnan való — szállítások által okozott késedelmeket jóval felülmulja. S épen ez a körülmény vezetett a maga nemében egyetlen légiszállítási szolgálat, — galambposta, — berendezésére. (Phila-Post 1937:12. számából)

Dr. Merza Gyula

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.